

Van inzet naar inzicht

Onderzoek naar de duurzaamheidsmaatregelen van de gemeente Amersfoort

Colofon

Uitgavedatum: 22 mei 2025

Foto omslag: Lisa F. Young (Shutterstock)

Rekenkamer Amersfoort
Stadhuisplein 5
3811 LM Amersfoort
033 469 43 12
rekenkamer@amersfoort.nl
www.amersfoort.nl/rekenkamer

ECORYS Nederland B.V.
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
010 – 453 88 00
netherlands@ecorys.com
www.ecorys.nl

INHOUDSOPGAVE

DEEL 1	BESTUURLIJK RAPPORT	5
1	DOELSTELLING ONDERZOEK	6
2	CONCLUSIES	7
3	AANBEVELINGEN	11
DEEL 2	NOTA VAN BEVINDINGEN	13
HOOFDSTUK 1	INLEIDING	14
1.1	DOEL EN VRAAGSTELLING	14
1.2	ONDERZOEKSOPZET	14
1.3	NORMENKADER	15
1.4	SCOPE EN AFGRENTING	15
1.5	LEESWIJZER	16
HOOFDSTUK 2	DUURZAAMHEIDSAMBITIES	18
2.1	BELEIDSKADER	18
2.2	DOELSTELLINGEN	21
2.3	NORMENKADER	21
HOOFDSTUK 3	DUURZAAMHEIDSMATREGELEN	22
3.1	INSTRUMENTEN, REGELINGEN EN MATREGELEN	22
3.2	SAMENHANG TUSSEN DE REGELINGEN	29
3.3	MIDDELEN EN BUDGET	30
3.4	UITVOERBAARHEID	31
3.5	NORMENKADER	33
HOOFDSTUK 4	MONITORING EN EFFECTEN	36
4.1	MONITORING EN EVALUATIE	36
4.2	REALISATIE VAN VERWACHTTE EFFECTEN VOOR DE STAD	37
4.3	GEMEENTE ALS ORGANISATIE	43
4.4	NORMENKADER	44
HOOFDSTUK 5	BURGER, BEDRIJVEN EN LOKALE INITIATIEVEN	45
5.1	DOELGROEPEN	45
5.2	GEbruik VAN REGELINGEN DOOR INWONERS EN BEDRIJVEN	49
5.3	LOKALE INITIATIEVEN	53
5.4	FINANCIEEL DOORSLAGGEVEND	54
5.5	NORMENKADER	55
HOOFDSTUK 6	GEMEENTERAAD	58
6.1	POSITIE VAN DE GEMEENTERAAD	58
6.2	NORMENKADER	60
DEEL 3	BIJLAGEN	62
BIJLAGE 1	DEELVRAGEN	63
BIJLAGE 2	NORMENKADER	64
BIJLAGE 3	ONDERZOEKSOPZET EN VERANTWOORDING	65
BIJLAGE 4	OVERZICHT GEBRUIKTE DOCUMENTEN	68

BIJLAGE 5 LIJST MET INTERVIEWS	69
BIJLAGE 6 VRAGENLIJST AMERSFOORTPANEL	70
BIJLAGE 7 DUURZAAMHEIDSMaatregelen	72
BIJLAGE 8 ENERGIE-OPWEK PROJECTEN	78
BIJLAGE 9: ENERGIEBESPARINGSREGELINGEN PER DOELGROEP	80

DEEL 1 BESTUURLIJK RAPPORT

1 DOELSTELLING ONDERZOEK

Aanleiding

Tijdens de jaarlijkse fractiebezoeken van de rekenkamer is duurzaamheid genoemd als mogelijk onderwerp voor onderzoek. Fracties hebben vragen gesteld over de effectiviteit van subsidies en duurzaamheidsmaatregelen, de samenhang tussen verschillende initiatieven en de mate waarin alle doelgroepen in Amersfoort worden bereikt. Deze signalen geven onder meer aanleiding voor de rekenkamer om te onderzoeken in hoeverre het duurzaamheidsbeleid van de gemeente effectief is en bijdraagt aan de gestelde doelstellingen.

De gemeente Amersfoort heeft haar ambities op het gebied van duurzaamheid vastgelegd in verschillende beleidsstukken. In 2018 is het 'CO₂-beleid gemeente Amersfoort' vastgesteld, waarin als doel is opgenomen om in 2026 40 procent minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 2018. In 2023 heeft de gemeente daarnaast de Omgevingsvisie 2030-2040 vastgesteld, waarin wordt gestreefd naar een CO₂-neutrale stad in 2050, met een tussendoel van 55 procent CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990. De rekenkamer onderzoekt in hoeverre de huidige duurzaamheidsmaatregelen effectief zijn en of de aanpak van de gemeente toereikend is om deze ambities te realiseren.

Doel en centrale vraag

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de duurzaamheidsmaatregelen en -instrumenten van de gemeente Amersfoort. Met dit onderzoek zal de rekenkamer kunnen bepalen of de gemeente met de duurzaamheidsmaatregelen op koers ligt om de gestelde doelen te halen. De centrale vraag van het onderzoek is: .

In hoeverre zijn de duurzaamheidsmaatregelen en -instrumenten van de gemeente Amersfoort voor bewoners en bedrijven die in het kader van de energietransitie worden ingezet, doeltreffend en doelmatig?

Scope van het onderzoek

De rekenkamer richt dit onderzoek op de duurzaamheidsmaatregelen en -instrumenten van de gemeente Amersfoort binnen de energietransitie, zoals opgenomen in de Omgevingsvisie 2030-2040. Specifiek worden maatregelen onderzocht die bijdragen aan:

- a) Isolatie en energiebesparing voor inwoners, bedrijven en organisaties;
- b) Duurzame energieopwekking en slim energiegebruik.

Het onderzoek richt zich op beleidsmaatregelen en instrumenten waarbij de gemeente het initiatief of de primaire uitvoering heeft. Het verduurzamen van warmtevoorziening en andere thema's zoals circulariteit vallen buiten de scope. De focus ligt op maatregelen die in voorbereiding, uitvoering of afgerond zijn in het kader van de Omgevingsvisie 2030-2040 en het CO₂-beleid (2018-2026).

Onderzoeksmethoden

Voor dit onderzoek zijn diverse onderzoeksmethoden gebruikt.

Ten eerste is er een uitgebreide documentenanalyse uitgevoerd. Beleidsdocumenten, zoals de Omgevingsvisie 2030-2040 en het CO₂-beleid van de gemeente Amersfoort, zijn geraadpleegd om

de doelstellingen en kaders van de energietransitie in kaart te brengen. Daarnaast zijn meerjarenbegrotingen, coalitieakkoorden en financiële overzichten bestudeerd om inzicht te krijgen in de beschikbare middelen en prioriteiten.

Ook bestuurlijke stukken, waaronder raadsinformatiebrieven, collegebesluiten en verslagen van commissievergaderingen, zijn geanalyseerd om de besluitvorming en voortgang te volgen. Daarnaast zijn evaluaties en onderzoeken over duurzaamheid en energiebeleid meegenomen om de effectiviteit van de maatregelen te beoordelen.

Ten tweede zijn er tien verkennende en verdiepende interviews gehouden met ambtelijk en bestuurlijk betrokkenen en met externe actoren. Het gaat om ambtelijk betrokkenen op het gebied van duurzaamheid, de wethouder Wonen en Energietransitie, en programmamanagers Energietransitie. Daarnaast zijn externe actoren geïnterviewd, zoals de regionale netbeheerder, een woningcorporatie, een energiecoöperatie, een duurzaamheidsambassadeur voor de gemeente en een netwerk voor ondernemers in Amersfoort. In totaal zijn er zes interviews afgenomen met externe actoren.

Ten derde is een aantal vragen over het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Amersfoort voorgelegd aan het AmersfoortPanel, om het inwonersperspectief te betrekken in het onderzoek. Voor dit onderzoek zijn zeven vragen aan de panelleden gesteld. 3.064 deelnemers van het panel hebben geantwoord op de vragen van de rekenkamer.

Ten slotte is een groepsgesprek gevoerd met een vertegenwoordiging van de gemeenteraad.

2 CONCLUSIES

Hoofdconclusie: De gemeente Amersfoort steekt veel tijd, energie en middelen in het realiseren van de energietransitie, maar het is niet vast te stellen of het beleid en de uitvoering doelmatig en doeltreffend zijn.

De gemeente Amersfoort werkt actief aan de energietransitie. De gemeente steekt veel energie, aandacht en middelen in verduurzaming. Hiervoor heeft de gemeente een solide basis gelegd met onder andere heldere doelstellingen, aanzienlijke uitvoeringscapaciteit, een toekomstvisie waar ze naartoe wil werken en verschillende maatregelen waarmee iedereen in de stad geholpen kan worden.

De wijze waarop de doelstellingen gehaald zouden moeten worden, is echter niet duidelijk. Het ontbreekt de gemeente aan een integraal en gestructureerd plan waarmee sturing gegeven kan worden aan het energietransitiebeleid. Het pakket aan maatregelen komt over als on samenhangend en is niet duidelijk gekoppeld aan de doelstellingen. Ook heeft de gemeente beperkt inzicht in de resultaten van haar inspanningen. Ondanks de inzet van de aanzienlijke capaciteit blijkt het in de uitvoerende fase soms een beperkende factor voor het realiseren van de ambities.

Door het gebrek aan inzicht in behaalde resultaten zijn de mate van doelmatigheid en doeltreffendheid niet vast te stellen. De maatregelen van de gemeente zijn voor de hand liggend en liggen in lijn met maatregelen van andere gemeentes. De maatregelen dragen waarschijnlijk bij aan het realiseren van de CO₂-emissiedoelstellingen. Maar het is niet vast te stellen in welke mate ze bijdragen, net zoals het niet vast te stellen is of de bestaande maatregelen voldoende zijn om de doelstellingen te halen.

Deelconclusie 1: De gemeente Amersfoort heeft heldere doelstellingen voor CO₂-emissie-reductie maar heeft geen integrale en gestructureerde aanpak voor het bereiken van deze doelstellingen.

De gemeente heeft scherp geformuleerde duurzaamheidsdoelstellingen. Deze doelstellingen liggen volledig in lijn met andere overheden en zijn gemeengoed voor overheden, (maatschappelijke) organisaties en veel bedrijven voor het reduceren van CO₂-emissies. Daarnaast heeft de gemeente een visie van hoe de stad er in 2030 en 2040 uit zal/moet zien. De bestaande visie en doelstellingen zijn echter te abstract om maatregelen op te baseren. Het uiteindelijke doel, klimaatneutraliteit in 2050, is bovendien te ver weg om te weten wat je wanneer moet doen en om te controleren of je op schema ligt.

De maatregelen van de gemeente zijn grotendeels vraaggestuurd en bottom-up opgesteld. Waar een kans of nood geïdentificeerd is door de gemeente, is daar een maatregel voor ontworpen. Hierdoor zijn de maatregelen niet in samenhang met elkaar ontworpen en vormen ze geen geheel. Het gevolg is dat het energietransitiebeleid onsamenhangend overkomt en moeilijk te doorgronden is.

De gemeente heeft geen gestructureerde en stapsgewijze uitwerking van de abstracte doelstellingen naar concrete maatregelen, middelen, instrumenten, tijdlijn of tussentijdse doelstellingen in behapbare termijnen. Een nadere uitwerking is nodig voor het realiseren van klimaatneutraliteit.

De gemeente werkt ten tijde van het rekenkameronderzoek aan een programmaplan Energie. Dit plan zou in de loop van 2025 klaar moeten zijn. De inhoud van het plan is ten tijde van dit onderzoek nog niet bekend. Enkele voorbereidende stukken zijn wel gedeeld, maar bieden onvoldoende inzicht in het programmaplan zelf. Een programmaplan als instrument heeft de potentie om structuur en integraliteit te geven aan het energietransitiebeleid. In welke mate het programmaplan Energie dat kan, is nog niet vast te stellen.

Deelconclusie 2: De gemeente Amersfoort onderneemt veel activiteiten die waarschijnlijk bijdragen aan het halen van de doelstellingen. Het college en de gemeenteraad hebben echter beperkt inzicht in de gerealiseerde effecten van haar inzet.

De gemeente steekt veel energie en middelen in het realiseren van de energietransitie. De gemeente heeft oog voor zowel de opwek van hernieuwbare energie als het besparen van energie. Hierbij let de gemeente serieus op het energiegebruik van haar eigen organisatie.

De maatregelen die de gemeente onderneemt, zijn te classificeren als financiële en praktische ondersteuning, het voorlichten van bedrijven en inwoners, faciliteren van samenwerkingen, handhaven van richtlijnen en normen en het uitvoeren van landelijke regelingen. De rekenkamer heeft geen tegenstrijdige maatregelen aangetroffen.

De gemeente maakt het voor de meeste maatregelen aannemelijk dat ze een bijdrage leveren aan CO₂-emissiereductie. De maatregelen die de gemeente neemt zijn namelijk logische stappen om te zetten en veel maatregelen zijn in lijn met maatregelen genomen door andere gemeentes. Daarnaast onderbouwt de gemeente de verwachte werking van de maatregelen in raadinformatiebrieven (RIB's). In de RIB's zijn de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokkenen concreet vastgelegd.

De gemeente heeft echter beperkt inzicht in de mate waarin het gevoerde beleid leidt tot een reductie in CO₂-emissies. De wijze waarop de monitoring en de evaluatie van haar maatregelen zijn ingericht, leidt niet tot het benodigde inzicht voor de gemeenteraad.

De monitoring van CO₂-emissies stadsbreed op basis van de Klimaatmonitor biedt onvoldoende details om de effecten van de maatregelen van de gemeente te onderscheiden ten opzichte van landelijke

effecten en maatregelen van inwoners of bedrijven. Op individueel maatregel- en/of projectniveau is het mogelijk dat de effecten op ad-hoc basis wel gemeten en geëvalueerd worden. Dit levert echter geen compleet beeld op doordat dit niet voor alle maatregelen structureel en met dezelfde frequentie gebeurt. Van de maatregelen die wel gemonitord en geëvalueerd worden, worden de resultaten niet in een vergelijkbare eenheid uitgedrukt. In de reguliere P&C-cyclus, waarin de resultaten vervolgens gegroepeerd en gerapporteerd worden, zijn de resultaten geaggregeerd en niet meer te herleiden tot de originele maatregelen.

Deelconclusie 3: Een tekort aan capaciteit in delen van de ambtelijke organisatie is een groot knelpunt in de uitvoering van het beleid. De gemeente heeft aandacht voor de uitvoerbaarheid van haar energietransitiebeleid door haar eigen organisatie.

De gemeente stelt meer middelen beschikbaar dan er met de beschikbare capaciteit besteed kunnen worden. De capaciteit van de gemeentelijke organisatie is hiermee een groter knelpunt in de uitvoering van de maatregelen dan de beschikbare middelen.

In de gemeentelijke organisatie wordt rekening gehouden met de uitvoerbaarheid van maatregelen. Vooral in de ambtelijke organisatie zijn knelpunten in de uitvoerbaarheid aangetroffen als gevolg van een tekort aan capaciteit in de uitvoerende fase van maatregelen. Recent heeft dit geleid tot uitstel van de implementatie van een maatregel. Er is beperkte capaciteit in de ambtelijke organisatie voor nieuwe trajecten.

Deelconclusie 4: De gemeente maakt bij haar maatregelen onderscheid in doelgroepen die ze wil ondersteunen. De ondersteuning komt overwegend bij de betreffende doelgroepen terecht.

De gemeente heeft voor huishoudens, bedrijven en maatschappelijke organisaties één of meerdere toegankelijke regelingen. Bij sommige maatregelen voor huishoudens maakt de gemeente een onderscheid naar inkomen en type woning van het huishouden. De gemeente biedt meer ondersteuning aan huishoudens met lagere inkomens dan huishoudens met hogere inkomens, vanuit de wens om iedereen in de gemeente mee te kunnen laten doen in de energietransitie. Op die manier hebben huishoudens met lage inkomens toegang tot financiële en praktische ondersteuning bij het verlagen van hun energiegebruik, boven op de regelingen die voor alle inwoners toegankelijk zijn. Bij het opstellen van deze maatregelen werkt de gemeente altijd in aanvulling op landelijke regelingen.

Van niet alle maatregelen is bekend in welke mate ze gebruikt worden, en door wie ze gebruikt worden. Van de maatregelen waar dit wel bekend van is, komt de ondersteuning van de gemeente terecht bij de beoogde doelgroepen. Dit komt doordat de beoogde doelgroep van de maatregel scherp geformuleerd is en vastgelegd is in de wettelijke regeling.

In dit onderzoek zijn verschillende signalen naar voren gekomen dat de ondersteuning van de gemeente niet altijd doorslaggevend is voor inwoners in de keuze om te gaan verduurzamen. Tegelijkertijd heeft de rekenkamer veel signalen ontvangen dat de gemeente meer zou moeten doen aan voorlichting over de energietransitie.

Deelconclusie 5: De gemeente Amersfoort kent veel lokale initiatieven die niet altijd op de hoogte zijn van elkaars bestaan/activiteiten. Het beleid van de gemeente ter ondersteuning van lokale initiatieven is niet eenduidig en helder.

Amersfoort heeft veel burgerinitiatieven die een bijdrage willen leveren aan de energietransitie. Deze initiatieven hebben vaak als doel om andere inwoners en bedrijven in hun directe omgeving te helpen met het opwekken van hernieuwbare energie of het verminderen van energiegebruik. Bij de lokale initiatieven bestaat geen goed overzicht van de andere initiatieven, hun doelen of hun activiteiten. Hierdoor is er beperkte onderlinge samenwerking tussen lokale initiatieven.

Ook bij de gemeente is er geen volledig overzicht van de lokale initiatieven. Het contact met lokale initiatieven is per thema belegd bij de betreffende ambtenaar. De gemeente meet zichzelf ten opzichte van lokale initiatieven een faciliterende rol aan door middel van financiële ondersteuning of neemt een kartrekkersrol aan. De rol van lokale initiatieven in de energietransitie en de relatie tussen de gemeente en de lokale initiatieven is echter niet eenduidig en helder. Over het algemeen staat de gemeente welwillend tegenover lokale initiatieven. De gemeente heeft echter geen concreet beleid of gestructureerde aanpak vastgelegd voor de omgang met, stimulering en integratie van lokale initiatieven. De positie van de gemeente ten opzichte van lokale initiatieven komt over alsof deze ad hoc bepaald wordt en situatie-afhankelijk is. Het is daardoor voor initiatiefnemers niet duidelijk wat de positie van de gemeente is en onvoorspelbaar wat deze gaat zijn.

Deelconclusie 6: Het besluitvormingsproces in het college en de gemeenteraad leidt binnen acceptabele termijnen tot nieuwe maatregelen en aanpassingen in bestaande maatregelen.

De besluitvorming in het college en de raad functioneert naar behoren en leidt tot nieuwe maatregelen of aanpassingen in bestaande maatregelen. De twee organen werken constructief samen en besluiten worden in goed overleg genomen. Het besluitvormingsproces rondom het dossier energie besparen verloopt voorspoedig en binnen normale termijnen. Het dossier hernieuwbare opwek wordt grotendeels in regionaal verband uitgewerkt. Dit maakt de besluitvorming een stuk complexer en tijdsintensiever. De besluitvorming op dit dossier gaat dan ook langzamer. Binnen haar mogelijkheden, heeft het college echter een actieve en kartrekkende rol in de regio, blijkend uit de coördinerende rol van de gemeente in de RES en de energie die gestoken wordt in het realiseren van windturbines binnen de gemeentegrenzen.

De gemeenteraad is constructief ten opzichte van het college, wat de besluitvorming in de raad bevordert. De raad heeft beperkt inzicht in de voortgang van de energietransitie in de stad en beperkt inzicht in de effectiviteit van de maatregelen. Om de kwaliteit van raadsbesluiten en de kaderstellende en controlerende rol van de raad te bevorderen, is een betere informatiepositie van de raad nodig.

Deelconclusie 7: het ontbreken van een centrale, gestructureerde informatievoorziening aan inwoners en bedrijven verlaagt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het duurzaamheidsbeleid.

De gemeente Amersfoort kent een breed scala aan subsidies, maatregelen, projecten en samenwerkingsverbanden op het gebied van duurzaamheid. Informatie hierover wordt echter niet op een overzichtelijke manier beschikbaar gesteld aan externe partijen zoals inwoners en bedrijven.

Dit leidt tot onduidelijkheid bij deze partijen met betrekking tot wat er wel en niet mogelijk is. Ook zorgt het voor inefficiëntie in het proces, omdat elke partij zelf op onderzoek uit moet om dit overzicht alsnog te verkrijgen. De website Amersfoort Duurzaam kan bijvoorbeeld meer toegespitst worden op doelgroepen. Informatie over duurzaamheidsmaatregelen wordt nu vaak via toevallige contacten

binnen de gemeente Amersfoort verkregen. Ook zijn er initiatieven vanuit de samenleving. Vaak zijn die niet bekend bij andere initiatiefnemers, waardoor kansen op samenwerking mogelijk worden gemist. Een begin zou bijvoorbeeld kunnen zijn om op een website links naar alle lokale energie-initiatieven en gemeentelijke regelingen te plaatsen.

3 AANBEVELINGEN

De rekenkamer heeft de volgende aanbevelingen voor de raad en het college.

Aanbevelingen aan de raad

1. Stel meetbare tussendoelen op, zowel in de tijd (bijvoorbeeld een doel voor 2040) als thematisch (bijvoorbeeld x procent CO₂-reductie in de gebouwde omgeving in 2030).
2. Toets het nog te verschijnen Omgevingsprogramma Energie aan de conclusies uit dit rekenkameronderzoek.

Aanbevelingen aan het college

3. Professionaliseer de monitoring en evaluatie van het gevoerde energietransitiebeleid en de verantwoording van effectiviteit van de maatregelen:
 - a. Meet het resultaat van alle maatregelen.
 - b. Zet het resultaat van alle maatregelen op dezelfde schaal, bijvoorbeeld gereduceerde ton CO₂-emissies.
 - c. Evalueer periodiek alle maatregelen.
 - d. Rapporteer jaarlijks integraal over het gevoerde energiebeleid.
4. Gebruik het Omgevingsprogramma Energie om structuur en integraliteit aan te brengen in het energiebeleid op basis van onderstaande aanbevelingen:
 - a. Hanteer hierin een behapbare tijdshorizon, bijvoorbeeld vier tot vijf jaar.
 - b. Werk de doelen uit in concretere subdoelen met de daarbij behorende maatregelen.
 - c. Blijf oog houden voor kansen en noodzaak bij de ontwikkeling van nieuwe maatregelen, maar vertaal ze wel naar hun bijdrage aan de doelstellingen.
 - d. Beschrijf heldere afwegingen en keuzes die je maakt in het energietransitiebeleid.
 - e. Beschrijf de onderlinge relatie en samenhang tussen maatregelen.
 - f. Zorg dat de ambities en beschikbare capaciteit op elkaar aansluiten.
5. Maak het participatiebeleid uniform en helder:
 - a. Grijp het aanwezige enthousiasme aan en beschrijf wat lokale initiatieven kunnen verwachten van de gemeente en wat er van hen verwacht wordt.
 - b. Blijf werken aan het bereiken van de inwoners. Er bestaat behoefte aan meer informatie van de gemeente. De gemeente doet al veel aan informatievoorziening via diverse kanalen, zoals adviseurs, energiehuiskamers, websites en het fysieke loket. De inzet zou zich daarnaast meer kunnen richten op het actief aanreiken van de gereedschappen die via deze kanalen beschikbaar zijn, en deze gericht en proactief onder specifieke doelgroepen onder de aandacht brengen. Voorbeelden van zulke gereedschappen zijn:
 - i. financiële ondersteuning, zoals subsidies en leningen;
 - ii. praktische diensten, zoals energieadviezen en hulp van een fixbrigade;
 - iii. toegang tot informatie, zoals stappenplannen, subsidiewijzers en bespaartips.

Tot slot

Naast bovenstaande inhoudelijke aanbevelingen op het gebied van duurzaamheidsmaatregelen, vraagt de rekenkamer aandacht voor eerdere besluitvorming van de raad over de opvolging van de aangenomen aanbevelingen. Deze zijn hieronder weergegeven:

- Zet de opdrachten vanuit de raad i.c. de door de raad overgenomen aanbevelingen uit dit rekenkamerrapport, expliciet als opdrachten door naar de organisatie.¹
- Rapporteer binnen drie maanden aan de raad over de aanpak of implementatie van de opdrachten.
- Vul de raadsinformatiebrief (die na drie maanden aan de raad wordt gestuurd met daarin een plan van aanpak voor de uitvoering van de aangenomen aanbevelingen) na een jaar aan met de laatste stand van zaken ten aanzien van de uitvoering en borging, waarna deze aan de raad wordt gezonden.²
- Informeer de raad gedurende langere tijd actief over de stand van zaken bij de uitvoering. Dit kan door, gelijk aan de werkwijze met moties en toezeggingen, een overzicht te genereren met de stand van zaken van de uitvoering en borging van de aangenomen aanbevelingen (conform A-13.1b). Voor de continuïteit zou daarbij tot drie jaar teruggeblikt moeten worden.

¹ De eerste twee bullets zijn afkomstig uit het op 9 juli 2013 tijdens Het Besluit overgenomen aanbevelingen uit het overall rapport over de doorwerking van aanbevelingen uit rekenkamerrapporten, met inachtneming van het aangenomen amendement.

² De derde en vierde bullet zijn afkomstig uit motie 2019-065M Monitoren uitvoering aanbevelingen rekenkamer, welke de gemeenteraad op 28 mei 2019 heeft aangenomen.

DEEL 2 NOTA VAN BEVINDINGEN

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Tijdens de jaarlijkse fractiebezoeken van de rekenkamer is door een aantal fracties het thema duurzaamheid genoemd als onderwerp voor een volgend rekenkameronderzoek. Vragen die leven over dit onderwerp gaan over de effectiviteit van subsidies en duurzaamheidsmaatregelen. Maar ook over de samenhang tussen de verschillende maatregelen en of alle doelgroepen in Amersfoort bereikt worden met de maatregelen.

De rekenkamer kijkt naar de ambities die de gemeente heeft in de aanpak van de energietransitie en in hoeverre de voorgestelde aanpak toereikend is om deze ambities te verwezenlijken. Daarnaast onderzoekt de rekenkamer de effectiviteit van de eerder gestarte duurzaamheidsmaatregelen.

1.1 Doel en vraagstelling

In 2023 heeft de gemeente de Omgevingsvisie 2030-2040 vastgesteld. Deze omgevingsvisie geeft een geïntegreerd en holistisch beeld van hoe de gemeente er in 2040 uit dient te zien. Een belangrijk onderdeel van die visie is een stad die duurzaam en CO₂-neutraal is. De omgevingsvisie stelt dat de gemeente in 2050 geen CO₂ meer uitstoot. Als tussendoel stelt de gemeente dat ze, in lijn met het landelijke klimaatakkoord, in 2030 55 procent minder CO₂ uitstoot ten opzichte van 1990.

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de duurzaamheidsmaatregelen en -instrumenten van de gemeente Amersfoort. Met dit onderzoek zal de rekenkamer kunnen bepalen of de gemeente met de duurzaamheidsmaatregelen op koers ligt om de gestelde doelen te halen.

De centrale onderzoeksvraag van het rekenkameronderzoek luidt:

In hoeverre zijn de duurzaamheidsmaatregelen en -instrumenten van de gemeente Amersfoort voor bewoners en bedrijven die in het kader van de energietransitie worden ingezet, doeltreffend en doelmatig?

Ter beantwoording van de centrale onderzoeksvraag zijn deelvragen geformuleerd (zie bijlage 1).

1.2 Onderzoeksopzet

Om de centrale onderzoeksvraag en de deelvragen te beantwoorden zijn verschillende onderzoeksfasen doorlopen:

0. klankbordgroep raadsleden;
1. aankondiging bij het college;
2. inventarisatie;
3. verdieping;
4. analyse en concept-rapportage;
5. hoor en wederhoor
6. rapportage

In bijlage 3 vindt u een uitgebreide toelichting op de onderzoeksopzet.

1.3 Normenkader

Bij de beantwoording van de onderzoeksvragen is een normenkader gehanteerd (zie bijlage 2). De normen zijn voorafgaand aan het onderzoek opgesteld om te kunnen toetsen of het beleid effectief is. De normen kennen een relatie met de verschillende deelvragen. Elk hoofdstuk begint met een overzicht van de onderzoeksvragen die in dat hoofdstuk beantwoord worden. Het hoofdstuk eindigt met een overzicht waarin de relatie wordt gelegd tussen de normen en de beoordeling.

De beoordeling wordt gegeven naar de mate waarin er aan de norm wordt voldaan (rood, oranje, groen, grijs). Rood betekent dat er niet aan de norm voldaan wordt en verbeteringen noodzakelijk zijn. Oranje wijst erop dat er deels aan de norm voldaan wordt en dat er verbeteringspotentieel is. En groen wil zeggen dat er (grotendeels) aan de norm voldaan is. Met grijs wordt aangegeven dat de realisatie ten opzichte van de norm niet door de rekenkamer te beoordelen is.

Enkele normen zijn toegepast voor meerdere onderzoeksvragen. De beoordeling van die norm is in dat geval toegespitst op de onderzoeksvraag in het betreffende hoofdstuk.

1.4 Scope en afgrenzing

Het thema duurzaamheid is een breed begrip. De rekenkamer kiest ervoor om focus aan te brengen en een keuze te maken binnen het te onderzoeken thema. Daardoor kan er volgens de rekenkamer dieper op het onderwerp worden ingegaan.

Dit onderzoek richt zich op de duurzaamheidsmaatregelen en -instrumenten in voorbereiding, in uitvoering en/of afgerond in het kader van de opgave 'een duurzame en CO₂-neutrale stad' uit de Omgevingsvisie 2030-2040. Deze opgave bestaat uit drie thema's, waarvan thema 2 en thema 3 buiten de scope vallen (zie **Error! Reference source not found.**):

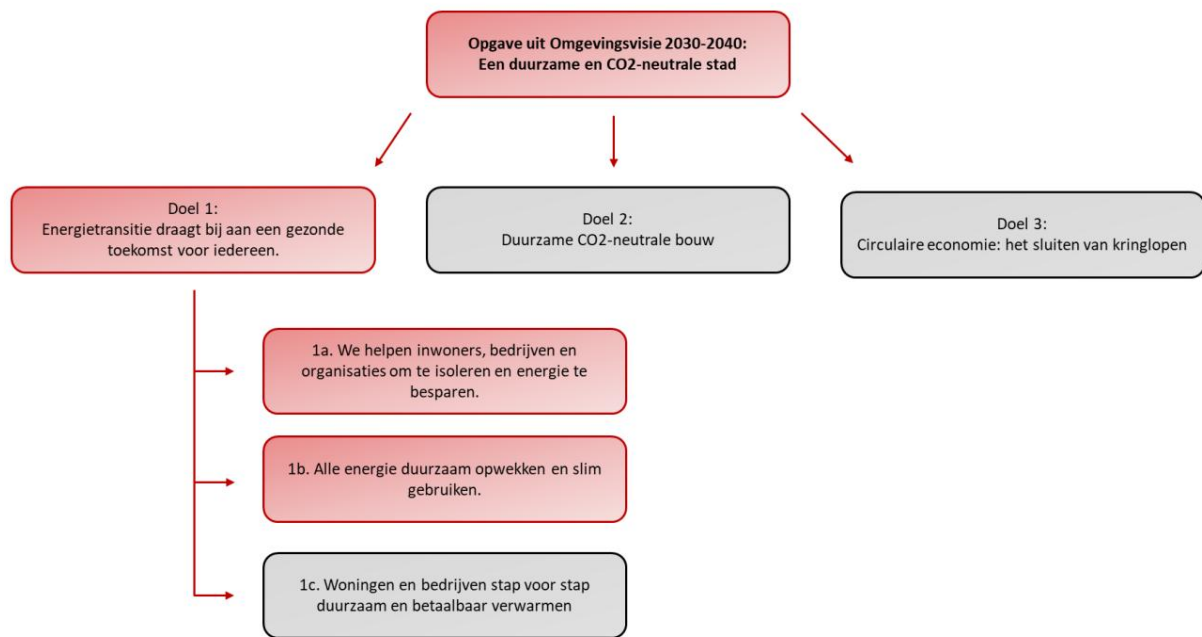
1. Energietransitie draagt bij aan een gezonde toekomst voor iedereen;
2. Duurzame CO₂-neutrale bouw;
3. Circulaire economie: het sluiten van kringlopen.

Thema 1 omvat drie doelen:

- 1a. We helpen inwoners, bedrijven en organisaties om te isoleren en energie te besparen.
- 1b. Alle energie duurzaam opwekken en slim gebruiken.
- 1c. Woningen en bedrijven stap voor stap duurzaam en betaalbaar verwarmen.

De rekenkamer richt zich op de eerste twee doelen. Het derde doel blijft buiten de scope omdat dit thema nog sterk in beweging is waardoor er nog weinig concrete effecten te verwachten zijn. Schematisch ziet de thematische afbakening er als volgt uit, waarbij de rode onderdelen in het onderzoek worden meegenomen.

Figuur 1 Thematische afbakening

In figuur 1 ziet u: Opgave uit Omgevingsvisie 2030-2040: Een duurzame en CO₂-neutrale stad

Doel 1: Energietransitie draagt bij aan een gezonde toekomst voor iedereen.

1a We helpen inwoners, bedrijven en organisaties om te isoleren en energie te besparen.

1b Alle energie duurzaam opwekken en slim gebruiken.

1c Woningen en bedrijven stap voor stap duurzaam en betaalbaar verwarmen.

Doel 2: Duurzame CO₂-neutrale bouw

Doel 3: Circulaire economie: het sluiten van kringlopen

De maatregelen en instrumenten van de gemeente die in dit onderzoek behandeld zijn, zijn op drie manieren afgebakend.

- Het zijn beleidsmaatregelen en/of -instrumenten waarbij het initiatief of de primaire uitvoering bij de gemeente Amersfoort ligt.
- De maatregelen en instrumenten vallen thematisch onder het thema energietransitie en doel 1a ('We helpen inwoners, bedrijven en organisaties om te isoleren en energie te besparen') en doel 1b ('Alle energie duurzaam opwekken en slim gebruiken') zoals beschreven in figuur 1.
- De maatregelen en instrumenten zijn in voorbereiding, in uitvoering of afgerond in het kader van de Omgevingsvisie 2030-2040.

1.5 Leeswijzer

- In **hoofdstuk 2** worden de duurzaamheidsambities van de gemeente Amersfoort behandeld. In dit hoofdstuk wordt het beleidskader en de doelstellingen van de gemeente geschetst.
- **Hoofdstuk 3** gaat vervolgens in op de duurzaamheidsmaatregelen van de gemeente Amersfoort, de samenhang van de maatregelen, de beschikbare middelen en de uitvoerbaarheid.
- In **hoofdstuk 4** wordt de monitoring en effecten van de duurzaamheidsmaatregelen besproken.
- **Hoofdstuk 5** gaat in op de betrokkenheid en ervaringen van verschillende doelgroepen in de stad: de inwoners, bedrijven en lokale initiatieven.

- Ter afsluiting gaat **hoofdstuk 6** in op de positie, rol van en de informatievoorziening aan de gemeenteraad.

HOOFDSTUK 2 DUURZAAMHEIDSAMBITIES

In dit hoofdstuk wordt de volgende deelvraag behandeld.

- Welke ambities heeft de gemeente ten aanzien van duurzaamheid als onderdeel van de energietransitie?

De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op interviews en documentstudie.

2.1 Beleidskader

Het beleidskader schetst de bredere context waarbinnen de gemeente Amersfoort duurzaamheidsmaatregelen treft. De context wordt ingevuld door wetgeving en richtlijnen op Europees, nationaal en provinciaal niveau. Ook is er op gemeentelijk niveau beleid geformuleerd.

Bovengemeentelijke context

Op verschillende beleidsniveaus is er beleid gericht op CO₂-reductie, met als einddoel CO₂-neutraliteit in 2050.

Op internationaal niveau is het Klimaatverdrag van Parijs gesloten door 195 lidstaten van de Verenigde Naties, waaronder Nederland. Het is ontstaan vanuit de gedachte de opwarming van de aarde door de inzet van maatregelen te kunnen en zullen beteugelen. De landen hebben hierin afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius. Dit willen de landen bereiken door de totale uitstoot aan broeikasgassen te verminderen met 40 procent in 2030 ten opzichte van 1990, met 80-95 procent in 2050 ten opzichte van 1990, en het aandeel hernieuwbare energie te laten stijgen tot 27 procent.

Zoals vereist door het Klimaatverdrag van Parijs heeft de EU haar emissiereductiestrategie voor de lange termijn opgesteld. Het Europese klimaatbeleid is vastgelegd in het Fit-for-55 wetgevingspakket dat in 2021 is voorgesteld door de Europese Commissie. Fit-for-55 legt vast dat in 2030 een CO₂-emissiereductie van 55 procent gerealiseerd moet zijn ten opzichte van 1990. Fit-for-55 stelt richtlijnen vast voor de industrie, gebouwde omgeving, mobiliteit, landbouw en energieopwekking. Het Fit-for-55 wetgevingspakket van de EU heeft in heel Europa een hoger tempo van verduurzaming gevraagd. Het pakket geeft geen totaaldoel voor de emissiereductie in Nederland, maar betekent in 2030 wel een verdergaande emissiereductie dan het streefdoel in de Nederlandse Klimaatakkoord.

Het Nederlandse klimaatbeleid heeft vorm gekregen door het Klimaatakkoord van 2019. De doelstellingen in het Klimaatakkoord zijn vastgelegd in de Klimaatwet. Het Klimaatakkoord is een belangrijk deel van de Nederlandse invulling van het Klimaatverdrag van Parijs. Het Klimaatakkoord legde de doelstelling van 49 procent CO₂-emissiereductie in 2030 (ten opzichte van 1990) vast. In 2022 is deze ambitie als gevolg van het Fit-for-55 maatregelenpakket aangescherpt naar 55 procent CO₂-emissiereductie in 2030, met een streven naar 60 procent.

De doelen in het Klimaatakkoord zijn:

- CO₂-uitstoot met 55 procent verminderd in 2030;
- 100 procent duurzaam opgewekte energie in 2050;
- aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050.

Op het gebied van energieopwekking spelen de RES regio's een cruciale rol. In Nederland zijn 30 energieregio's opgericht om elk een regionaal plan voor hernieuwbare energieopwekking (zon en wind) te formuleren: de Regionale Energie Strategie (RES). De RES-regio Amersfoort bestaat uit de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest en Woudenberg, de provincie Utrecht, het waterschap Vallei en Veluwe en netbeheerder Stedin. In de RES staat hoeveel duurzame elektriciteit de regio Amersfoort wil opwekken, waar windmolens of zonnepanelen kunnen worden gerealiseerd en hoe dit wordt aangepakt. De RES Amersfoort heeft de doelstelling voor zichzelf gezet op 0,500 TWh opgewekte duurzame energie per jaar in 2030. Ter referentie, het totale elektriciteitsgebruik van Nederland in 2024 was 110 TWh.³ 0,5 TWh is genoeg energie om in de elektriciteitsvraag van ongeveer 200.000 huishoudens te voorzien.⁴

Gemeentelijke context

Gemeenten hebben een belangrijke regierol in de uitvoering van de energietransitie. Gemeenten moeten voldoen aan landelijke duurzaamheidsdoelstellingen. Daarnaast is op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking getreden. De instrumenten van de Omgevingswet bieden overheden handvatten om de energietransitie en andere maatschappelijke opgaven aan te pakken. Deze handvatten zijn:

- **Omgevingsvisie:** Gemeenten moeten uiterlijk op 1 januari 2027 een omgevingsvisie hebben. De omgevingsvisie bevat ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn.
- **Omgevingsprogramma Energie:** gemeenten kunnen ervoor kiezen om voor energie een programma op te stellen. Het programma is een beleidsdocument en is dus alleen bindend voor de overheid die het vaststelt. Het bevat dus vooral doelen en acties waarvoor de gemeente zelf het initiatief neemt.

De afgelopen jaren zijn verschillende beleidsdocumenten opgesteld door de gemeente die richting geven aan het energiebeleid, waaronder twee coalitieakkoorden en de Omgevingsvisie 2030-2040.

Coalitieakkoorden 2018-2022 en 2022-2026

In het coalitieakkoord 2018-2022 'Samen aan de slag voor duurzame groei' zijn ambities voor de energietransitie opgenomen als onderdeel van een bredere duurzaamheidsvisie. Het akkoord committeert zich aan de doelstelling om CO₂-neutraal te zijn in 2030. In het akkoord streeft de gemeente naar aardgasvrije verwarming in de gebouwde omgeving, een betaalbare en haalbare verduurzaming van woningen voor inwoners, een verdere opschaling van de opwek van hernieuwbare energie en het stimuleren van elektrisch vervoer.

Het opvolgende coalitieakkoord 2022-2026 'Akkoord!' bevat ambities voor de energietransitie in het hoofdstuk 'Goed leven binnen de grenzen van onze aarde'. In het akkoord committeert de gemeente zichzelf aan de doelstellingen die in lijn zijn gebracht met het Rijk. Het akkoord gaat verder op de ingeslagen weg. Het benadrukt het belang van draagvlak en samenwerking met partners, inwoners van de stad en het Rijk.

³ Elektriciteitsbalans; aanbod en verbruik (CBS, 2025).

⁴ Op basis van een gemiddeld huishouden in Nederland met een gasaansluiting volgens het PBL.

Omgevingsvisie

De gemeenteraad van Amersfoort heeft in 2023 de Omgevingsvisie 2030-2040 vastgesteld. De omgevingsvisie schetst het beeld van hoe Amersfoort er na 2030 uit moet komen te zien. Eén van de thema's die beschreven wordt in de Omgevingsvisie 2030-2040 is een CO₂-neutrale stad. Deze visie is in de volgende thema's onderverdeeld:

- Energietransitie draagt bij aan een gezonde toekomst voor iedereen.
 - We helpen inwoners, organisaties en bedrijven om te isoleren en energie te besparen
 - Alle energie duurzaam opwekken en slim gebruiken
 - Woningen en bedrijven stap voor stap duurzaam en betaalbaar verwarmen
- Duurzame CO₂-neutrale bouw.
- Circulair produceren en consumeren
 - Gebiedsontwikkeling
 - Circulair produceren en consumeren
 - Inzameling huishoudelijk afval en goede kwaliteit van grondstofstromen.

De gemeente streeft ernaar om de energietransitie voor iedereen toegankelijk te laten zijn. Dit ligt in lijn met het eerste subthema *“We helpen inwoners, organisaties en bedrijven om te isoleren en energie te besparen”*. Hoe dit streven zich vertaalt naar beleid en activiteiten van de gemeente is niet vastgelegd of uitgewerkt. Mogelijk gebeurt dit in het aankomende programmaplan Energie (zie volgende paragraaf). Wel is vast te stellen dat er maatregelen genomen zijn om inwoners met lagere inkomens extra te ondersteunen (zie hoofdstuk 3).

Beleid in ontwikkeling

Op het moment van uitvoeren van dit onderzoek, werkt de gemeente aan het programmaplan Energie en een Omgevingsprogramma Energie. De publicatie van het Omgevingsprogramma Energie is voorzien in de tweede helft van 2025. Ten behoeve van dit onderzoek, heeft de gemeente inzage verleend in een concept van de achterliggende doelen en inspanningen. In het concept worden de doelstellingen voor 2030 concreet gemaakt en worden er effectenindicatoren aan gekoppeld, zie Tabel 1. Het is nog niet bekend of deze (uitwerking van) de doelstellingen in het definitieve programmaplan vastgelegd worden. Als de gemeente de bovenwaarde van de genoemde baten realiseert, kan de gemeente in de buurt komen van het halen van de reductiedoelstellingen.

Tabel 1 Conceptdoelstellingen uit het programmaplan Energie (in voorbereiding)

	Energiebesparing	Duurzame opwek elektriciteit
Doel	Minder energieverbruik bij huishoudens, ondernemers, en maatschappelijke organisaties.	Meer duurzame opgewekte elektriciteit, waar huishoudens, ondernemers en maatschappelijke organisaties zo veel mogelijk van meeprofiteren.
Baten (SMART geformuleerd)	11-22 kton CO ₂ -reductie in 2030 t.o.v. 1990 door energiebesparing in de gebouwde omgeving.	15-42 kton CO ₂ -reductie in 2030 t.o.v. 1990 door het opwekken van duurzame elektriciteit.
Effecten-indicatoren	• Gas en elektraverbruik van woningen en commerciële dienstverlening • Energielabel woningen (incl. woningcorporaties) • Energielabels utiliteits-/overheidsgebouwen	• Aantal opgewekte TWh • Projectfasering

2.2 Doelstellingen

De gemeente Amersfoort heeft doelstellingen gesteld voor de stad en voor de eigen organisatie. De doelstellingen voor de stad liggen in lijn met de landelijke doelstellingen. Dat betekent dat de gemeente in 2050 CO₂ neutraal wil zijn. Het heeft de tussendoelstelling om in 2030 55 procent minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990. Deze doelstellingen zijn vastgelegd in onder andere de Omgevingsvisie 2030-2040 en het Coalitieakkoord 2022-2026.

De doelstellingen voor de gemeentelijke organisatie liggen vast in het CO₂-beleid van de gemeente.⁵ Het hoofddoel van de gemeente is om in 2030 een CO₂ neutrale en afvalloze stad te zijn.⁶ Volgens dit beleid wil de gemeente voor haar eigen organisatie in 2026 40 procent minder CO₂ uitstoten ten opzichte van 2018. Deze doelstelling is verder uitgewerkt voor scope 1 en scope 2 emissies:⁷

- Scope 1: 22 procent reductie in 2026 ten opzichte van 2018.
- Scope 2: achttien procent reductie in 2026 ten opzichte van 2018.

2.3 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm	Beoordeling
De doelen van het beleid zijn SMART geformuleerd.	GROEN: De doelen van de gemeente zijn SMART geformuleerd. De doelen die de gemeente voor de stad gesteld heeft, zijn gemeengoed voor vele andere overheden en organisaties, waaronder het Rijk.

⁵ CO₂-beleid Gemeente Amersfoort 2018-2026.

⁶ Het CO₂-beleid specificeert 'CO₂-neutraal' als dat alle gebruikte energie duurzaam is opgewekt.

⁷ Scope 1 emissies zijn directe emissies van de organisatie, bijvoorbeeld emissies van gas of benzine. Scope 2 emissies zijn indirecte emissies als gevolg van de ingekochte elektriciteit, warmte en koude.

HOOFDSTUK 3 DUURZAAMHEIDSMaatregelen

In dit hoofdstuk staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Welke instrumenten zet de gemeente in om het energieverbruik onder haar inwoners en bedrijven te verlagen en duurzaam energie op te wekken, en welke onderbouwing ten aanzien van de werking van deze instrumenten is beschikbaar?
- In hoeverre bestaat er samenhang tussen de verschillende regelingen?
- Wat is de omvang van de middelen (zowel capaciteit en budget) die zijn ingezet om de ambities te realiseren?
- Hoe uitvoerbaar zijn de duurzaamheidsmaatregelen en -instrumenten voor bewoners, bedrijven en de gemeente?

De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op interviews, documentstudie en een enquête onder het AmersfoortPanel.

3.1 Instrumenten, regelingen en maatregelen

De gemeente zet verschillende soorten regelingen in, met verschillende doelen. We onderscheiden zes soorten maatregelen:

1. financiële ondersteuning zodat inwoners zelf kunnen verduurzamen;
2. praktische ondersteuning waarbij de gemeente zelf woningen verduurzaamt;
3. informeren van inwoners en bedrijven, zodat zij zelf sneller en effectiever kunnen verduurzamen;
4. opstellen van richtlijnen en normen;
5. faciliteren van of deelnemen aan (lokale) samenwerkingen;
6. uitvoering van landelijke en provinciale regelingen.

Om de CO₂-doelstellingen te halen, zet de gemeente in op drie subdoelstellingen: isolatie en energie besparen (a), meer hernieuwbare energie opwekken (b) en duurzaam verwarmen (c). Het onderdeel duurzaam verwarmen valt zoals eerder aangegeven buiten de scope van dit onderzoek. De genomen maatregelen dragen mogelijk bij aan één of meerdere subdoelstellingen. Niet alle soorten maatregelen worden ingezet voor iedere doelstelling. Een overzicht van de instrumenten in tabelvorm is opgenomen in Bijlage 7.

De maatregelen worden hieronder beschreven. Hierbij zijn maatregelen opgenomen die afgelopen jaren afgerond zijn en op dit moment nog lopen. Eerst worden maatregelen besproken die zowel aan doelen 1a en 1b bijdragen. Daarna bespreken we de maatregelen die alleen aan 1a isolatie en energiebesparing bijdragen. We sluiten af met de maatregelen die alleen aan 1b energieopwekking bijdragen. In Bijlage 9 is een uitsplitsing van de maatregelen richting de doelgroep gemaakt.

Doel 1a en 1b Isolatie, energiebesparing, en energieopwekking

De instrumenten en maatregelen die kunnen bijdragen aan zowel energiebesparing en energieopwekking worden hieronder beschreven.

Financiële ondersteuning

Er is een aantal financiële instrumenten van de gemeente Amersfoort om inwoners te ondersteunen en te stimuleren om te verduurzamen:

- Het **Toekomstfonds** voor duurzame ontwikkeling is bedoeld om innovatieve ideeën van ondernemers, inwoners, en bewonerscollectieven te ondersteunen. De regeling loopt sinds 2014. Er is een minimale eigen investering van 50 procent vereist.
- De **Duurzaam-huislening** is bedoeld om energiebesparende maatregelen in woningen te financieren, zoals isolatiemaatregelen en een nieuwe cv-ketel. De lening is ook bestemd voor duurzame technieken zoals een warmtepomp, een zonneboiler en zonnepanelen. De raad heeft eind 2023 besloten deze regeling in te trekken omdat de regeling is ingehaald door landelijke alternatieven met aantrekkelijker voorwaarden.
- De **subsidieregeling Soesterkwartier** is een samenwerking tussen de provincie Utrecht en de gemeente, vanuit het programma 'Vitale Wijken'. De opgedane geleerde lessen worden gebruikt om in de hele provincie toe te passen, en de hele regio toekomstbestendig te maken.

Informeren

Er is een aantal tools en platforms binnen de gemeente Amersfoort omtrent verduurzaming in het algemeen.

- **Amersfoort Duurzaam** is een platform gericht op inwoners. De landingspagina verwijst door naar de duurzaamheidsplannen per wijk, duurzame initiatieven en nieuwsberichten.
- Het **Duurzaam Bouwloket** is een landelijk platform met speciale sectie voor gemeente Amersfoort, met subsidiecheck voor verduurzaming van woningen. De Subsidiechecker is een tool op het nationale platform Duurzaam Bouwloket waar bewoners kunnen worden geïnformeerd over beschikbare subsidies voor hun situatie.
- Het **Energiepunt** is een loket met twee locaties: een locatie in de Energiehuiskamer in de wijk Schothorst en een andere locatie in de wijk Liendert. Hier kunnen inwoners terecht voor informatie over verduurzaming.
- De gemeente biedt gratis **energieadviezen aan bedrijven** aan.
- **Duurzaam ondernemen** is een dienst vanuit de gemeente voor gratis hulp bij vragen over verduurzaming en energie besparen voor Amersfoortse ondernemers en bedrijven.
- Het **Subsidieloket verduurzaming** is een gemeentelijk loket om bedrijven te helpen met subsidies, regelingen en verplichtingen op het gebied van duurzaamheid. Het gaat om zowel gemeentelijke, als provinciale en nationale schaal subsidies.

Richtlijnen en normen

Er zijn geen maatregelen aangetroffen die zich richten op energiebesparing en hernieuwbare opwek van energie.

Faciliteren en stimuleren van (lokale) samenwerkingen

- De **subsidieregeling collectieve ondersteuning wijkbewoners** bij energietransitie is bedoeld voor activiteiten van bewonersgroepen, die andere bewoners in de wijk(en) ondersteunen bij het nemen van energiemaatregelen. De subsidieondersteuning richt zich met name op het faciliteren van bewoners, zoals de mogelijkheid tot een zaal huren voor bijeenkomsten of flyers laten maken. Deze regeling loopt tot en met 2026.
- Het **Duurzaam Netwerk Amersfoort (DNA)** is een netwerk van vertegenwoordigers van Amersfoortse bedrijventerreinen, ondernemingsverenigingen en de gemeente om samen te werken op het thema duurzaamheid. De gemeente Amersfoort is mede-initiatiefnemer van DNA. Het netwerk wordt nu geformaliseerd en in een stichting gegoten. Hoe de betrokkenheid bij DNA vanuit de gemeente eruit gaat zien is nog niet bekend.

- In samenwerking met de provincie, buurgemeenten en het bedrijfsleven werkt de gemeente aan de totstandkoming van een **Regionaal Energieloket**. Het gezamenlijk doel is om vanuit de publiek-private samenwerking tot een regionaal energieloket te komen waar bedrijven uit de regio Amersfoort in de toekomst terecht kunnen met al hun vragen over verduurzaming. Het doel is om het energieloket in 2025 te starten.

Uitvoering van landelijke en provinciale regelingen

Er zijn geen landelijke maatregelen aangetroffen waar de gemeente uitvoering aan geeft die zich bevinden op het vlak van energiebesparing en de opwek van hernieuwbare energie.

Doel 1a isolatie en energiebesparing

De instrumenten en maatregelen die zouden kunnen bijdragen aan doel 1a isolatie en energiebesparing, worden hieronder beschreven.

Financiële ondersteuning

Er is een aantal financiële instrumenten binnen de gemeente Amersfoort om inwoners te ondersteunen en te stimuleren om te isoleren en energie te besparen.

- De **isolatieactie voor koopwoningen** dient om isoleren betaalbaar te maken. De regeling is gericht op woningeigenaren met een laag inkomen. Welke kosten gesubsidieerd worden, is afhankelijk van het inkomen van de woningeigenaar en het energielabel en de WOZ-waarde van de woning. Alleen woningen met energielabel D of lager komen in aanmerking voor de regeling. Voor de regeling is een inkomensnorm gesteld van 150 procent van de bijstandsnorm. De gestelde WOZ-norm is 441.000 euro in peiljaar 2022.
 - Als de eigenaar minder dan de inkomensnorm verdient en de WOZ-waarde van de woning lager is dan de WOZ-norm, subsidieert de gemeente de kosten van twee isolerende maatregelen.
 - Voor eigenaren met een inkomen boven de inkomensnorm en onder de WOZ-norm, is de subsidie gelimiteerd tot 1.000 euro.
 - Voor eigenaren met een inkomen boven de inkomensgrens en een WOZ-waarde boven de WOZ-grenswaarde, vergoedt de gemeente het grootste gedeelte van mogelijke advieskosten van de eigenaar.

De regeling is grondgebonden, voor gestapelde bouw voor bijvoorbeeld VvE's zal de regeling mogelijk worden uitgebreid in de loop van 2025.⁸
- De **subsidieregeling monumenten Amersfoort** heeft als doel om monumenten of beeldbepalende gebouwen in Amersfoort te restaureren en/of te verduurzamen. De subsidie is bedoeld voor de kosten van restauratie- en verduurzamingswerkzaamheden aan:
 - rijksmonumenten; enkel voor monumentale onderdelen waarvoor het Rijk geen subsidie of financiering verleent;
 - gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden;
 - bijzondere gebouwen die beeldbepalend zijn in het straatbeeld.
- De **witgoedregeling** is een vergoeding voor de reparatie of vervanging van een wasmachine, koelkast, fornuis, kookplaat, oven of stofzuiger. Deze regeling is bedoeld voor inwoners met een laag inkomen. De vergoeding geldt voor één apparaat per kalenderjaar. De witgoedregeling zou begin 2025 van start gaan maar is tot op heden uitgesteld als gevolg van een tekort in de uitvoeringscapaciteit van de gemeente.

⁸ Amersfoortisoleert.nl.

Praktische ondersteuning

De gemeente biedt bewoners met een huurwoning de mogelijkheid tot energiebesparing. Dit doet de gemeente in samenwerking met **Energiebox**, dat gericht is op het ondersteunen van huurders met praktische tips, energieadvies en eventueel kleine aanpassingen aan de woning. De Energiebox kunnen inwoners gratis aanvragen, en bevat onder andere een ledlamp, radiatorfolie, verdeelstekker en een douchetimer. De gemeente biedt een **Energiecoach** als onderdeel van de Energiebox aan voor bewoners die moeite hebben om hun energierekening te kunnen betalen. Dit is voor inwoners die in 2023 energietoeslag hebben ontvangen, en voor inwoners met een besteedbaar inkomen van maximaal 120 procent van bijstandsniveau.

De gemeente Amersfoort biedt **FIXbrigades** aan voor inwoners met een laag inkomen in huur- en koopwoningen. Deze teams worden ingezet om huishoudens met lage inkomens te ondersteunen met de activiteiten die bijdragen aan het doel om energie te besparen en om de uitstoot van CO₂ te reduceren. Het gaat om kleine energiebesparende maatregelen zoals tochtstrips, radiatorfolie en kitwerk. De FIXbrigade biedt ook een leertraject dat ook open staat voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente onderzoekt samen met de woningcorporaties of deze regeling uitgebreid kan worden en dit aangepakt kan worden per complex.

Er loopt een **ontzorgingsaanpak voor (kleinere) horeca- en retailondernemers**. Zij ontvangen een gratis advies en er worden kleine energiebesparende maatregelen direct geïnstalleerd. Ook kunnen zij tot een jaar na het advies hulp krijgen bij het nemen van grotere maatregelen.

Informeren

De **milieubarometer**, een online tool voor ondernemers om gericht te verduurzamen, heeft de gemeente Amersfoort gratis beschikbaar gesteld aan ondernemers van bedrijventerrein de Wieken Vinkenhoef. De Wieken Vinkenhoef wil het eerste CO₂-neutrale bedrijvenpark van Amersfoort worden en trekt daarbij samen op met de gemeente, en dient zodoende als 'proeftuin'. Hierbij wordt bijvoorbeeld gekeken naar collectieve investeringen in zonnepanelen of duurzame opwekking van warmte.⁹

Richtlijnen en normen

De gemeente is verantwoordelijk voor de handhaving van het **energielabel C voor kantoorgebouwen**, een landelijke verplichting voor kantoorgebouwen van 100 m² of groter. In 2023 zijn bedrijven die nog niet voldeden, actief benaderd. Vanaf 2024 is de gemeente gaan handhaven.

De gemeente is een nieuw gemeentehuis aan het bouwen, het 'Huis voor de stad'. Dit pand zal een beter energielabel hebben dan het huidige pand. De gemeente verwacht met het nieuwe stadhuis en andere maatregelen die binnen de scope van het CO₂-beleid 2018-2026 vallen, rond de 30 procent minder CO₂-emissies te realiseren.

Faciliteren en stimuleren van samenwerkingen

De gemeente heeft de **Buurt Energie Aanpak**, waarbij kartrekkers per buurt/straat opgeleid worden om de verduurzaming met hun burens te begeleiden.

Uitvoering van landelijke en provinciale regelingen

Op landelijk niveau zijn de volgende maatregelen relevant waar de gemeente een rol in de uitvoering speelt en/of die toegankelijk zijn voor inwoners van Amersfoort.

⁹ CO₂-beleid gemeente Amersfoort 2018-2026.

- De **Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE)** is een subsidieregeling voor woningeigenaren, monumenteigenaren, zakelijke gebruikers, en de gemeente zelf. Met de ISDE kan een vergoeding worden aangevraagd door woningeigenaren voor isolatiemaatregelen zoals spouwmuurisolatie, dakisolatie, HR++ glas en triple glas, en vloerisolatie. Daarnaast kan een vergoeding worden aangevraagd voor duurzame warmtetechnieken zoals een nieuwe warmtepomp, zonneboiler of aansluiting op een warmtenet. VvE's kunnen aanvragen indienen voor energieadvies, procesbegeleiding of een duurzaam meerjarenonderhoudsplan (DMJOP), en energiebesparende maatregelen en duurzame warmtetechnieken in een gebouw of appartement.
- Woningeigenaren met een laag inkomen of zonder leenruimte, en VvE's kunnen een **energiebespaarlening** ontvangen ter verduurzaming van de woning of appartementencomplex. Dit is onderdeel van het Nationaal Warmtefonds.
- De **Stimuleringsregeling** is een lening waarmee onderhoud, verduurzaming, renovatie of restauratie van woning gefinancierd kan worden.
- Woningeigenaren kunnen hun hypotheek verhogen voor energiebesparende maatregelen met het **Energiebespaarbudget Nationale Hypotheek Garantie** (bouwdepot).
- Eigenaren van monumenten kunnen **duurzaamheidsadvies van een Duurzame Monumenten (DuMo) adviseur** ontvangen. Het Restauratiefonds geeft tot 50 procent subsidie op de kosten voor het advies. Het **Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Monumenten** zorgt daarnaast voor (gratis) begeleiding richting concrete uitvoering van de verduurzamingsmaatregelen.
- Een **laag btw-tarief** geldt voor isolatiewerkzaamheden. Voor vloer-, bodem-, dak- en gevelisolatie en het aanbrengen van isolatieglas geldt het lage btw-tarief op arbeidsloon.

Doel 1b Energieopwekking

De instrumenten en maatregelen die zouden kunnen bijdragen aan doel 1b energieopwekking, worden hieronder beschreven. De gemeente Amersfoort werkt samen met andere regionale partijen in de RES-regio Amersfoort om energieopwekking te realiseren. De projecten in het kader van energieopwekking van de gemeente Amersfoort of waar de gemeente onderdeel van uitmaakt zijn opgenomen in Bijlage 8.

Financiële ondersteuning

Er zijn geen financiële maatregelen aangetroffen op gemeentelijk niveau in het kader van energieopwekking.

Praktische ondersteuning

Er zijn geen praktische maatregelen ter ondersteuning aangetroffen op gemeentelijk niveau in het kader van energieopwekking.

Informeren

- De **Waardenkaart** laat zien in hoeverre elk dak bijdraagt aan het unieke dakenlandschap, en wat de mogelijkheden zijn voor zonnepanelen op historische daken. Het doel is om burgers en gemeenteraad te helpen een afweging te maken tussen behoud van de monumentale waarde van het dakenlandschap, en de mate waarin eigenaren hun binnenstadspand toch kunnen verduurzamen met zonnepanelen.
- Sinds 2024 biedt de gemeente Amersfoort bedrijven **gratis advies over zonnepanelen** van Soft Energy aan. Er wordt een quickscan, een gelijktijdigheidsanalyse en een technische inventarisatie aangeboden. Met toenemende netcongestie kan deze maatregel bedrijven helpen om een goed onderbouwde keuze te maken.

Richtlijnen en normen

In 2021 is het **zonnepanelenbeleid** binnenstad geactualiseerd, om bredere mogelijkheden voor zon op daken van woningen en andere gebouwen, waaronder monumenten, te bieden. Het nieuwe zonnepanelenbeleid biedt verruiming op de volgende onderdelen:¹⁰

- Bredere mogelijkheden om zonnepanelen te plaatsen op alle dakvlakken die niet zichtbaar zijn vanuit de openbare ruimte (ook bij monumentale daken), met egaal donkere panelen of panelen in kleur van de dakbedekking, in een rustige, rechthoekige verdeling.
- Toevoeging van zichtbare mogelijkheden voor zonne-energie voor de categorie 'Afwijkende daken' (daken van –meer recente- complexen in de binnenstad die afwijken van de historische karakteristieken van de binnenstad): op basis van maatwerk, met architectonisch of visueel geïntegreerde oplossingen.
- Toevoeging van zichtbare mogelijkheden op beeldondersteunende daken en bij nieuwbouw in de binnenstad: op basis van maatwerk met architectonisch geïntegreerde producten;
- Beoordeling per situatie van de mogelijkheden van andere innovatieve zonne-energie toepassingen, bijvoorbeeld in beglazing of gevels (maatwerk, via toetsing door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit).
- Optimale inzet op collectieve voorzieningen in de binnenstad, op andere verduurzamingsmethoden en innovatieve systemen (onder meer collectieve zonnedaken, warmtewinning onder de dakbedekking en dergelijke).

Faciliteren en stimuleren van (lokale) samenwerkingen

- Het **Zonnepact** is een overeenkomst tussen de gemeente Amersfoort, energiecoöperaties, bedrijven en maatschappelijke organisaties om ervoor te zorgen dat er meer coöperatieve zonnepanelen op bedrijfsgebouwen en gebouwen met een maatschappelijke functie geplaatst kunnen worden.
- Vanuit de gemeente en de provincie biedt Natuur en Milieu Utrecht (NMU) trainingen aan ter **ondersteuning van energie-initiatieven**. Ook is er directe hulp bij de realisatie van zon op dak projecten via het online Servicepunt Energie mogelijk. Bij het Servicepunt Energie kun je als groep bewoners terecht voor gratis ondersteuning bij duurzame energieprojecten in de provincie. Bijeenkomsten, trainingen en workshops georganiseerd door het Servicepunt Energie vinden onder andere plaats in Amersfoort en Utrecht.

Uitvoering van landelijke en provinciale regelingen

Op landelijk niveau zijn de volgende maatregelen relevant als het gaat om energieopwekking:

- De **Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++)** geeft subsidie aan bedrijven en non-profitorganisaties die grootschalig hernieuwbare energie opwekken of de CO₂-uitstoot verminderen.
- De **Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE)** biedt subsidie voor energiecoöperaties of VvE's die hernieuwbare elektriciteit willen opwekken uit zonne-energie, windenergie of waterkracht.
- Huishoudens en kleine bedrijven kunnen tot 2027 zelf opgewekte elektriciteit terugleveren aan het stroomnet, door middel van de **Salderingsregeling**. Vanaf 2027 kunnen eigenaren van zonnepanelen de zelf opgewekte elektriciteit terugleveren aan het stroomnet, maar mogen dit niet meer verrekenen met de stroom die zij gebruiken. Zij krijgen hiervoor een vergoeding

¹⁰ Actualisering zonnepanelenbeleid binnenstad (gemeente Amersfoort, 2021).

van de energieleverancier voor alle stroom die wordt teruggeleverd. Tot 2030 moet deze vergoeding minimaal 50 procent van het kale leveringstarief zijn (zonder belastingen).

Werking van de regelingen

Het college onderbouwt de werking van de maatregelen in de raadsinformatiebrieven (RIB). Bij het aankondigen van een nieuwe maatregel of het informeren over bestaande maatregelen, volgen deze over het algemeen een vergelijkbare structuur. Opvolgend wordt beschreven:

- wat de aanleiding van de maatregel is;
- wat de kernboodschap is, wie de doelgroep is;
- wat de verwachte gevolgen zijn;
- wie bij de maatregel betrokken zijn;
- hoe de financiering en uitvoering eruit ziet;
- welke risico's er zitten aan de maatregel;
- wat de vervolgstappen zijn.

De werking van de maatregelen wordt bij veel maatregelen onderbouwd met feitelijke informatie en cijfers, zoals het aantal energieadviezen dat is gegeven. Bij een raadsinformatiebrief over zonne-energie is zowel de aanleiding, als werking van de maatregel feitelijk onderbouwd met gedetailleerde tabellen en grafieken. Bij andere maatregelen, zoals het subsidieloket verduurzaming, wordt er aangegeven in hoeverre er gebruik van wordt gemaakt (veel/weinig), zonder cijfermatige onderbouwing. Over het algemeen is de kwaliteit van de onderbouwing van de maatregelen hoog, afhankelijk van de exacte meetbaarheid van de effectiviteit van de maatregelen.

De raadsinformatiebrieven gaan niet in detail in op de verwachte bijdrage van de regeling aan de doelstelling. Oftewel, er wordt wel gerapporteerd hoe de regelingen (naar verwachting) bijdragen aan de reductie van CO₂-emissies, maar niet hoeveel. Incidenteel bestaat deze informatie mogelijk op projectniveau, maar deze is niet aangetroffen in dit onderzoek.

Deze raadsinformatiebrieven volgen geen vaste frequentie, maar worden opgesteld zodra er op projectniveau aanleiding voor is.

Kwaliteit van de onderbouwing

De kwaliteit van de onderbouwing in de RIB's varieert. Over het algemeen kunnen we stellen dat de kwaliteit van de onderbouwing van de werking van de maatregelen voldoende is om aannemelijk te maken dat de maatregelen bijdragen aan de CO₂-doelstellingen. De volgende soorten onderbouwing zijn gebruikt door het college:

- het gebruik van studies, bronnen en kengetallen van gerenommeerde marktpartijen of overheidsinstanties zoals RVO;
- volgen van richtlijnen, adviezen en/of wetgeving van kennisinstituten en overheden;
- aansluiten bij regionale of nationale regelingen en/of samenwerkingsverbanden;
- verwijzing naar vergelijkbare regelingen van andere gemeentes (industriestandaarden);
- evaluatie of signalen van bestaande regelingen.

Niet alle maatregelen zijn even goed onderbouwd. Dit zijn vaak maatregelen waarvan de werking lastig aan te tonen is, bijvoorbeeld informatieve of communicatieve maatregelen. Van deze maatregelen wordt de verwachte werking beschreven.

De RIB's hebben als hoofddoel om de raad te informeren en gaan daarom niet altijd in op details. De onderbouwing van de maatregelen blijft daarom vaak op hoofdlijnen en algemeenheden. Er is in dit

onderzoek, buiten de RIB's, maar in beperkte mate onderbouwing van individuele maatregelen in documentatie aangetroffen.

3.2 Samenhang tussen de regelingen

Op het gebied van de energietransitie ontwikkelt de gemeente haar beleid vraaggestuurd, waarbij ze de wens heeft dat iedereen mee kan doen. Hiermee heeft de gemeente tot op heden meer een faciliterende rol dan een regisserende rol ingenomen. Nieuwe maatregelen worden genomen waar de gemeente een kans of probleem ziet. Dit is vaak in situaties waar blijkt dat een bepaalde doelgroep moeite heeft om mee te doen in de energietransitie als gevolg van beperkte financiële middelen.

Het gevolg is dat het voor mensen buiten de gemeentelijke organisatie niet duidelijk is of en wat voor structuur er achter de maatregelen van de gemeente zit. Verschillende geïnterviewden geven aan dat er geen overkoepelend plan wordt ervaren in het duurzaamheidsbeleid. Eén geïnterviewde partij geeft bijvoorbeeld aan dat er geen structureel plan is om wijk- en buurtinitiatieven te faciliteren. Deze partij mist de link tussen overkoepelende duurzaamheidsdoelstellingen en de acties die de gemeente daartoe neemt. Het is voor hen niet duidelijk waarom initiatieven wel of niet worden ondersteund door de gemeente.

Verschillende geïnterviewde partijen buiten de gemeentelijke organisatie ervaren een doolhof aan subsidies, maatregelen, projecten en samenwerkingsverbanden. Zij zijn kritisch over de samenhang van het duurzaamheidsbeleid van de gemeente en geven aan het beleid van de gemeente als versnipperd te ervaren. De gemeente biedt volgens één geïnterviewde partij geen duidelijk overzicht van de aanwezige en gesteunde initiatieven op het gebied van energietransitie. Er is volgens de partij geen centraal punt waar deze informatie beschikbaar is. Ook ontbreekt het aan een website met alle links naar energie-initiatieven en gemeentelijke initiatieven. Meerdere geïnterviewde partijen geven aan dat informatie over de beschikbare duurzaamheidsmaatregelen vergaard wordt via toevallige contacten binnen de gemeente Amersfoort.

Naast de kritische geluiden, uiten meerdere geïnterviewden ook waardering voor de gemeente. Ze erkennen dat de gemeente voor een complexe opgave staat en al veel doet. Ook waarderen ze de energie en welwillendheid waarmee de gemeente de energietransitie aanvielt.

Vertaling van doelen naar maatregelen

Uit de gesprekken met - en de beschikbare documentatie van - de gemeente is de vertaling van de doelstellingen naar de maatregelen niet aangetroffen. Deze vertaling zou de brug tussen abstracte doelstellingen en concrete maatregelen moeten zijn. Het vormt het kader waarbinnen maatregelen uitgewerkt worden om de doelstellingen te halen.

Een dergelijk kader beschrijft hoe invulling gegeven wordt aan de doelstellingen, welke keuzes gemaakt worden om de doelstellingen te halen, op welke manier belanghebbenden daarbij betrokken worden en welke (combinatie van) maatregelen en/of regelingen vervolgens het effectiefst bijdragen aan het halen van de doelstellingen. De doelstelling wordt verder uitgewerkt in subdoelstellingen en mijlpalen die uitgezet worden in de tijd.

De gemeente kan voor alle individuele regelingen onderbouwen op welke manier deze bijdragen aan de doelstellingen. Deze onderbouwing is veelal vastgelegd in raadsinformatiebrieven. Dat ze bijdragen aan de doelstelling is vaak duidelijk. Het mechanisme waarmee ze bijdragen om CO₂-emissies te reduceren ook. Het is echter niet duidelijk waarom juist deze maatregelen getroffen zijn. Zonder een kader is het ook niet concreet te maken wat de gemeente in de toekomst gaat doen om de doelstellingen te halen.

De gemeente werkt aan een Omgevingsprogramma Energie dat eind 2025 gereed is. Afgaande op programmaplannen van andere gemeentes, zou het programmaplan Energie van Amersfoort structuur en invulling kunnen geven aan de duurzaamheidsdoelstellingen.

3.3 Middelen en budget

In 2024 heeft de gemeente voor het programma Energietransitie ruim 10,1 mln begroot (zie Tabel 2). 1,1 mln euro aan Rijks- en provinciale middelen waren beschikbaar voor de uitvoering van drie specifieke programma's (zie Tabel 3).

Het programma 1.1 Energietransitie is het programma waaronder alle activiteiten voor de energietransitie geplaatst zijn. Onder dit programma vallen alle kosten, zoals uitvoeringskosten, subsidies en personele inzet. Op basis van de aangeleverde en openbaar beschikbare informatie is in Bijlage 7 voor zover mogelijk per instrument uitgewerkt wat de inzet is vanuit de gemeente.

Tabel 2 Begrote lasten in 2024 ten behoeve van programma 1.1 Energietransitie (in € x1.000)

Onderdelen	Kosten
Programma Duurzame Stad	3.124
Duurzame stad (Energietransitie)	5.600
Isolatie Offensief	1.375
Totaal	10.099

Tabel 3 Bijdragen van het Rijk en provincie Utrecht in 2024 ten behoeve van programma 1.1 Energietransitie (in € x1.000)

Onderdeel	Bijdrage
Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	2.600
SPUK energiearmoede (Rijk)	650
Nationaal Isolatieprogramma (Rijk)	300
Isolatiemaatregelen (provincie Utrecht)	150
Totaal	3.700

De afgelopen jaren is de jaarlijkse begroting voor het programma 1.1 Energietransitie gestegen, van 4,9 mln in 2021 naar 10,1 mln in 2024. De aankomende jaren is een piek begroot in 2025, waarna de jaarlijkse lasten naar verwachting afnemen tot 7 mln per jaar vanaf 2027. Deze bedragen zijn exclusief eventuele specifieke uitkeringen vanuit het Rijk.

Tabel 4 Begrote lasten programma 1.1 Energietransitie (in € x1.000)

Onderdeel	2021	2022	2023	2024
Programma 1.1 Energietransitie	4.941	2.561	5.824	10.099

Tabel 5 Begroting programma 1.1 Energietransitie (in € x1.000)

Onderdeel	2025	2026	2027	2028
Programma 1.1 Energietransitie	11.400	8.900	7.000	7.000

De personele inzet van de gemeente voor het programma 1.1 Energietransitie fluctueert als gevolg van lopende projecten, externe inhuur en benodigde capaciteit. In 2024 is ongeveer 40 procent van het budget besteed aan personele inzet. Naar schatting van de gemeente werkten meer dan 30 personen¹¹ (intern en inhuur) aan het programma in 2024.

3.4 Uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid van de duurzaamheidsmaatregelen is opgesplitst in de uitvoerbaarheid door 1) de inwoners, 2) bedrijven en 3) de gemeente zelf.

Inwoners

Om de uitvoerbaarheid van duurzaamheidsmaatregelen voor inwoners in te schatten, zijn twee vragen gesteld aan leden van het AmersfoortPanel.

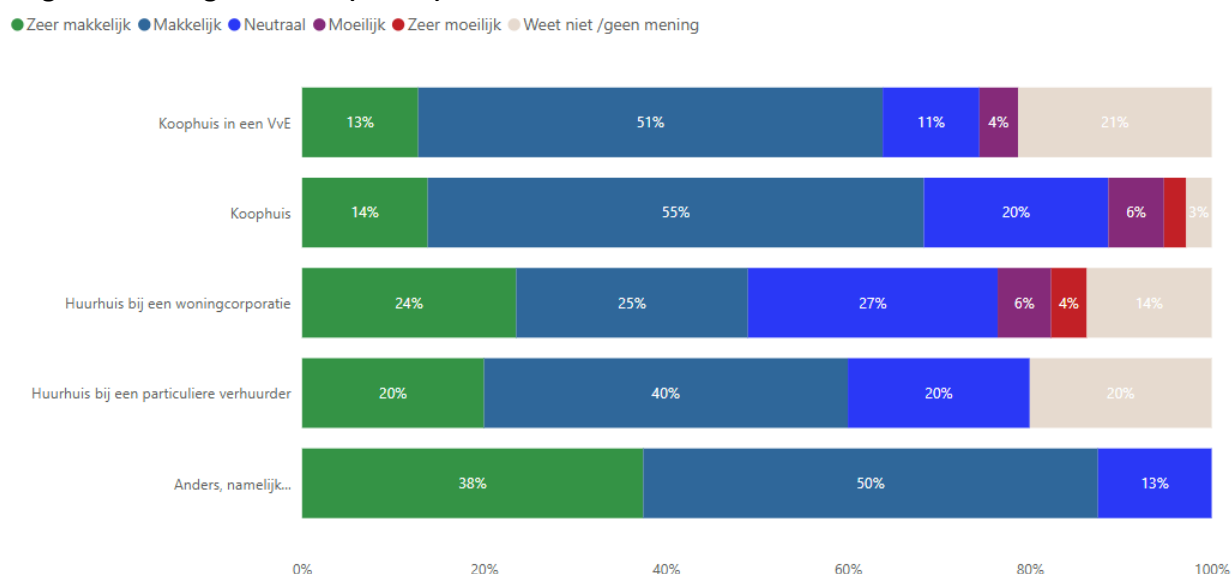
WAT ZOU DE GEMEENTE NOG KUNNEN TOEVOEGEN AAN BESTAANDE REGELINGEN OM JE BETER TE HELPEN MET HET VERDUURZAMEN VAN JE HUIS?

HOE EENVOUDIG WAS HET OM DE DIENSTEN VAN DE GEMEENTE TE GEBRUIKEN?

In het AmersfoortPanel zitten inwoners van Amersfoort. Via dit panel kan de gemeente de mening van de inwoners vragen. Voor dit onderzoek zijn zeven vragen aan de panelleden gesteld, deze zijn terug te vinden in Bijlage 5. 3.064 deelnemers van het panel hebben geantwoord op de vragen van de rekenkamer.

683 respondenten hebben antwoord gegeven op de vraag: 'Hoe eenvoudig was het om de diensten van de gemeente te gebruiken?'. 96 procent van de koopwoningbezitters en 64 procent van de koopwoningbezitters in een VvE geeft aan het makkelijk tot zeer makkelijk te vinden om van de diensten gebruik te maken, tegenover 60 procent van de particuliere huurders. Minder dan de helft (49%) van de huurders bij woningcorporaties vindt het makkelijk of zeer makkelijk om diensten van de gemeente te gebruiken.

Figuur 1 Antwoorden van de respondenten op de vraag: Hoe eenvoudig was het om de diensten van de gemeente te gebruiken? (N=683)

¹¹ Het aantal fte is onbekend.

In figuur 2 ziet u: Koophuis in een vve: zeer makkelijk 13%, makkelijk 51%, neutraal 11%, moeilijk 4%, zeer moeilijk, weet niet / geen mening 21%.

Koophuis: zeer makkelijk 14%, makkelijk 55%, neutraal 20%, moeilijk 6%, zeer moeilijk 1%, weet niet / geen mening 3%.

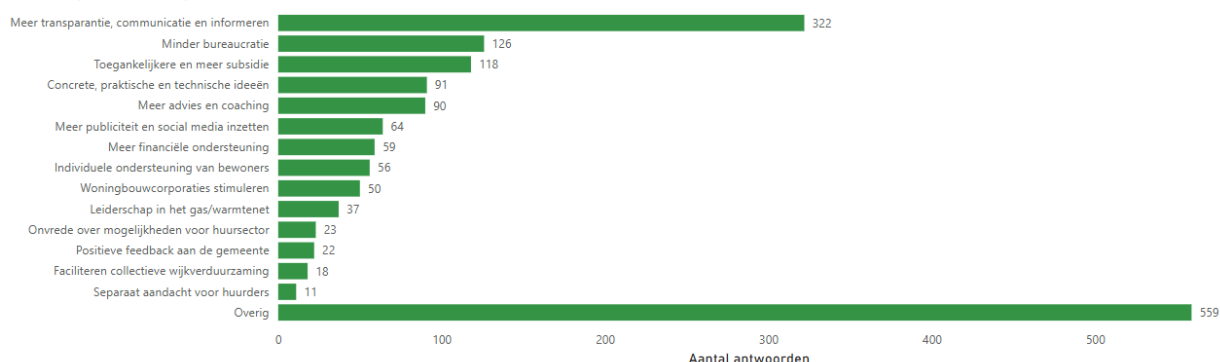
Huurhuis bij een woningcorporatie: zeer makkelijk 24%, makkelijk 25%, neutraal 27%, moeilijk 6%, zeer moeilijk 4%, weet niet / geen mening 14%.

Huurhuis bij particuliere verhuurder: zeer makkelijk 20%, makkelijk 40%, neutraal 20%, weet niet / geen mening 20%.

Anders namelijk...: zeer makkelijk 38%, makkelijk 50%, neutraal 13%.

Daarnaast hebben 1.646 respondenten antwoord gegeven op de vraag: 'wat zou de gemeente nog kunnen toevoegen aan bestaande regelingen om je beter te helpen met het verduurzamen van je huis?', zie Figuur 2. 322 respondenten geven aan dat meer transparantie, communicatie en informatie zou kunnen bijdragen aan de uitvoerbaarheid van de duurzaamheidsmaatregelen. Daarnaast geven 126 respondenten aan de bureaucratie als een drempel te ervaren. 118 respondenten geven aan dat de maatregelen kunnen verbeteren in toegankelijkheid. De overige antwoorden variëren van lege antwoorden tot antwoorden die niet met energie of het energiebeleid te maken hebben.

Figuur 2 Vereenvoudigde antwoorden van de respondenten op de vraag: Wat zou de gemeente nog kunnen toevoegen aan bestaande regelingen om je beter te helpen met het verduurzamen van je huis? (N=1.646)

In figuur 3 ziet u: Meer transparantie, communicatie en informeren (322), Minder bureaucratie (126), Toegankelijker en meer subsidie (118), Concrete, praktische en technische ideeën (90), Meer advies en coaching (90), Meer publiciteit en social media inzetten (64), Meer financiële ondersteuning (59), Individuele ondersteuning van bewoners (56), Woningbouwcorporaties stimuleren (50), Leiderschap in het gas/warmtenet (37), Onvrede over mogelijkheden voor huursector (23), Positieve feedback aan de gemeente (22), Faciliteren collectieve wijkverduurzaming (18), Separaat aandacht voor huurders' (11), Overig (559)

Bedrijven

Uit gesprekken met Duurzaam Netwerk Amersfoort (DNA) blijkt dat de bedrijven in hun netwerk geen problemen ervaren met de uitvoerbaarheid van de maatregelen. Ook geeft het netwerk aan dat de subsidies en advisering vanuit de gemeente laagdrempelig zijn. Daarmee zijn de maatregelen van de gemeente uitvoerbaar voor de bedrijven.

Gemeente

Sinds 2022 is er meer budget beschikbaar bij de gemeente en meer momentum vanuit de samenleving om de energietransitie aan te pakken. De gemeente specificeert middelen, geld en mensen om de doelen te realiseren en de voortgang van de duurzaamheidsmaatregelen te monitoren. De gemeente

start projecten en processen op door zo goed mogelijk in te schatten welke inzet van de diverse disciplines nodig is. Voor concrete en kortlopende projecten is dat volgens de gemeente makkelijker in te schatten dan voor grote projecten, zoals wijkaanpakken en het proces voor het plaatsen van grootschalige energieopwekking.

De gemeente geeft aan van eenvoudige duurzaamheidsmaatregelen naar een integrale aanpak voor verduurzaming gegaan te zijn. Verschillende betrokkenen van de gemeente Amersfoort hebben aangegeven dat de gemeente met een integrale aanpak eenvoudiger externe partijen kan vinden voor de uitvoering van het werk. Dit geldt bijvoorbeeld voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed, waarbij aannemers worden ingezet om de gebouwen te verduurzamen. Ook voor specialistische kennis, zoals het geven van energieadviezen, worden externe partijen ingehuurd.

De gemeente geeft aan niet altijd genoeg capaciteit te hebben om projecten uit te voeren. Er is een tekort aan mensen en middelen om de gewenste snelheid in de energietransitie te krijgen. Daarnaast zorgen externe problemen zoals netcongestie voor vertraging. De opgave voor de gemeente wordt daardoor alleen maar groter. Als reactie heeft de gemeente recent het energiesysteem (met speciale aandacht voor netcongestie) als vierde opgave benoemd, naast energiebesparing en isolatie, energieopwekking en de warmtetransitie. De uitwerking van deze opgave volgt nog.

De gemeente geeft aan dat de maatregelen die nu lopen uitvoerbaar zijn en dat naar verwachting ook blijven. Echter, voor nieuwe maatregelen wordt de inschatting gemaakt of deze uitvoerbaar zijn voor de organisatie. Als dat niet het geval is, worden deze uitgesteld. Een voorbeeld hiervan is de witgoedregeling. De introductie ervan is vanwege gebrek aan capaciteit uitgesteld tot later in 2025.

3.5 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm	Beoordeling
De instrumenten dragen bij aan het realiseren van de doelen. ¹²	GROEN: De genomen maatregelen zijn logisch en dragen duidelijk bij aan het realiseren van subdoelen 1a en 1b. De maatregelen stimuleren de toepassing van isolerende maatregelen, de opwek van hernieuwbare energie en bieden informatie en ondersteuning aan inwoners en bedrijven om zelf te gaan verduurzamen. Daarmee dragen de maatregelen bij aan de overkoepelende doelstellingen om CO ₂ -emissies te reduceren.
De instrumenten zijn te herleiden tot de doelen.	ROOD: Een logische vertaling en stapsgewijze uitwerking van abstracte doelstellingen naar concrete maatregelen ontbreekt. Op abstract en strategisch niveau geven de doelstellingen en de omgevingsvisie richting voor de lange termijn. Op het concrete en praktische niveau geven de maatregelen uiting en een bijdrage aan de doelstellingen met een korte termijn. Een nadere invulling van de overkoepelende doelstelling in concrete doelstellingen, middelen, instrumenten en tijdlijn ontbreekt. De bestaande

¹² Deze norm is ook in Hoofdstuk 4 toegepast. De beoordeling van deze norm is toegespitst op de onderzoeksvragen in dit hoofdstuk.

Norm	Beoordeling
	visie en doelstellingen zijn te abstract om gestructureerd maatregelen op te baseren. Hierdoor komt het energietransitiebeleid over als onsamenhangend en moeilijk te doorgronden. Het is waarschijnlijk dat de maatregelen van de gemeente leiden tot een afname van CO₂-emissies, als gevolg van energiebesparing of hernieuwbare opwek van energie. Verder zijn de maatregelen niet tot de doelen te herleiden.
De rollen, taken en verantwoordelijkheden van het college, raadsleden, bedrijven, inwoners en andere betrokkenen zijn duidelijk verwoord. ¹³	GROEN: De raadsinformatiebrieven volgen een vaste structuur waarbij beschreven wordt hoe de maatregel uitgevoerd gaat worden, hoe de financiën geregeld zijn en welke externe partners betrokken zijn. De beschrijving van de werking voor het college, bedrijven, inwoners en andere betrokkenen is voldoende helder en concreet. De positie van de raad wordt in Hoofdstuk 6 besproken.
De instrumenten adresseren alle (relevante) aspecten van isoleren en van energie opwekken, besparen en slim gebruiken.	GROEN: In het totale aanbod van maatregelen van de gemeente is aandacht voor alle relevante aspecten van de energietransitie. Niet elk aspect krijgt dezelfde aandacht en inzet. De gemeente maakt keuzes in waar ze de meeste energie in steekt, omdat ze realistisch gezien niet de middelen heeft om alles te doen. De gemeente richt zich op de gebieden waar de meeste baat te behalen is, het zogenaamde laaghangend fruit eerst. Voor energiebesparing betekent dit dat de gemeente zich richt op isolatie- en praktische energiebesparingsmaatregelen bij huishoudens met lagere inkomens. Op het gebied van energie slim gebruiken heeft de gemeente minder maatregelen getroffen. De maatregelen die wel getroffen zijn, richten zich vaak op informeren en voorlichten van inwoners en bedrijven. Aan de zijde van hernieuwbare opwek richt de gemeente zich op de RES-regio. Defensie heeft eind 2024 aangegeven geen ruimte te zien voor windmolens op haar terreinen (project OER A28). Hierdoor is er een flink deel van het RES-bod vervallen. De regiogemeenten en provincie willen hierover in gesprek met KGG om te bespreken hoe nu verder. Naast wind op IJssel zijn er geen concrete windplannen meer in de regio. De provincie heeft de regiogemeenten gevraagd vóór 15 mei 2025 te komen met een oplossing. Na 15 mei 2025 wordt door de provincie bezien of er

¹³ Deze norm is ook in Hoofdstuk 5 en 6 toegepast. De beoordeling van deze norm is toegespitst op de onderzoeksvragen in dit hoofdstuk.

Norm	Beoordeling
	aanvullende projectbesluiten in de regio Amersfoort nodig zijn. De provincie is voornemens om daarover voor 15 juli 2025 een besluit te nemen ¹⁴ . Op windgebied zijn grotere stappen te zetten ten opzichte van grootschalige zonopwek.
De instrumenten hebben onderling of in relatie tot andere beleidsterreinen geen tegenstrijdige effecten.	GROEN: In dit onderzoek zijn geen situaties gevonden waarin maatregelen onderling tegenstrijdig zijn. Ook in relatie tot andere beleidsterreinen zijn geen tegenstrijdige effecten aangetroffen. Potentieel kunnen conflicten ontstaan met het beleidsterrein Energiesysteem, een vierde pijler naast energiebesparing, -opwek en warmtevoorziening. De gemeente heeft dit thema recent opgenomen als pijler. Maatregelen die hernieuwbare energie (of warmte) stimuleren, kunnen ongunstig zijn voor het energiesysteem. Aangezien dit terrein recentelijk is opgenomen, is nog niet te bepalen of er conflicten ontstaan.
De bestede middelen van de gemeente staan in verhouding tot de gerealiseerde resultaten.	GRIJS: Deze norm is niet goed te beoordelen. Het is niet bekend tot hoeveel CO ₂ -emissiereductie de maatregelen geleid hebben. Zie Hoofdstuk 4 voor meer informatie.
De uitvoering van de instrumenten is haalbaar voor de gemeentelijke organisatie.	ORANJE: De gemeente loopt tegen de limieten van uitvoeringscapaciteit aan. De maatregelen die lopen, worden uitgevoerd en nieuwe worden voorbereid. We constateren dat nieuwe maatregelen, zoals de witgoedregeling, praktisch gereed zijn om te implementeren. Echter, vanwege een gebrek aan capaciteit in de uitvoerende fase, is de introductie van de maatregel uitgesteld. De capaciteit van de organisatie voor nieuwe trajecten is gering. Het is positief dat de gemeente bij de implementatie van nieuwe maatregelen stuur op de uitvoerbaarheid voor de eigen organisatie en rekening houdt met de werklust.
De uitvoering van de instrumenten loopt volgens planning.	ORANJE: Veel instrumenten hebben geen planning. Dit zijn ofwel instrumenten die lopen zolang er budget voor is, of er is geen vaste doorlooptijd voor vastgesteld. Voor een aantal maatregelen is vast te stellen dat de gemeente wel op planning loopt, zoals het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. De uitvoering van de maatregelen ten opzichte van de doelstelling is niet goed vast te stellen. Hiervoor ontbreekt het aan een gestructureerd plan en planning naar tussentijdse doelstellingen.

¹⁴ Zie collegebericht 2025-017.

HOOFDSTUK 4 MONITORING EN EFFECTEN

In dit hoofdstuk worden de volgende onderzoeksvragen behandeld.

- Hoe wordt de voortgang en effectiviteit van duurzaamheidsmaatregelen gemeten en geëvalueerd in de gemeente?
- Worden de verwachte effecten van de maatregelen en instrumenten gerealiseerd?

De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op interviews en documentstudie.

4.1 Monitoring en evaluatie

De monitoring en evaluatie verschilt voor maatregelen voor Amersfoort als stad en Amersfoort als organisatie. Beide soorten lichten we hieronder toe.

De gemeente als stad

De gemeente monitort de voortgang en effectiviteit van de maatregelen als collectief met behulp van de Klimaatmonitor. De Klimaatmonitor is een monitor van het Rijk die onder andere de uitstoot van CO₂, de opwek van hernieuwbare energie en energiebesparing meet.

Daarnaast houdt de gemeente op projectniveau het gebruik van de maatregelen bij. Denk hierbij aan het aantal huisbezoeken door de FIXbrigade en de verleende subsidie voor isoleren. Incidenteel wordt dit op basis van kengetallen omgerekend naar bespaarde CO₂-emissies.

Het monitoren en evalueren van de maatregelen vindt plaats in de reguliere Planning & Control cyclus (P&C). Het rapporteren over kritische projecten is onderdeel van de P&C cyclus. Het college en de raad worden over deze projecten geïnformeerd. Daarnaast wordt er drie keer per jaar een hoofdpuntenrapportage opgesteld voor het MT. Dit is geen onderdeel van de P&C cyclus. In deze rapportage wordt gerapporteerd over de belangrijkste projecten. Twee keer per jaar gaat de rode draad van de hoofdpuntenrapportage naar het college. Het college besluit vervolgens hoe en wanneer de raad geïnformeerd wordt. Over het algemeen gebeurt dit jaarlijks, tenzij zich onverwachte zaken hebben voorgedaan.

Daarnaast wordt jaarlijks gerapporteerd door middel van de jaarrekening en de begroting. Deze hebben een hoog abstractieniveau, aangezien het volledige beleid van de gemeente verantwoord moet worden. In deze stukken wordt hoofdzakelijk over de financiën gerapporteerd. Ook wordt er over de gereduceerde CO₂-emissies van het eigen vastgoed en de hele gemeente gerapporteerd.

Toekomstige ontwikkelingen

De gemeente heeft aangegeven bezig te zijn met een structurele aanpak van het meten van de voortgang van de energietransitie. Dit betekent dat ze per thema subdoelstellingen stelt en deze vertaalt naar prestatie-indicatoren. De gemeente wil de doelen en resultaten vervolgens publiceren in een openbaar toegankelijk dashboard.

De ontwikkeling van de subdoelstellingen per thema en de indicatoren komen voort uit het programmaplan Energie dat de gemeente aan het ontwikkelen is. Dit programmaplan is nog niet vastgesteld. Daarmee is in dit onderzoek niet vast te stellen hoe dit dashboard bijdraagt aan het meten en evalueren van de maatregelen.

De gemeente geeft aan de ambitie te hebben om, waar mogelijk, specifiekere uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van maatregelen door het combineren van databronnen. De gemeente onderzoekt op dit moment de mogelijkheden hiervoor binnen bestaande wet- en regelgeving.

De gemeente als organisatie

Voor haar eigen organisatie maakt de gemeente gebruik van de CO₂-prestatieladder. De CO₂-prestatieladder is een landelijk instrument waarmee organisaties hun CO₂-emissies kunnen reduceren. Het wordt grootschalig ingezet door bedrijven en overheden.

Er zijn vijf tredes in de CO₂-prestatieladder.¹⁵ Hoe hoger de trede, hoe actiever de organisatie bezig is met het reduceren van CO₂-emissies. Tot en met trede drie is de organisatie bezig om zijn eigen uitstoot in kaart te brengen en deze te reduceren. Bij trede vier en vijf is de organisatie ook actief om de uitstoot in de keten te reduceren.

Om gecertificeerd te zijn op de CO₂-prestatieladder moet de organisatie gedetailleerd inzicht krijgen in haar eigen emissies. De gemeente Amersfoort heeft haar eigen emissies onderzocht. Het grootste gedeelte van het energiegebruik van de gemeente is te herleiden tot twee plekken. De eerste is het gasgebruik voor de verwarming van de gemeentelijke panden. De tweede is het elektriciteitsgebruik voor de openbare ruimte, zoals straatverlichting en gemalen.

De facilitaire dienst van de gemeente monitort de gebruikte energie, rapporteert hierover aan het college en de raad en begeleidt de externe audits. Hiervoor verzamelen ze jaarlijks informatie van meer dan twintig stakeholders in de organisatie en verwerken deze in een intern dashboard. Enkele bronnen van informatie zijn bijvoorbeeld gas- en elektra-afrekeningen en gebouwmanagementsystemen.

4.2 Realisatie van verwachte effecten voor de stad

De gemeente heeft geen of beperkte informatie over de gerealiseerde CO₂-emissiereductie per maatregel. Daarmee is geen concrete uitspraak te doen over de effectiviteit van een maatregel of de bijdrage van een maatregel aan het behalen van doelstellingen. Verschillende geïnterviewde belanghebbenden van binnen en buiten de gemeentelijke organisatie geven aan dat het onzeker is of de gemeente haar doelstellingen haalt met het huidige beleid, maar hier te weinig inzicht in te hebben om concrete uitspraken over te kunnen doen. De prognose van de huidige inzet is dat de gemeente uitkomt op 52-53% CO₂-emissiereductie. Het behalen van de doelstelling van 55% reductie is dus nog mogelijk, maar afhankelijk van Rijksbeleid, marktomstandigheden, en netcongestie.

Op basis van de Klimaatmonitor en de RES zijn uitspraken te doen voor de CO₂-emissie van de stad als geheel. Het aandeel van de gemeentelijke activiteiten in de behaalde CO₂-emissiereductie is echter niet te duiden.

Wel kan opgemerkt worden dat de maatregelen van de gemeente logisch zijn. Het zijn vergelijkbare maatregelen die andere gemeentes in Nederland ook nemen. Op basis van de verwachte werking van de maatregelen mag redelijkerwijs aangenomen worden dat de maatregelen bijdragen aan CO₂-reductie in de stad, alleen is niet vast te stellen hoeveel.

In de volgende paragrafen beschrijven we de voortgang van de doelstellingen voor de stad.

¹⁵ Per 14 januari 2025 is versie 4.0 van de CO₂-prestatieladder uitgebracht. In deze versie zijn drie tredes. Binnen twee jaar na introductie moet iedereen overgestapt zijn op de nieuwe versie.

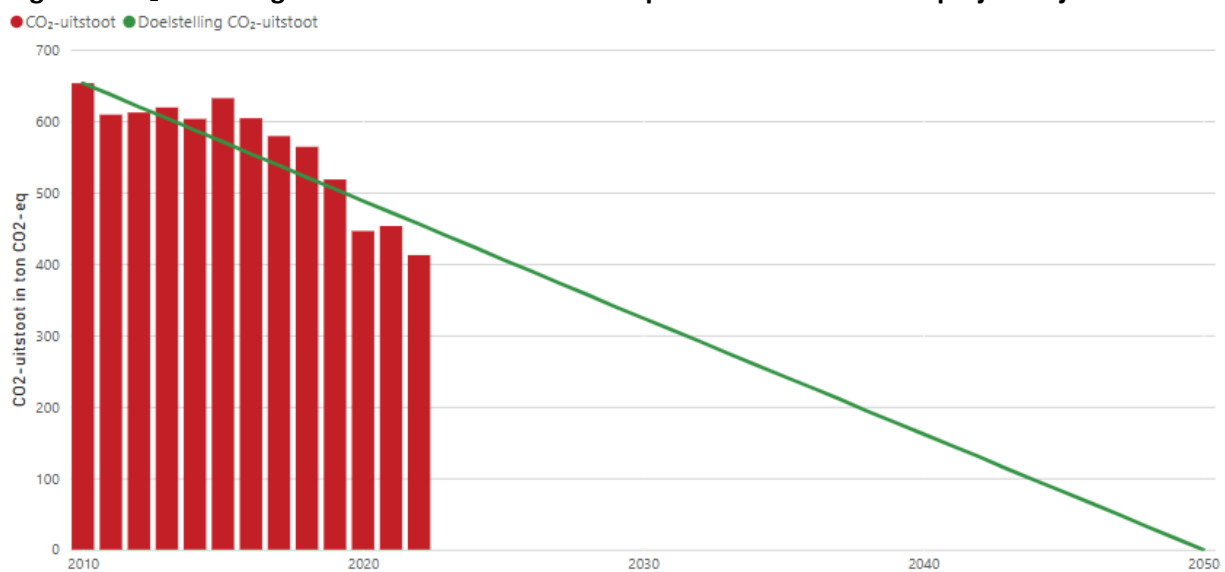
Voortgang van de stad

De digitale platforms Gemeente Amersfoort in Cijfers en de Regionale Klimaatmonitor verzamelen data van openbare bronnen zoals overheidsorganisaties of bedrijven. De platforms bieden data aan per gemeente, RES-regio, provincie en op nationaal niveau. Voor energiebesparing en isolatie (doel 1a) is de gemeentelijke schaal relevant. Voor energieopwekking zijn de data op RES-niveau het meest relevant.

CO₂-uitstoot

De CO₂-uitstoot van de gemeente Amersfoort is bekend voor de jaren 2010-2022. De grafiek toont een projectie waarbij er in 2050 (netto) geen CO₂ wordt uitgestoten. De CO₂-uitstoot van de gemeente Amersfoort is gedaald in de periode 2010-2022 en zat in de jaren 2021 en 2022 onder het maximum CO₂-uitstoot doel.

Figuur 3 CO₂-uitstoot gemeente Amersfoort over de periode 2010-2022 met projectielijn naar 2050

Bron: Klimaatmonitor, bewerking door Ecorys

Dit figuur laat de CO₂-uitstoot van de gemeente Amersfoort zien over de periode 2010-2022. Er is een projectielijn getrokken van 2010 naar 2050. Deze lijn laat de doelstelling per jaar zien. In 2050 moet de uitstoot nihil zijn.

Aan het begin van de meting, in 2010, was de uitstoot 653 Kton. In de jaren erna wordt de uitstoot minder. Hieronder ziet u de uitstoot in Kton per jaar:

2011 609
2012 612
2013 619
2014 603
2015 632
2016 604
2017 579
2018 564
2019 518
2020 446
2021 453
2022 412

In de jaren 2013 tot en met 2019 komt de uitstoot nog boven de doelstelling uit. In de jaren 2020 tot en met 2022 is de uitstoot lager dan de doelstelling.

In een eigen analyse en grove schatting uit 2022 noemt de gemeente het doel van 55 procent reductie in 2030 in zicht. De inspanningen tot dat moment hebben in 2022 geleid tot een reductie van 43 procent ten opzichte van 1990. Het gevoerde beleid heeft effect gehad en geleid tot een emissiereductie.

In de periode 2022-2030 moet de gemeente nog 111 kton CO₂-emissie reduceren. De gemeente schat in dat door bestaande gebouwen verder te isoleren, duurzame warmtebronnen in te zetten, duurzame opwek van elektriciteit te stimuleren en emissies in mobiliteit te ontmoedigen, ze een reductie van 107 kton kan realiseren. Dit komt in de buurt bij de beoogde 111 kton.

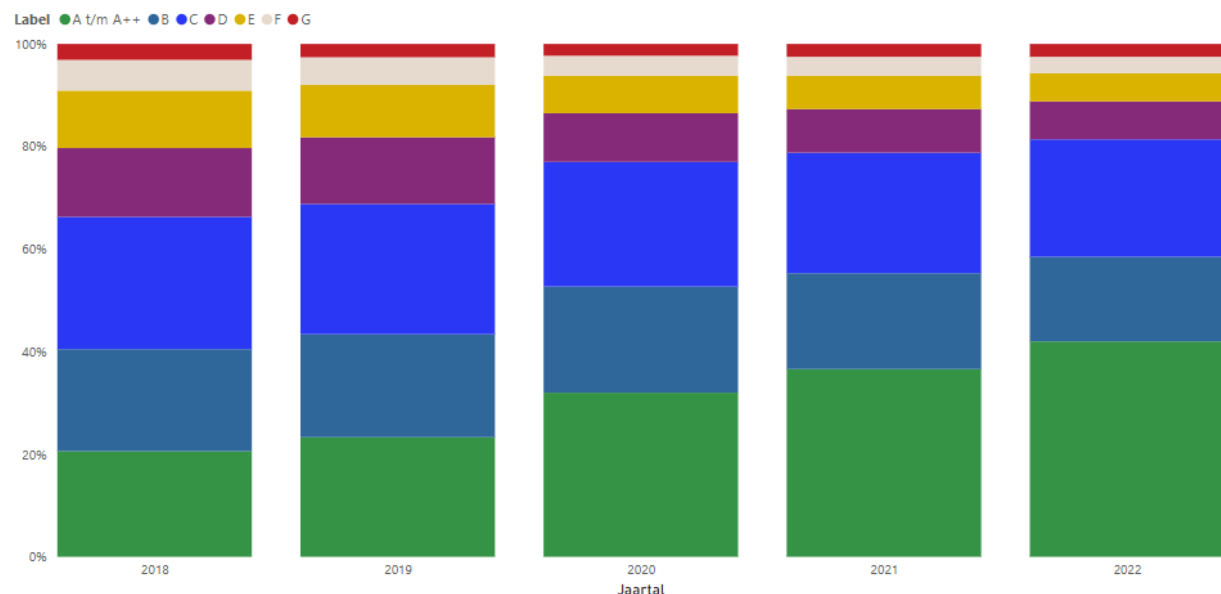
Hierbij moet aangemerkt worden dat de 107 kton de bovengrens van de berekening is en dus het meest optimistische scenario weergeeft. Daarnaast is de berekening niet rechtstreeks gebaseerd op bestaand of voorgenomen beleid. De verwachting van de gemeente is gevormd aan de hand van geobserveerde trends, relevante groeifactoren en een aantal onderbouwde aannames. Zo zijn de berekening gebaseerd op de warmtevraag (WEQ's) waarvan uit wordt gegaan bij warmtenetprojecten met realisatie vóór 2030. Ook wordt bijvoorbeeld een reductie in het gasgebruik van 1 tot 2 procent als gevolg van isoleren realistisch genoemd. Een ander voorbeeld is dat de gemeente aannames doet over het aantal woning(equivalenten) dat overgaat op een duurzame verwarmingstechniek. Het is daarmee niet vast te stellen hoe de gemeente de 111 kton reductie verwacht te realiseren.

Energiebesparing

De energielabels van woningen in de gemeente Amersfoort zijn bekend voor 2018-2022, op basis van de Klimaatmonitor (Figuur 4). Het energielabel zegt iets over het energieverbruik van een woning, en neemt onder andere de isolatiegraad, manier van verwarmen en zonnepanelen mee. Daarmee zijn energielabels een geschikte indicator om de energiebesparing in te schatten.

We zien dat in vier jaar tijd gemiddeld gezien het hele huizenbestand van Amersfoort een beter energielabel heeft gekregen. Alle energielabels laten een daling zien in 2022 ten opzichte van 2018, met uitzondering van labels 'A t/m A++'. Het percentage woningen met deze labels zijn meer dan verdubbeld, van 20,6 procent in 2018 tot 42 procent in 2022.

Figuur 4 Energielabel van woningen in de gemeente Amersfoort in de periode 2018-2022

Bron: klimaatmonitor, bewerking door Ecorys

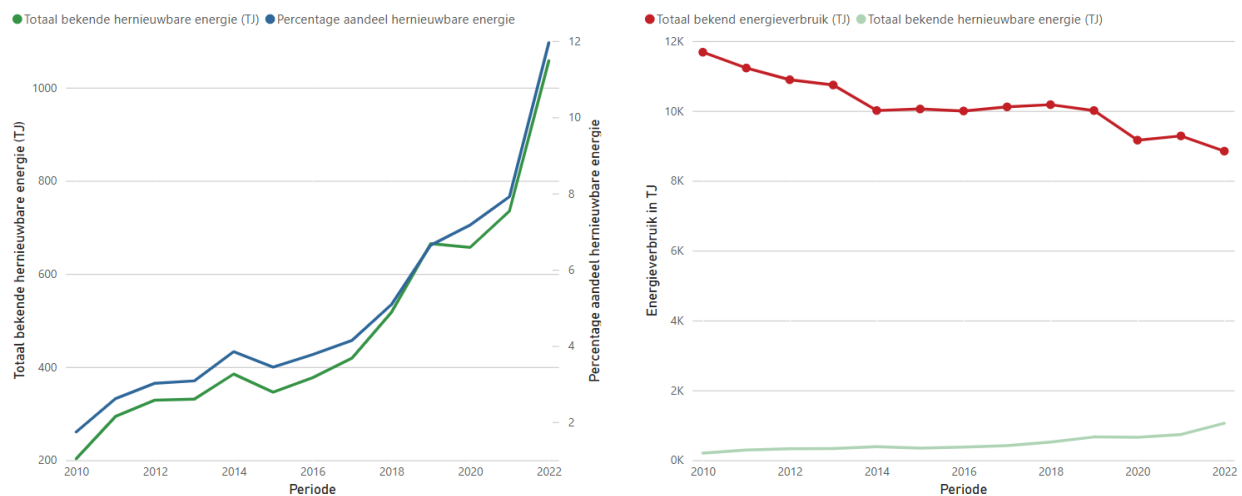
Dit figuur laat de veranderingen van energielabels zien per jaar:

2018%, A t/m A++ 20.6%, B 19.9%, C 25.8%, D 13.4%, E 11.2%, F 6%, G 3.1%
 2019%, A t/m A++ 23.3%, B 20.1%, C 25.4%, D 13%, E 10.2%, F 5.4%, G 2.6%
 2020%, A t/m A++ 32%, B 20.7%, C 24.3%, D 9.5%, E 7.3%, F 3.9%, G 2.3%
 2021%, A t/m A++ 36.6%, B 18.7%, C 23.5%, D 8.5%, E 6.5%, F 3.7%, G 2.5%
 2022%, A t/m A++ 42%, B 16.5%, C 22.9%, D 7.4%, E 5.5%, F 3.2%, G 2.5%

Duurzame energieopwekking

De hernieuwbare energieopwekking in de gemeente Amersfoort is bekend voor de jaren 2010 tot 2022. De hernieuwbare energieopwekking is gestegen over de periode 2010 tot 2022. Het totaal bekende energieverbruik is gedaald over de periode 2010 tot 2022.

Figuur 5 Aandeel hernieuwbare energie (links) en energieverbruik versus bekende hernieuwbare energie (rechts)

Bron: klimaatmonitor, bewerking door Ecorys. Het totaal bekende energieverbruik bestaat uit aardgas, elektriciteit, hernieuwbare warmte, zonnestroom 'achter de meter' en auto(snel)wegen.

Dit figuur laat het aandeel hernieuwbare energie en energieverbruik versus bekende hernieuwbare energie per jaar zien:

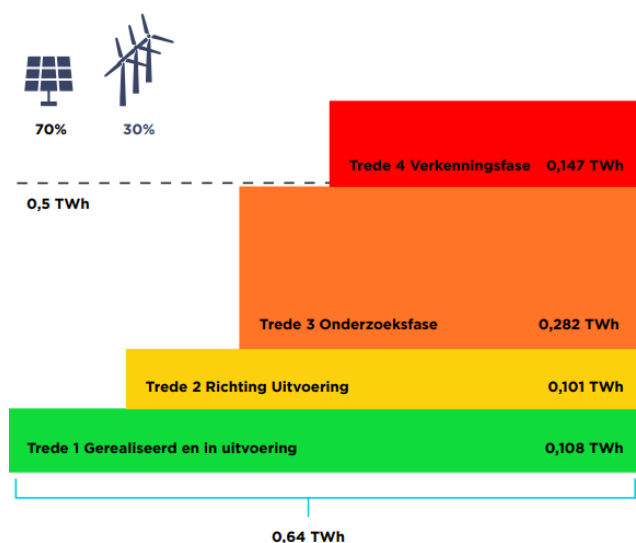
2010: Totaal bekend energieverbruik 11681, Totaal bekende hernieuwbare energie 203, Percentage hernieuwbare energie 1.74
 2011: Totaal bekend energieverbruik 11228, Totaal bekende hernieuwbare energie 294, Percentage hernieuwbare energie 2.62
 2012: Totaal bekend energieverbruik 10893, Totaal bekende hernieuwbare energie 329, Percentage hernieuwbare energie 3.02
 2013: Totaal bekend energieverbruik 10742, Totaal bekende hernieuwbare energie 331, Percentage hernieuwbare energie 3.08
 2014: Totaal bekend energieverbruik 10012, Totaal bekende hernieuwbare energie 385, Percentage hernieuwbare energie 3.85
 2015: Totaal bekend energieverbruik 10055, Totaal bekende hernieuwbare energie 346, Percentage hernieuwbare energie 3.44
 2016: Totaal bekend energieverbruik 9998, Totaal bekende hernieuwbare energie 377, Percentage hernieuwbare energie 3.77
 2017: Totaal bekend energieverbruik 10116, Totaal bekende hernieuwbare energie 419, Percentage hernieuwbare energie 4.14
 2018: Totaal bekend energieverbruik 10179, Totaal bekende hernieuwbare energie 517, Percentage hernieuwbare energie 5.08

2019: Totaal bekend energieverbruik 10011, Totaal bekende hernieuwbare energie 665, Percentage hernieuwbare energie 6.64
 2020: Totaal bekend energieverbruik 9163, Totaal bekende hernieuwbare energie 657, Percentage hernieuwbare energie 7.17
 2021: Totaal bekend energieverbruik 9284, Totaal bekende hernieuwbare energie 735, Percentage hernieuwbare energie 7.92
 2022: Totaal bekend energieverbruik 8848, Totaal bekende hernieuwbare energie 1058, Percentage hernieuwbare energie 11.96

De gemeente voert haar beleid voor de opwek van hernieuwbare energie uit om haar eigen doestellingen te realiseren. De projecten die daarvoor nodig zijn, zijn ingebracht in de RES. In de RES 1.0 is de RES-doelstelling van 0,5 TWh vastgesteld. Ter realisatie van deze doelstelling zijn in de RES 1.0 verschillende projecten geïdentificeerd, in potentie goed voor zo'n 0,96 TWh. Er zijn daarna om verschillende redenen projecten afgefallen en bij de RES 2.0 bleef daar nog 0,64 TWh over¹⁶. De daling is grotendeels te verklaren door het aandeel van windenergie in de RES-regio.

Als reactie op de oproep van de provincie om aan te geven hoe er in de regio gewerkt wordt aan windenergie heeft de gemeente als regio aangegeven dat er gewerkt wordt aan windprojecten met een potentie van 0,253 TWh. Na deze reactie is bekend geworden dat de windprojecten in OER A28 zijn afgefallen. De doelstelling voor het totale opgestelde vermogen is 0,5 TWh gebleven.

Figuur 6 Bod voor opwek van duurzame energie voor de RES-regio Amersfoort

Bron: RES 2.0

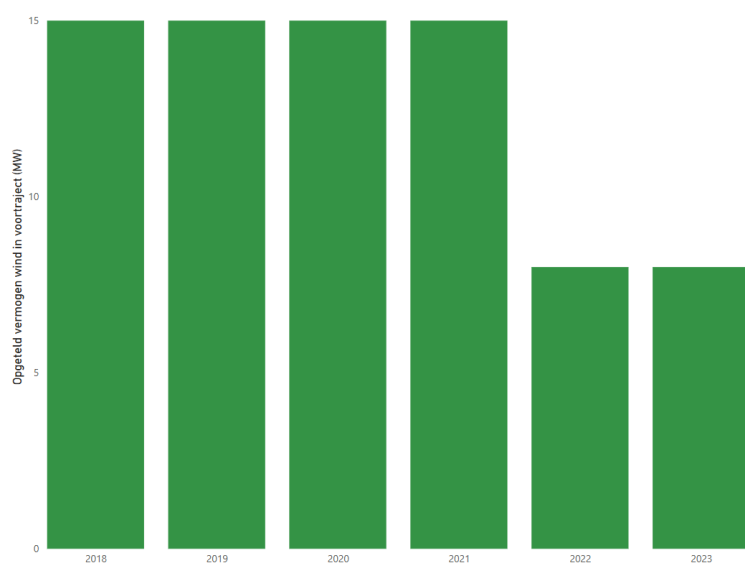
In figuur 7 ziet u het bod voor de opwek van duurzame energie van de RES regio Amersfoort. Het totale bod is 0.64 terawattuur aan energieopwekking, wat het doel van 0.5 terawattuur overschrijdt. 70% zal opgewekt worden door zonnepanelen, 30% zal worden opgewekt door windmolens. Het bod van de RES regio van 0.64 terawattuur is onderverdeeld in vier treden. De eerste trede geeft aan welk aandeel van deze 0.64 terawattuur al gerealiseerd en in uitvoering is. Dit is 0.108 terawattuur. De tweede trede geeft aan hoeveel energieopwekkingsprojecten er richting uitvoering gaat, dit is 0.101 terawattuur. De derde trede geeft aan hoeveel energieopwekkingsprojecten in de onderzoeksfase zitten. Dit betreft 0.282 terawattuur. De vierde fase zijn de projecten die nog in de verkenningfase zitten, wat 0.147 terawattuur bedraagt. Zodoende zien we dat wanneer alle projecten in trede 1, 2 en 3 gerealiseerd worden, dit bijna voldoende is om de doelstelling van 0.5 terawattuur te halen.

¹⁶ Het bod is de verwachte hoeveelheid hernieuwbare energie die opgewekt wordt in de regio.

De gemeente Amersfoort werkt aan windenergie binnen de gemeentegrenzen. Er zijn meerdere kansrijke locaties in de regio waar windenergie gerealiseerd kan worden, waaronder het project op bedrijventerrein Isselt. De gemeente voorziet hier de mogelijkheid van twee windturbines met ieder een vermogen van tussen de drie en zeven MW. De RES 2.0 stelt dat als de windturbines op Isselt gerealiseerd worden, deze goed zijn voor 10 procent van de realisatieopgave voor wind op land. Wind op Isselt is een bewonersinitiatief en loopt al een lange tijd.

Ten tijde van de RES 2.0 (april 2023) is er nog geen wind op land gerealiseerd in de RES-regio Amersfoort. Figuur 8 geeft aan hoeveel vermogen aan windenergie er in 2018-2023 in het voortraject zaten in de regio.

Figuur 7 Vermogen van windenergie in het voortraject van de RES

Bron: Klimaatmonitor (data RVO), bewerking Ecorys).

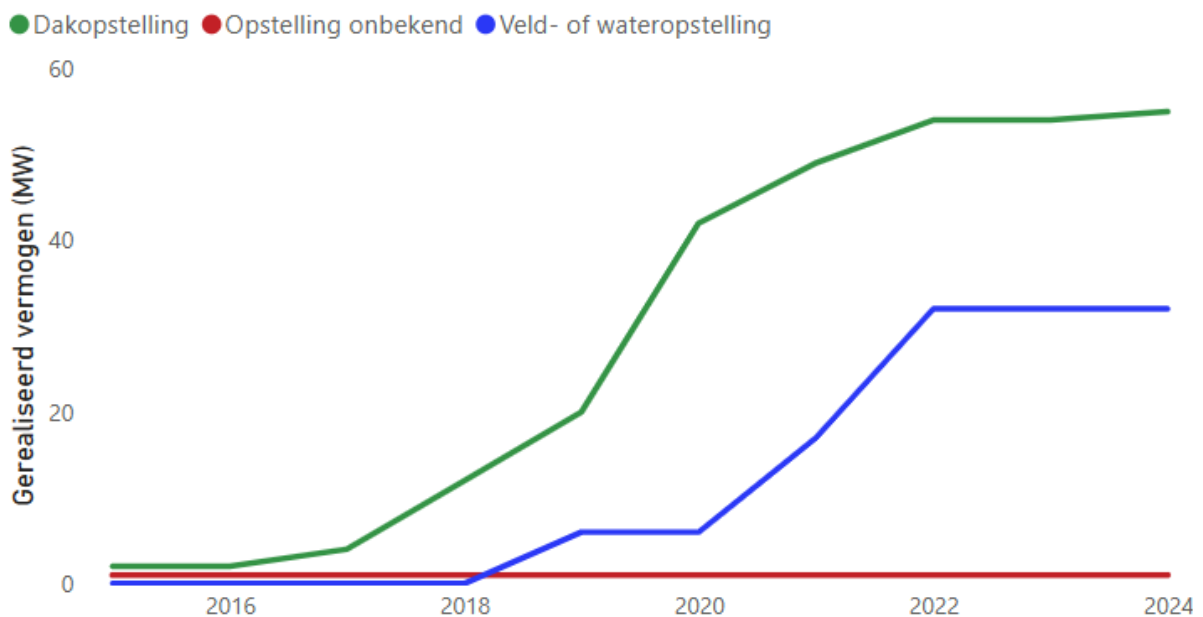
Figuur 8 laat het vermogen van windenergie zien in het voortraject van de RES per jaar

2018: 15
 2019: 15
 2020: 15
 2021: 15
 2022: 8
 2023: 8

Zonnepanelen

De RES-regio Amersfoort laat in de periode 2015 tot 2024 een stijging zien in het opgestelde vermogen van zonnepanelen (zie Figuur 8). Het grootste gedeelte hiervan zijn zonnepanelen op daken. De projecten die gerealiseerd en in uitvoering zijn, zijn zonneveld Maatweg, zonneveld Hoevelakense Beek, en zonneveld Neonweg en een aantal andere lopende en gerealiseerde zonne-energie initiatieven. De gemeente heeft aangegeven zonne-energie zoveel mogelijk op te willen wekken op daken.

Figuur 8 Gerealiseerd vermogen zon in de RES-regio Amersfoort

Bron: Klimaatmonitor (data RVO), bewerking Ecorys.

In figuur 9 ziet u: Zonnepanelen – Dakopstelling: van 2 MW in 2015 gestegen naar 55MW in 2024. Zonnepanelen - Veld- of wateropstelling: van 0 MW in 2015 naar 32 MW in 2024. Overigens begint de stijging pas in 2019.

Zonnepanelen - Opstelling onbekend: 1 MW in 2015 en alle jaren gelijk gebleven tot in 2024.

4.3 Gemeente als organisatie

De gemeente heeft goed inzicht in de voortgang van en effectiviteit van het behalen van de doelstellingen als organisatie als gevolg van de CO₂-prestatieladder. De gemeente heeft trede drie op de CO₂-prestatieladder gehaald. Uit de jaarlijkse rapportages van de gemeente blijkt dat ze in 2023 haar doelstelling voor haar eigen CO₂-emissiereductie gehaald heeft. De gemeente heeft als doelstelling om in 2026 40 procent minder CO₂ uit te stoten dan in 2018. In 2023 was de uitstoot van de gemeente 56 procent van die in 2018, een reductie van 44 procent.

Uit gesprekken met de facilitaire dienst blijkt dat het gasgebruik in 2023 significant is verlaagd door het verlagen van de temperatuur in de gemeentelijke panden, het sluiten van enkele panden op vrijdagen en het aanbrengen van ledverlichting in de openbare ruimte. Daarnaast wil de gemeente nog enkele andere stappen zetten, zoals het openen van een nieuw energiezuinig stadhuis in 2026¹⁷, meer ledverlichting in de openbare ruimtes aanbrengen en gemalen energiezuiniger maken.

Het energiegebruik van iedere organisatie fluctueert enigszins, zo is deze onder andere afhankelijk van het weer. Het is dus niet te garanderen dat de gemeente in de periode 2024-2026 haar doelstelling van 40 procent reductie ook behaalt. De gemeente heeft na het behalen van haar doelstelling in 2023 nog geen besluit genomen over een eventueel vervolg.

¹⁷ De gemeente verwacht dat het nieuwe stadhuis tot een reductie in CO₂-emissies van 33% leidt (peiljaar 2018).

4.4 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm	Beoordeling
Het college evalueert de werking van de instrumenten periodiek.	ROOD: Het is niet voor alle instrumenten duidelijk hoe en wanneer het college de werking van de instrumenten evalueert. Dit betreft de kleinere instrumenten. Hiervoor is geen structuur gevonden die leidt tot een periodieke evaluatie. De voortgang van grotere projecten wordt jaarlijks beoordeeld in de reguliere P&C structuur. Door een beperkt inzicht in de gerealiseerde CO₂-emissiereductie per maatregel, zijn de maatregelen afzonderlijk niet goed te evalueren. De gemeente past instrumenten aan zodra er signalen binnenkomen dat het instrument niet werkt zoals verwacht. Deze signalen komen echter niet (altijd) uit interne evaluaties.
De instrumenten dragen bij aan het realiseren van de doelen. ¹⁸	ORANJE: We constateren dat de CO₂-emissies van de gemeente de afgelopen jaren zijn afgenomen. De mate waarin de instrumenten hieraan hebben bijgedragen, is onbekend. De genomen maatregelen zijn logisch en dragen waarschijnlijk bij aan het realiseren van subdoelen 1a en 1b. De maatregelen stimuleren de toepassing van isolerende maatregelen, de opwek van hernieuwbare energie en bieden informatie en ondersteuning aan inwoners en bedrijven om zelf te gaan verduurzamen. Daarmee dragen de maatregelen waarschijnlijk bij aan de overkoepelende doelstellingen om CO₂-emissies te reduceren.
De gemeente, bedrijven en inwoners hebben inzicht in hun energieverbruik- en opwek.	ORANJE: De gemeente heeft voor haar eigen organisatie een goed inzicht in haar CO₂-emissies. Dit houdt de gemeente bij volgens richtlijnen in de CO₂-prestatieladder. Op het schaalniveau van de stad en de regio Amersfoort, zijn verschillende betrouwbare bronnen beschikbaar die voor langere periode inzicht verschaffen in het energieverbruik en -opwek. Voorbeelden zijn de Klimaatmonitor en documentatie van de RES-regio Amersfoort. Op het schaalniveau van individuele bedrijven en huishoudens constateren we dat niet iedereen inzicht heeft in haar energieverbruik en -opwek. Enkele instrumenten van de gemeente zijn erop gericht om bewustzijn te creëren en actie te stimuleren bij deze doelgroepen.

¹⁸ Deze norm is ook in Hoofdstuk 3 toegepast. De beoordeling van deze norm is toegespitst op de onderzoeksvragen in dit hoofdstuk.

HOOFDSTUK 5 BURGER, BEDRIJVEN EN LOKALE INITIATIEVEN

In dit hoofdstuk staan de volgende deelvragen centraal.

- In welke mate wordt bij het opstellen van beleid rekening gehouden met verschillende doelgroepen en zijn deze doelgroepen op de hoogte van regelingen waarvan zij gebruik kunnen maken?
- In hoeverre maken inwoners en bedrijven in de gemeente gebruik van de gemeentelijke regelingen?
- Hoe gaat de gemeente om met de initiatieven van bewoners en bedrijven om energie op te wekken of te besparen?
- In hoeverre is ondersteuning van de gemeente (o.a.) financieel doorslaggevend voor het verduurzamen van woningen en bedrijven?

De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op interviews, documentstudie en een enquête onder deelnemers van het AmersfoortPanel.

5.1 Doelgroepen

Mate waarin rekening gehouden wordt met doelgroepen bij energiebesparing

De gemeente onderscheidt over het algemeen drie doelgroepen in haar duurzaamheidsbeleid: huishoudens, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Voor elke doelgroep zijn er verschillende regelingen beschikbaar. Hierbij maakt de gemeente voor huishoudens verder onderscheid naar verschillende soorten huishoudens op basis van twee kenmerken.

Huishoudens

Centrale leidraad bij het beleid voor energiebesparing is de wens van de gemeente dat iedereen in de stad mee kan doen in de energietransitie. Regelingen die toegankelijk zijn voor alle inwoners zijn bijvoorbeeld initiatieven die zich richten op informatievoorziening, zoals het energiepunt in het stadhuis en het online platform Amersfoort Duurzaam.

Sommige regelingen zijn alleen toegankelijk voor een specifieke groep inwoners. In de praktijk betekent dit dat de gemeente extra regelingen heeft ontwikkeld, waarbij rekening gehouden wordt met twee kenmerken. Dit zijn het inkomen van het huishouden en de eigendomsstatus van de woning.

Voor huishoudens met lagere inkomens, zijn regelingen beschikbaar die financiële of praktische ondersteuning bieden. Deze ondersteuning is er hoofdzakelijk op gericht om energie te besparen en daarmee de maandlasten te verlagen. Hierbij houdt de gemeente rekening met financiële instrumenten die vanuit het Rijk of de provincie aangeboden worden. Voorbeelden van deze regelingen zijn het isolatie-offensief voor huishoudens met lagere inkomens, de (voorgenomen) witgoedregeling en de energiecoach aan huis.

Het tweede kenmerk is de eigendomsstatus van de woningen van de inwoners. Hier is op hoofdlijnen onderscheid te maken in particuliere woningeneigenaren zonder VvE, particuliere woningeigenaren met VvE, huurders in de particuliere markt en huurders in de sociale sector. Elk type woning wordt op een andere wijze benaderd door de gemeente.

Zo worden woningeigenaren gestimuleerd om zelf te verduurzamen. Hierbij biedt de gemeente informatie. De gemeente is mede-opdrachtgever van het Adviespunt VvE van de provincie, en ontwikkelt een VvE-aanpak in samenwerking met regio-gemeenten en de provincie.

Voor huurders in de particuliere en sociale sector biedt de gemeente praktische oplossingen om energie te besparen. Dit zijn kleine ingrepen die een huurder kan doen, zonder dat de woning verbouwd hoeft te worden. Dit zijn bijvoorbeeld de FIXbrigade die bij huurders gratis radiatorfolie en tochtstrips installeren. Voor de verhuurders in de particuliere sector stelt de gemeente in het concept-programmaplan Energie dat ze een plan van aanpak gaat opstellen.

Daarnaast is de gemeente continu in gesprek met de woningbouwcorporaties. Hiervoor heeft de gemeente geen specifieke regelingen, maar probeert het in samenwerking met de corporaties op projectbasis de woningen te verduurzamen. De gemeente heeft enkele sturende instrumenten tot haar beschikking, bijvoorbeeld de prestatieafspraken tussen de gemeente en de corporaties. Eén van de hoofdstukken in de prestatieafspraken gaat over duurzaamheid. Daar zijn afspraken vastgelegd over onder andere een routekaart van de corporaties naar een CO₂-neutrale woningvoorraad in 2050, de inzet van energiecoaches door de gemeente en gezamenlijk energiearmoede tegengaan. Momenteel loopt het proces om tot nieuwe prestatieafspraken te komen.

Bedrijven

Binnen het thema energiebesparing maakt de gemeente, afgezien van horeca en retail, geen onderscheid naar verschillende soorten bedrijven. De gemeente ondersteunt energiebesparingsactiviteiten van ondernemers door middel van voorlichting en advies. Dit doet ze bijvoorbeeld door middel van het Subsidieloket, Energieadviezen voor ondernemers en het stimuleren van Duurzaam Netwerk Amersfoort.

Om in contact te komen met bedrijven, onderhoudt de gemeente haar relatie met het Duurzaam Netwerk Amersfoort. In dit netwerk zijn vijf bedrijventerreinen vertegenwoordigd met een relatief hoge organisatiegraad.

Maatschappelijke organisaties

Voor maatschappelijke organisaties zijn geen specifieke regelingen aangetroffen. Ook is niet gedefinieerd wat maatschappelijke organisaties precies inhouden. In het concept-programmaplan Energie stelt de gemeente dat het een aanpak gaat opzetten voor verschillende doelgroepen.

Mate waarin bijdragen van de gemeente bij de doelgroep terecht komt

Van de maatregelen die zich richten op een specifieke doelgroep én waarvan bekend is in welke mate die gebruikt worden, zien we dat de bijdrage van de gemeente bij de beoogde doelgroep terecht komt. Dit komt doordat de doelgroepen van deze maatregelen helder gedefinieerd zijn en zijn vastgelegd in de voorwaarden van de regeling. Hierdoor is de regeling toegankelijk voor alleen de doelgroep.

Enkele voorbeelden van dit soort regelingen zijn de isolatieactie, verduurzamingslening en FIXbrigade, waarbij norminkomens en -WOZ-waardes zijn vastgelegd. Voor de FIXbrigade is de gemeente vervolgens aan het kijken of de doelgroep 'huurders van een sociale woning' gericht geholpen kan worden door samen te werken met de woningbouwcorporaties. Daarnaast is de gemeente gericht met ondernemers in gesprek gegaan voor gratis verduurzamingsadvies, en is er een heldere definitie van panden die aanspraak kunnen maken op de regeling verduurzaming monumenten. Als laatste voorbeeld is de Energiebox toegankelijk voor huurders bij een woningbouwvereniging of particuliere verhuurder.

Voor de maatregelen die toegankelijk zijn voor alle inwoners of bedrijven van Amersfoort is het grotendeels onbekend bij wie de ondersteuning terecht komt.

Mate waarin rekening gehouden wordt met doelgroepen bij energie-opwek

Voor het thema duurzame opwek elektriciteit maakt de gemeente onderscheid tussen drie doelgroepen: kleinschalige zonprojecten, zon op grote daken en particuliere daken. De kleinschalige zonprojecten richten zich op collectieve zonneprojecten en zonneprojecten op maatschappelijk- en gemeentelijk vastgoed. De gemeente biedt hier vooral bestuurlijke steun en betrokkenheid bij het proces. Ook denkt de gemeente mee voor zon op maatschappelijk vastgoed, onder andere door middel van het Zonnepact. Dit is echter geen eenvoudig proces als gevolg van juridische obstakels en capaciteitsgebrek bij de gemeente.

Het beleid voor zon op grote daken richt zich op bedrijven met grote hallen op bedrijventerreinen zoals Calveen, de Wieken Vinkenhoef en Isselt. Het beleid voor de particuliere daken richt zich op VvE's en een buurtgerichte aanpak.

Ook werkt de gemeente aan de ontwikkeling van windenergie. Dit gebeurt op projectmatige basis, zonder dat daar specifieke doelgroepen mee gepaard gaan. Dit zijn bijvoorbeeld werkzaamheden voor de ontwikkeling van windturbines op Isselt.

Mate waarin doelgroepen op de hoogte zijn van maatregelen *Huishoudens*

Aan het AmersfoortPanel van de gemeente is de vraag gesteld:

VIND JE DAT DE INFORMATIEVOORZIENING VAN DE GEMEENTE OVER BESCHIKBARE ONDERSTEUNING BIJ HET VERDUURZAMEN VAN JE HUIS VOLDOENDE IS?

Tabel 6 geeft de antwoorden weer voor respondenten die wel en niet eerder gebruik hebben gemaakt van de regelingen van de gemeente. 40 procent van de respondenten die gebruik hebben gemaakt van de regelingen, vinden de informatievoorziening van de gemeente voldoende, 26 procent vindt deze onvoldoende.

De respondenten die niet eerder gebruik hebben gemaakt van de regelingen geven in grotere mate aan dat de informatievoorziening van de gemeente niet voldoende is. 20 procent vindt de informatievoorziening voldoende, 37 procent vindt deze onvoldoende.

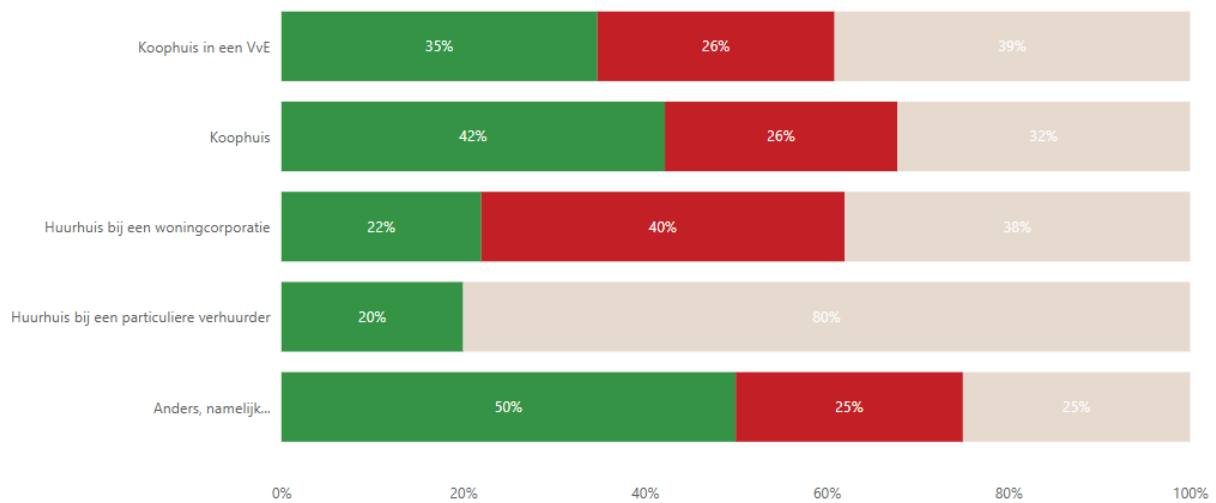
Tabel 6 Antwoord van de respondenten op de vraag: "Vind je dat de informatievoorziening van de gemeente over beschikbare ondersteuning bij het verduurzamen van je huis voldoende is?"

Respondenten die wel gebruik hebben gemaakt van diensten van de gemeente	Informatievoorziening is voldoende :40%	Informatievoorziening is niet voldoende: 26%	Weet ik niet: 33%
Respondenten die niet gebruik hebben gemaakt van diensten van de gemeente	Informatievoorziening is voldoende: 20%	Informatievoorziening is niet voldoende: 37%	Weet ik niet: 43%

Figuur 9 en Figuur 10 geven een uitsplitsing naar type woning van de respondenten.

Figuur 9 Antwoord van respondenten die wel verduurzaamd hebben afgelopen tijd op de vraag: Vind je dat de informatievoorziening van de gemeente over beschikbare ondersteuning bij het verduurzamen van je huis voldoende is? (N=686)

● Ja ● Nee ● Weet niet / geen mening

Koophuis in een vve: ja 35%, nee 26%, weet niet / geen mening 39%.

Koophuis: ja 42%, nee 26%, weet niet / geen mening 32%.

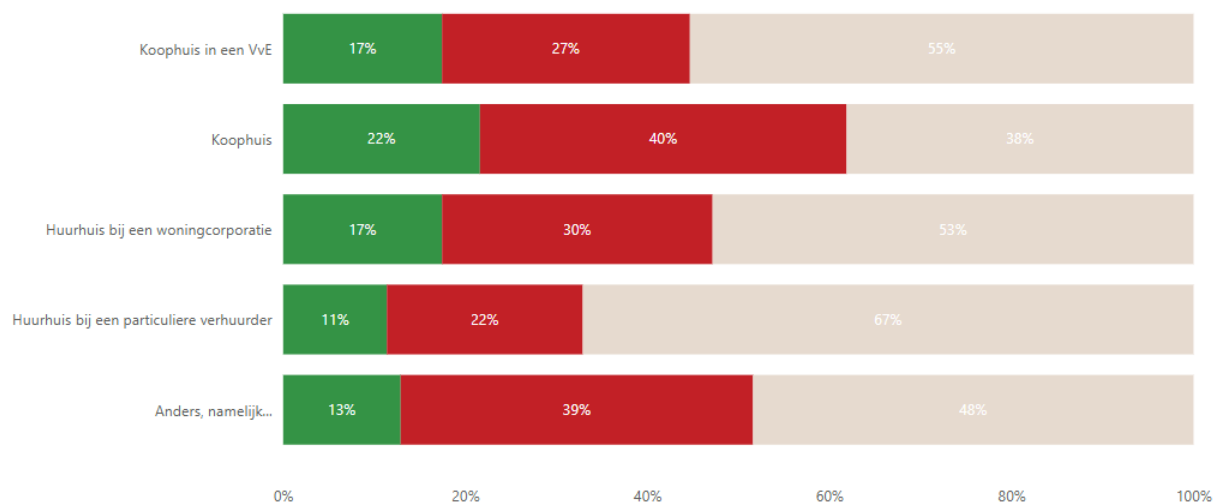
Huurhuis bij een woningcorporatie: ja 22%, nee 40%, weet niet / geen mening 38%.

Huurhuis bij particuliere verhuurder: ja 20%, weet niet / geen mening 80%

Anders namelijk...: ja 50%, nee 25%, weet niet / geen mening 25%

Figuur 10 Antwoord van respondenten die niet verduurzaamd hebben afgelopen tijd op de vraag: Vind je dat de informatievoorziening van de gemeente over beschikbare ondersteuning bij het verduurzamen van je huis voldoende is? (N=2.090)

● Ja ● Nee ● Weet niet / geen mening

Koophuis in een vve: ja 17%, nee 27%, weet niet / geen mening 55%.

Koophuis: ja 22%, nee 40%, weet niet / geen mening 38%.

Huurhuis bij een woningcorporatie: ja 17%, nee 30%, weet niet / geen mening 53%.

Huurhuis bij particuliere verhuurder: ja 11%, nee 22%, weet niet / geen mening 67%.

Anders namelijk...: ja 13%, nee 39%, weet niet / geen mening 48%

Van de respondenten die wel gebruik hebben gemaakt van gemeentelijke regelingen zien we dat de respondenten met een woonruimte of woonruimte in een VvE in grotere mate de informatievoorziening voldoende achten. Het is echter geen meerderheid. Bij de respondenten die niet verduurzaamd hebben, zien we dit onderscheid minder sterk gedefinieerd. Bij beide doelgroepen vindt een meerderheid van de respondenten dat de informatievoorziening van de gemeente voldoende is.

Het AmersfoortPanel vormt geen representatieve steekproef van de inwoners. Hierdoor zijn geen harde conclusies voor alle inwoners van de stad te trekken. De uitkomsten geven wel aan dat respondenten die gebruik hebben gemaakt van regelingen de informatievoorziening van de gemeente vaker voldoende vinden dan respondenten die geen gebruik hebben gemaakt van de regelingen. Respondenten met een woonruimte zijn iets positiever over de informatievoorziening dan huurders.

Bedrijven

Het bedrijvennetwerk Duurzaam Netwerk Amersfoort (DNA) geeft aan dat ze de indruk hebben dat bedrijven niet goed op de hoogte zijn van de verschillende beschikbare regelingen van de gemeente. Dit komt enerzijds doordat veel bedrijven nog niet (actief) bezig zijn met verduurzamen. Anderzijds geven ze aan dat soms benaderpogingen met informatie van de gemeente niet bij de juiste persoon terecht komen.

5.2 Gebruik van regelingen door inwoners en bedrijven

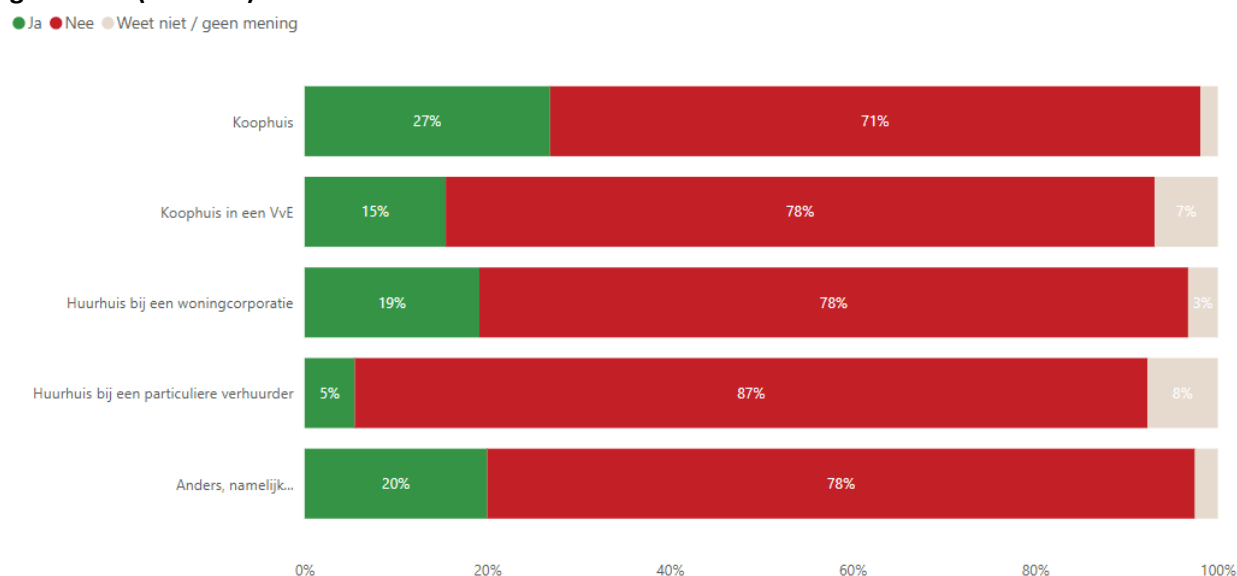
Inwoners

Aan het AmersfoortPanel is de vraag gesteld:

DE GEMEENTE AMERSFOORT BIEDT VERSCHILLENDE DIENSTEN, SUBSIDIES EN HULP BIJ HET VERDUURZAMEN VAN JE HUIS. HEB JE HIER SINDS 2018 GEBRUIK VAN GEMAAKT?

Figuur 11 geeft de antwoorden weer. Voor alle doelgroepen geeft een ruime meerderheid aan dat ze geen gebruik hebben gemaakt van de hulp van de gemeente.

Figuur 11 Antwoord van de respondenten op de vraag: De gemeente Amersfoort biedt verschillende diensten, subsidies en hulp bij het verduurzamen van je huis. Heb je hier sinds 2018 gebruik van gemaakt? (N=2.859)

Koophuis: ja 27%, nee 71%, weet niet / geen mening 2%.

Koophuis in een vve: ja 15%, nee 78%, weet niet / geen mening 7%.

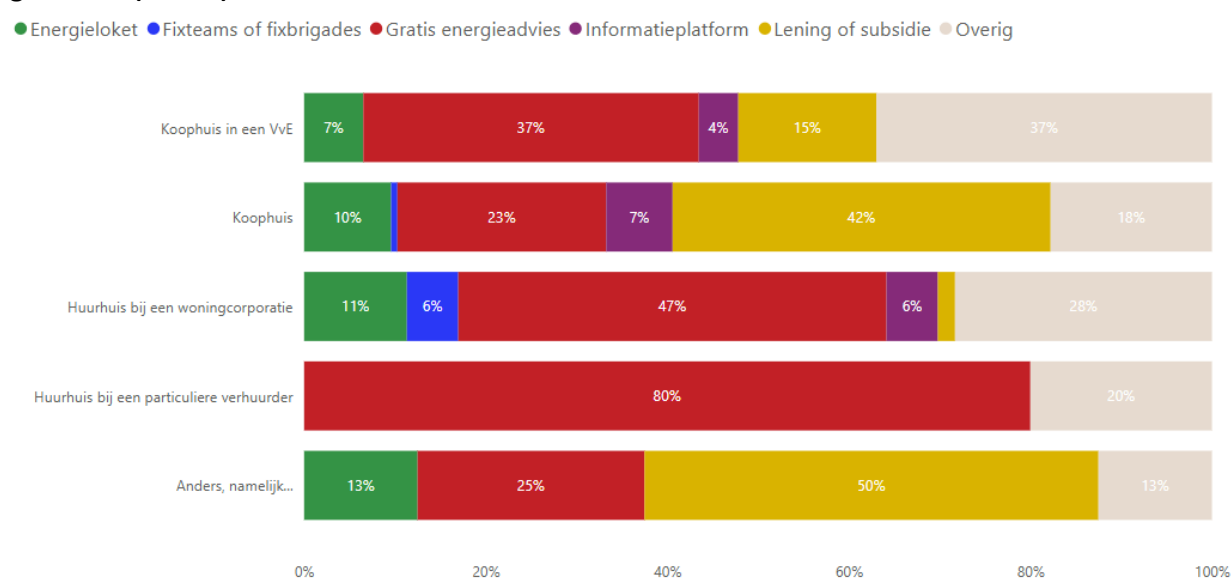
Huurhuis bij een woningcorporatie: ja 19%, nee 78%, weet niet / geen mening 3%.

Huurhuis bij particuliere verhuurder: ja 5%, nee 87%, weet niet / geen mening 8%.

Anders namelijk...: ja 20%, nee 78%, weet niet / geen mening 2%

De meeste respondenten geven aan gebruik te hebben gemaakt van gratis energieadvies, subsidies en leningen en/of 'andere regelingen' (zie Figuur 12). Bij de andere regelingen worden veel regelingen genoemd zoals een warmtescan, een energiebox of vergroeningsmaatregelen zoals een groen dak of het planten van bomen.

Figuur 12 Antwoord van de respondenten op de vraag: Welke diensten, subsidies en/of hulp heb je gebruikt? (N=686)

Een horizontaal gestapeld staafdiagram toont de verdeling van verschillende energiebesparende maatregelen onder vijf categorieën van woonsituaties. De categorieën zijn: 'Koophuis in een VvE', 'Koophuis', 'Huurhuis bij een woningcorporatie', 'Huurhuis bij een particuliere verhuurder' en 'Anders, namelijk...'. Elke staaf is verdeeld in segmenten die de percentages van elke maatregel binnen de categorie weergeven.

- Koophuis in een VvE:
 - Energieloket: 7%
 - Gratis energieadvies: 37%
 - Informatieplatform: 4%
 - Lening of subsidie: 15%
 - Overig: 37%
- Koophuis:
 - Energieloket: 10%
 - Fixteams of fixbrigades: 1%
 - Gratis energieadvies: 23%
 - Informatieplatform: 7%
 - Lening of subsidie: 42%
 - Overig: 18%
- Huurhuis bij een woningcorporatie:
 - Energieloket: 11%
 - Fixteams of fixbrigades: 6%
 - Gratis energieadvies: 47%
 - Informatieplatform: 6%
 - Lening of subsidie: 2%
 - Overig: 28%
- Huurhuis bij een particuliere verhuurder:
 - Gratis energieadvies: 80%
 - Overig: 20%
- Anders, namelijk...:
 - Energieloket: 13%
 - Gratis energieadvies: 25%
 - Lening of subsidie: 50%
 - Overig: 13%

Wanneer we naar het gebruik van enkele gemeentelijke regelingen kijken, zien we dat de mate van gebruik verschilt per maatregel. Het is niet van alle regelingen bekend wat de totale capaciteit van deze regelingen is en dus in welke mate er sprake is van onderuitputting. De maatregelen waar dit van bekend is, zijn opgenomen in Tabel 7.

Tabel 7 Gebruik van gemeentelijke regelingen door inwoners voor zover bekend¹⁹

Regeling	Gebruik
Isolatieoffensief	Tussen november 2023-juni 2024: - 129 woningen geïsoleerd; - 800 warmtescans uitgevoerd; - 72 gratis adviezen gegeven; - 200 woningen gratis isolatie aangeboden. Het beschikbare budget wordt bij onderuitputting in opvolgende jaren beschikbaar gesteld.

¹⁹ Informatie afkomstig van verschillende raadinformatiebrieven uit 2023 en 2024.

Regeling	Gebruik
FIXbrigade	Tussen november 2023-juni 2024: - 93 woningen gefixed van woningeneigenaren met laag inkomen. In 2024 is het volledige budget gebruikt.
Energiebox	In de looptijd van de energiebox zijn bij huurder: - 2.000 bezoeken door een energiecoach gebracht; - 600 vervolgspraken met een energiecoach gemaakt; - Meer dan 800 energiebesparende producten geïnstalleerd; - 210 CV-installaties waterzijdig ingeregeld bij woningcorporatiewoningen.
Witgoedregeling	Nog niet van start gegaan.
Energiepunt	Onbekend.
Amersfoort Duurzaam	Onbekend.
Duurzaamheidsloket / duurzaam bouwloket	Onbekend.
Duurzaam-huislening	Onbekend hoeveel mensen gebruik hebben gemaakt van de lening. Mensen zijn positief over de ontvangen lening, zonder de lening had een deel van de ontvangers hun huis niet kunnen verduurzamen.
Subsidieregeling monumenten Amersfoort	Onbekend.
Waardenkaart	Onbekend.

Bedrijven

De regelingen voor bedrijven lijken nog niet veel gebruikt te worden. Voor enkele regelingen is het gebruik uiteengezet in Tabel 8.

De gemeente geeft twee mogelijke verklaringen. Ten eerste zijn ondernemers over het algemeen lastig te bereiken. De organisatiegraad van bedrijven op bedrijventerreinen is vaak laag en de betrokkenheid bij bedrijvenverenigingen loopt terug. Ten tweede stelt de gemeente dat ondernemers overspoeld worden met wet- en regelgeving van verschillende (landelijke) organisaties.²⁰

Duurzaam Netwerk Amersfoort bevestigt het beeld dat bedrijven niet of weinig gebruik maken van de regelingen. DNA voegt hieraan toe dat ondernemers vaak huurders zijn van de panden, en dat de eigenaren minder belang hechten aan verduurzamen.

DNA geeft aan dat bedrijventerreinen extra ondersteuning nodig hebben van de overheid. Enkele ondernemers zijn intrinsiek gemotiveerd om te verduurzamen, maar er is voor de massa een externe prikkel nodig om in beweging te komen. Als deze prikkel goed gecommuniceerd wordt en de gemeente deze zacht laat landen bij ondernemers, zouden velen mee te nemen zijn. Zonder deze prikkel zouden ondernemers niet (snel) gaan verduurzamen, en maken ze nog weinig gebruik van de beschikbare regelingen.

²⁰ Raadinformatiebrief 5 november 2024.

Tabel 8 Gebruik van gemeentelijke regelingen door bedrijven voor zover bekend²¹

Regeling	Gebruik
Energieadvies voor ondernemers	Tussen april 2023 en april 2024: - 239 adviezen gegeven; - 43 bedrijven hebben n.a.v. het advies actie ondernomen.
Subsidieloket verduurzaming	Wordt nog beperkt gebruik van gemaakt.
Gratis advies over zonnepanelen	Wordt nog beperkt gebruik van gemaakt.
Milieubarometer	Beschikbaar gesteld voor de Wijken Vinkenhoef. Onbekend in hoeverre hier gebruik van wordt gemaakt.

5.3 Lokale initiatieven

De gemeente geeft aan graag samen te werken met lokale initiatieven. Lokale initiatieven hebben momentum voor bepaalde oplossingen en zijn voor de gemeente een mogelijkheid om in te spelen op lokale kansen. Als een lokaal initiatief voorbijkomt, beoordeelt de gemeente of er lokaal enthousiasme voor is en of het initiatief bij de richting past die de gemeente op wil gaan.

De gemeente ziet lokale initiatieven als een belangrijke partner bij energiebesparing, terwijl de rol van dergelijke initiatieven bij duurzame opwek anders is. Dit heeft te maken met de aard van beide thema's: energiebesparing vraagt vaak om directe betrokkenheid van bewoners, terwijl grootschalige duurzame opwek vooral op regionaal niveau wordt georganiseerd.

In de samenwerking met lokale initiatieven neemt de gemeente een faciliterende en ondersteunende rol aan. De gemeente wil inwoners en organisaties ontzorgen. Zo heeft de gemeente enkele regelingen geïnitieerd:

- Een vergoeding voor facilitaire zaken, zoals zaalhuur of het regelen van een spreker.
- Het toekomstfonds ondersteunt de ontwikkeling van bottom-up initiatieven of producten ten behoeve van de energietransitie of circulaire economie.
- Buurtmanagers om laagdrempelig contact met inwoners te hebben.
- Faciliteren van een collectieve aanpak en inkoop van isolatiematerialen voor straten en hofjes.

Daarnaast staat de gemeente open voor gesprekken over mogelijke (beperkte) ondersteuning op ad-hoc basis.

Over het algemeen zijn de gesproken lokale initiatieven overwegend positief over de samenwerking met de gemeente. Zo wordt genoemd dat de gemeente goed meedenkt en veel energie steekt in de energietransitie. Uit de gesprekken komen wel enkele knelpunten naar voren.

Enkele lokale initiatieven geven aan dat de rolinvulling van de gemeente niet altijd consequent of helder is. In sommige gevallen zijn lokale initiatieven stil komen te liggen, nadat de gemeente de kar niet meer trekt. Eén geïnterviewde kan niet aangeven wat de aanleiding hiervoor is geweest. In een ander geval is de uitvoering van een maatregel van de gemeente door de gemeente overgenomen, zonder dat de lokale vrijwilligers nog een rol spelen. Het ging om een initiatief van wijk-energie-initiatieven voor de opzet van een Fixbrigade. De verdere uitvoering van dit initiatief lag bij de gemeente, waarbij initiërende vrijwilligers weinig op de hoogte zijn gehouden van ontwikkelingen. De

²¹ Informatie afkomstig van verschillende raadinformatiebrieven uit 2023 en 2024.

gesproken vrijwilliger geeft aan dat hierdoor weinig erkenning en een gebrek aan gemeenschapsgevoel is ervaren.

Ook geven verschillende geïnterviewde partijen aan een regisserende rol van de gemeente te verwachten. Enkele verwachten dat de gemeente regie houdt op de initiatieven die in de gemeente Amersfoort spelen. Een andere partij geeft aan dat het onduidelijk is wie zich bij de gemeente Amersfoort bezighoudt met burgerinitiatieven.

We zien dat de gemeente Amersfoort veel activiteiten vanuit inwoners en bedrijven kent. Er zijn vele buurtinitiatieven, samenwerkingsplatforms, overlegstructuren, energiecoöperaties, clubs en stichtingen. Het is niet altijd duidelijk wat de taakstelling, doel en scope van elk initiatief is. Ook is vaak niet helder of en welke mate de gemeente betrokken is. Enkele lokale initiatieven, die zelf deelnemen in het netwerk van lokale duurzaamheidsinitiatieven, geven aan het overzicht niet te hebben. Ook betwijfelen ze of iemand dit overzicht wel heeft. De gemeente neemt hier geen uitgesproken sturende of regisserende rol in.

5.4 Financieel doorslaggevend

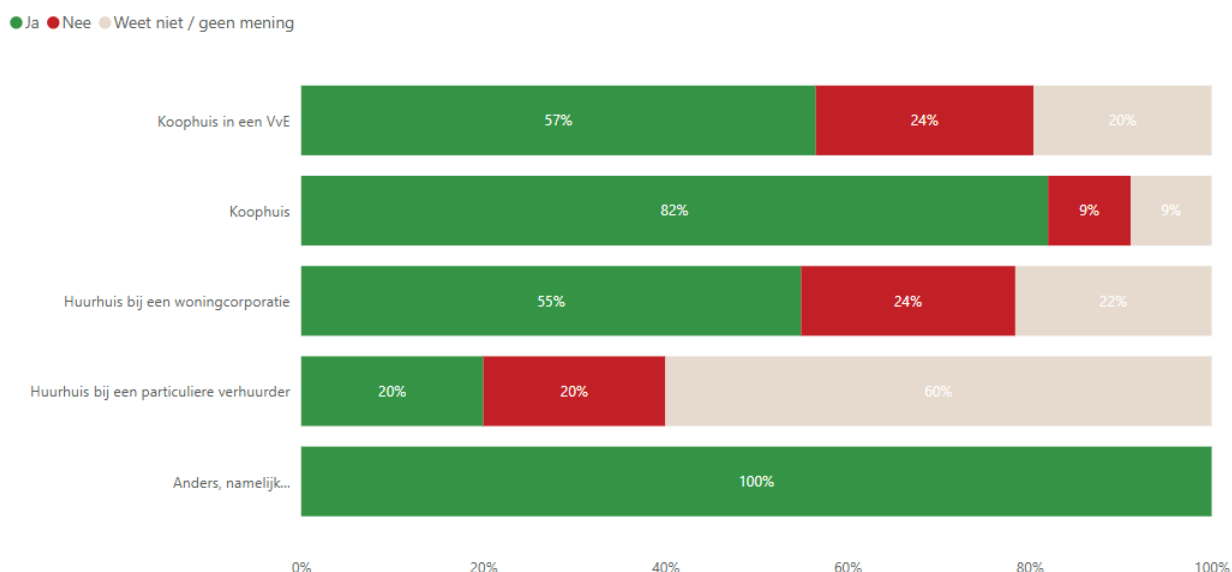
Huishoudens

Aan het AmersfoortPanel is de vraag gesteld:

ZOU JE ZONDER DE HULP VAN DE GEMEENTE OOK VERDUURZAAMD HEBBEN?

De respondenten geven in grote mate aan dat de hulp van de gemeente niet doorslaggevend is geweest in hun beslissing om hun woningen te verduurzamen (Figuur 13). De eigenaren van een koophuis zijn met 82 procent het minst afhankelijk van de ondersteuning van de gemeente. Kopers in een VvE en huurders bij een woningcorporatie laten vergelijkbare antwoorden zien, een kleine meerderheid zou zonder hulp ook verduurzaamd hebben. Huurders bij een particuliere verhuurder geven in grote mate aan niet te weten of ze verduurzaamd zouden hebben zonder hulp van de gemeente.

Figuur 13 Antwoord van de respondenten op de vraag: Zou je zonder de hulp van de gemeente ook verduurzaamd hebben? (N=683)

Koophuis in een vve: ja 57%, nee 24%, weet niet / geen mening 20%.

Koophuis: ja 82%, nee 9%, weet niet / geen mening 9%.

Huurhuis bij een woningcorporatie: ja 55%, nee 24%, weet niet / geen mening 22%.

Huurhuis bij particuliere verhuurder: ja 20%, nee 20%, weet niet / geen mening 60%.

Anders namelijk...: ja 100%

In lijn met de resultaten uit het AmersfoortPanel toont recent onderzoek van de Nederlandsche Bank²² aan dat bijna alle woningeigenaren over de financiële middelen beschikken om de verduurzaming van hun woning te financieren, of deze tegen gunstige tarieven kunnen lenen. Voor de meeste huiseigenaren is de financiële haalbaarheid van een verbouwing dan ook niet het grootste knelpunt, maar de onzekerheid over de kosten en terugverdientijd van de investering. Het onderzoek stelt dan ook dat overheidsbeleid zich moet richten op het informeren van huishoudens.

Bedrijven

De maatregelen van de gemeente zijn niet doorslaggevend voor bedrijven om te gaan verduurzamen volgens bedrijvennetwerk Duurzaam Netwerk Amersfoort. Echter, dienen de maatregelen wel als aansporing om aan de slag te gaan met verduurzaming. Gezien de doelstellingen van de gemeente, acht het netwerk het wenselijk om maatregelen voor bedrijven aan te bieden.

5.5 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm	Beoordeling
De rollen, taken en verantwoordelijkheden van het college, raadsleden, bedrijven, inwoners en andere betrokkenen zijn duidelijk verwoord. ²³	GROEN: De raadsinformatiebrieven volgen een vaste structuur waarbij beschreven wordt hoe de maatregel uitgevoerd gaat worden, hoe de financiën geregeld zijn en welke externe partners betrokken zijn. De beschrijving van de werking is voldoende helder en concreet. De gemeente maakt voldoende duidelijk wie in aanmerking komt voor welk instrument.
De instrumenten hebben effect op- en zijn te gebruiken door alle doelgroepen van de gemeente.	GROEN: De gemeente heeft voor huishoudens, bedrijven en maatschappelijke organisaties één of meerdere toegankelijke regelingen. Van alle instrumenten wordt in meer of mindere mate gebruik gemaakt. Het soort ondersteuning dat beschikbaar is, verschilt wel per doelgroep. De gemeente kiest er bewust voor om bepaalde doelgroepen in aanvulling op landelijke regelingen van meer financiële en praktische ondersteuning te voorzien dan andere.
Bedrijven, inwoners en andere betrokkenen zijn bekend met de instrumenten van de gemeente.	ORANJE: Zowel inwoners als bedrijven zijn niet altijd bekend met de instrumenten van de gemeente.

²² Van crisis naar kans: verduurzaming van woningen na de energiecrisis (DNB, 2024).

²³ Deze norm is ook in Hoofdstuk 3 en Hoofdstuk 6 toegepast. De beoordeling van deze norm is toegespitst op de onderzoeksvragen in dit hoofdstuk.

Norm	Beoordeling
	Een minderheid van de respondenten van het AmersfoortPanel geeft aan dat de informatievoorziening van de gemeente voldoende is, suggererend dat de gemeente meer kan doen om haar hulp onder de aandacht te brengen. Bedrijven geven aan dat ze vaak niet op de hoogte zijn van de instrumenten van de gemeente.
Bedrijven, inwoners en andere betrokkenen maken gebruik van de instrumenten van de gemeente.	GROEN: Van alle onderzochte instrumenten van de gemeente wordt in meer of mindere mate gebruik gemaakt.
De vastgestelde capaciteit van de instrumenten wordt ten volle benut.	ORANJE: Niet alle instrumenten van de gemeente hebben een (maximum) capaciteit, zoals bijvoorbeeld het informatieplatform Amersfoort Duurzaam. Van de instrumenten die wel een maximumcapaciteit hebben, worden niet alle instrumenten ten volle benut. Dit zien we vooral terug bij de instrumenten voor bedrijven. De instrumenten voor inwoners worden over het algemeen beter benut of zijn beschikbaar zolang het budget reikt.
Het college heeft instrumenten ter verduurzaming ontwikkeld als gevolg van bewoner initiatieven.	GROEN: Het college heeft afgelopen jaren enkele instrumenten doorontwikkeld die als inwonerinitiatieven gestart zijn, of een samenwerking opgezet met lokale initiatieven. Dit zijn bijvoorbeeld het Zonnepact, trainingen voor vrijwilligers en samenwerkingen met lokale buurtverenigingen/coöperaties.
Het college heeft een proces ingericht om burgerinitiatieven te faciliteren.	ORANJE: De gemeente heeft enkele instrumenten ingericht om lokale initiatieven te faciliteren, zoals financiële ondersteuning voor zaalhuur. De gemeente heeft geen concreet beleid of gestructureerde aanpak voor de omgang met, stimulering van of integratie van burgerinitiatieven. Ondersteuning van lokale initiatieven, naast de bestaande facilitaire ondersteuning, gebeurt op ad-hoc basis en is afhankelijk van de betreffende beleidsambtenaar.
Zonder de instrumenten van de gemeente zouden inwoners, bedrijven en andere betrokkenen niet of later verduurzaamd hebben.	ORANJE: Het grootste gedeelte van de respondenten in het AmersfoortPanel geeft aan zonder hulp van de gemeente ook verduurzaamd te hebben. Dit suggereert dat de hulp van de gemeente voor het grootste gedeelte niet doorslaggevend is geweest in de beslissing van inwoners. Hierbij moet worden opgemerkt dat het overgrote gedeelte van de respondenten huizenbezitters zijn, die over het algemeen eerder geneigd zijn om zelf verduurzamingsmaatregelen te nemen.

Norm	Beoordeling
	Bedrijven geven aan dat de maatregelen van de gemeente vaak niet doorslaggevend zijn. Op basis van het uitgevoerde onderzoek is deze norm niet goed te beoordelen. Hiervoor is een toegespitst onderzoek onder huishoudens en bedrijven wenselijk.

HOOFDSTUK 6 GEMEENTERAAD

In dit hoofdstuk wordt de volgende deelvraag behandeld.

- Hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende rol ingevuld?

De informatie in dit hoofdstuk is gebaseerd op een groepsgesprek op 13 februari 2025 met twee raadsleden en een buitengewoon fractielid en interviews. Daarnaast is de informatie gebaseerd op de besluitenlijsten en hamerstukkenlijsten met bijbehorende stukken van het college van B&W.

6.1 Positie van de gemeenteraad

Informatievoorziening en -positie

De informatievoorziening aan de raad bestaat uit verschillende wegen die gebruikelijk zijn voor gemeenteraden. De meeste informatie wordt door het college geleverd via raadsinformatiebrieven. In deze brieven wordt een update van een bepaald thema of maatregel gegeven. Dit gebeurt op initiatief van het college zodra deze nieuwe informatie te delen heeft, of op initiatief van de raad door middel van raadsvragen. Daarnaast worden er updates gegeven vanuit het college tijdens vergaderingen van de raadscommissie Omgeving. Ook halen raadsleden informatie uit bijvoorbeeld inspraakavonden en werkbezoeken.

Raadsleden geven in een groepsgesprek aan dat ze niet goed kunnen inschatten of ze volledig geïnformeerd worden. Je weet immers niet wat je niet weet. Ze geven aan dat ze ervanuit gaan dat de raad optimaal geïnformeerd wordt door het college. Desgevraagd konden de vertegenwoordigers geen voorbeelden noemen waarbij ze van mening waren dat het college hen onvolledig of te laat geïnformeerd heeft.

De vertegenwoordigers van de raad geven wel aan behoefte aan meer feitelijke informatie te hebben. Ze hebben weinig inzicht waar de gemeente vandaan komt en waar de gemeente nu staat. Specifiek zeiden de vertegenwoordigers van de raad behoefte te hebben aan:

- Een gedeelde feitelijke informatiebasis over waar de gemeente staat op het gebied van verduurzaming, zodat de volledige raad vanaf dezelfde kennisbasis vertrekt. Concreet betekent dit informatie over bijvoorbeeld het aantal woningen met bijbehorende energielabels of het aantal geïnstalleerde zonnepanelen.
- Meer inzicht in de voortgang en uitputting van maatregelen van gemeente. Zo is de raad in het verleden wel eens verrast door de uitputting van een maatregel. De vertegenwoordigers geven aan van verschillende maatregelen meer inzicht in de tussenstand van de maatregel te willen.
- Meer inzicht in de effectiviteit van de maatregelen. De vertegenwoordigers geven aan niet te weten in welke mate een maatregel bijdraagt aan het halen van doelstelling. De vertegenwoordigers zeggen dat ze met het huidige beleidspakket niet verwachten dat de doelstellingen gehaald gaan worden, maar dit niet te kunnen weten.

Daarnaast geven de gesproken raadsleden aan behoefte te hebben aan bepaalde informatie van derde partijen waar het college geen invloed op heeft. Zo is er behoefte aan informatie en duidelijkheid vanuit de Rijksoverheid over rijksregelingen en inzicht van Stedin in netcongestie in de omgeving.

Uit de bestudering van zowel de besluitenlijsten en hamerstukkenlijsten met bijbehorende stukken van het college van B&W, als de agenda's van de raadsvergaderingen blijkt dat het onderwerp 'Windenergie' (zoals de OER A28 projecten en Wind op Isselt) frequent aan de orde komt. Dit thema

wordt herhaaldelijk besproken in verschillende documenten, wat wijst op een continue beleidsontwikkeling en besluitvorming rondom deze projecten. Het thema 'zonne-energie' wordt zowel in de stukken van het college van B&W als van de raad enkele keren besproken, met name vóór 2024.

In contrast daarmee worden andere onderwerpen, zoals subsidieregelingen voor isolatie van grondgebonden woningen, het isolatieoffensief, de FIXbrigade en het toekomstfonds slechts incidenteel benoemd. Dergelijke regelingen worden in de beschikbare stukken van zowel het college als de raad één of enkele keren behandeld, wat erop kan duiden dat deze thema's minder prominent op de bestuurlijke agenda staan of dat de besluitvorming hierover minder complex en langdurig is.

Wat betreft de besluitvorming valt op dat voorstellen over energieopwekking vaak inhoudelijk worden besproken in de raadscommissie en vervolgens met debat naar de raad gaan. Dit suggereert dat er politieke afwegingen zijn en mogelijk verdeeldheid is over deze onderwerpen. Voorstellen over subsidieregelingen en andere duurzaamheidsmaatregelen lijken daarentegen vaker als hamerstuk te worden vastgesteld, wat kan betekenen dat hier bredere consensus over bestaat.

Kaderstellende rol

De gemeenteraad heeft met het vaststellen van de doelstellingen voor CO₂-reductie kaders gesteld voor de energietransitie (zie hoofdstuk 2). De raad heeft deze kaders tegen het einde van de coalitieperiode 2018-2022 bijgesteld toen de originele doelstellingen niet haalbaar bleken. De originele doelstelling ging uit van CO₂-neutraal in 2030. De doelstelling van CO₂-neutraal in 2030 is bijgesteld naar klimaatneutraal in 2050, zoals gesteld in onder andere de coalitieakkoorden en de Omgevingsvisie 2030-2040.

Daarnaast heeft de raad aanvullende kaders gesteld voor de onderliggende thema's hernieuwbare opwek in de RES en de wijkvolgorde van de warmtetransitie.

De raadsleden geven in het groepsgesprek aan dat de doelstellingen een stip op de horizon zijn. Ze vragen zich af of de doelstellingen helder en concreet genoeg zijn. De doelstellingen zijn onvoldoende ingevuld om richting te geven aan de uitvoering van het beleid. De raadsleden geven aan dat dit een lastige balans is. Enerzijds wil je als gemeenteraad niet alles voor je opvolgers dichttimmeren. Ook kan je toekomstige ontwikkelingen en kansen voor de energietransitie niet altijd voorzien. Anderzijds geven de raadsleden aan dat het zou kunnen helpen om aanvullende kaders te ontwikkelen voor de middellange termijn (van vijf tot tien jaar).

Perspectief van het college

De wethouder geeft aan dat de gemeenteraad haar eigen belang wel eens onderschat in haar kaderstellende rol. Volgens de wethouder speelt de gemeenteraad een belangrijke rol in het uitdragen van een koersvaste en inspirerende visie. Dit is van belang voor de hele gemeente om draagvlak binnen en buiten de gemeente te creëren.

Controlerende rol

Een raadslid van een coalitiepartij geeft aan dat de samenwerking met het college en oppositiepartijen op het thema energietransitie constructief verloopt. Het college gaat goed om met initiatieven uit de raad, waarbij er geen onderscheid wordt gemaakt tussen initiatieven afkomstig van de coalitie en oppositie. De raadsleden geven aan dat de discussie over de energietransitie over het algemeen gaat over hoe deze ingevuld wordt. Het grootste gedeelte van de raad ondersteunt de noodzaak van de energietransitie. Ook geven de raadsleden aan dat de raad voor het energietransitiedossier voldoende capaciteit heeft om zijn rol in te vullen.

Volgens de raadsleden neemt de gemeenteraad de ruimte om beleid bij te sturen. Hierbij ervaart de raad drie belemmeringen in haar controlerende taak.

Ten eerste geven de raadsleden aan dat ze vaak niet kunnen inschatten of de genomen besluiten de voortgang van de energietransitie ondersteunen. Het sentiment achter de besluiten is vaak dat meer maatregelen uitvoeren, bijdraagt aan de energietransitie. De raadsleden hebben het idee dat er soms om geld gevraagd wordt, terwijl dat vaak de problemen niet oplost of de maatregel niet uitvoerbaarder maakt. De raadsleden hebben het idee dat de beschikbare capaciteit een groter knelpunt is in de uitvoering van het energiebeleid, dan de beschikbare middelen.

Daarnaast heeft de raad weinig zicht op de feitelijke voortgang van het halen van de doelstellingen. De raadsleden geven aan in het groepsgesprek dat ze niet verwachten de doelstellingen te gaan halen. Maar ze kunnen niet aangeven met hoeveel ze verwachten dat de doelstellingen gemist gaan worden. De raadsleden geven aan behoefte te hebben aan een gezamenlijk gedragen feitenbasis over de voortgang van de energietransitie in Amersfoort. Op die manier heeft iedereen dezelfde kennisbasis als vertrekpunt, wat de besluitvorming in de raad bevordert. Ook kan de raad dan beter inschatten in welke mate de maatregelen bijdragen en het beleid ondersteunen. Het helpt de raad daarnaast om achteraf beter te controleren en evalueren of de gewenste effecten van het beleid gehaald zijn en prioriteiten te stellen in het beleid. Het is voor de raad niet duidelijk of en in welke mate de gemeente voldoende inzicht heeft in de feitelijke voortgang van de doelstellingen en de effectiviteit van de maatregelen.

De derde belemmering in zijn controlerende rol is dat sommige dossiers te groot zijn om effectief bij te kunnen sturen. Dit zijn bijvoorbeeld langlopende trajecten of projecten waar veel partners bij betrokken zijn, zoals de RES. De vertegenwoordigers van de raad hebben daardoor het idee dat ze vooral de kleinere en kortlopende trajecten effectief kunnen controleren en bijsturen.

6.2 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm	Beoordeling
De rollen, taken en verantwoordelijkheden van het college, raadsleden, bedrijven, inwoners en andere betrokkenen zijn duidelijk verwoord. ²⁴	GROEN: De rollen, taken en verantwoordelijkheden van de raad ten opzichte van de energietransitie zijn niet expliciet beschreven. Dit is echter niet nodig, aangezien de rol van de gemeenteraad in de energietransitie hetzelfde is als voor andere dossiers. De gemeenteraad vervult haar rol in lijn met de Gemeentewet.

²⁴ Deze norm is ook in Hoofdstuk 3 en Hoofdstuk 5 toegepast. De beoordeling van deze norm is toegespitst op de onderzoeksvragen in dit hoofdstuk.

Norm	Beoordeling
De informatiepositie van- en informatievoorziening aan de raad is volledig en actueel.	ORANJE: De informatiepositie van de raad is onvoldoende om haar rol volledig en effectief in de vullen. De raad heeft behoefte aan een feitelijke en gedragen tussenstand van de voortgang van de energietransitie in de stad en inzicht in de bijdrage van de maatregelen aan de doelstellingen. De geleverde informatie van het college is onvoldoende compleet om in de behoefte van de raad te voorzien. Het is niet duidelijk of het college beschikt over de gewenste informatie van de raad. De informatie die het college wel deelt met de raad, is voor zover mogelijk volledig en actueel. Er is een structurele, en voor de raad onvolledige, informatievoorziening van het college.
De besluitvorming in het college en de raad verloopt volgens planning en ondersteunt de voortgang.	GROEN: De besluitvorming in het college en de raad functioneert naar behoren en leidt tot maatregelen die waarschijnlijk bijdragen aan de doelstellingen. Het college en de raad zijn in staat om binnen acceptabele termijnen nieuwe maatregelen te initiëren en bestaande maatregelen te evalueren en desgewenst te verlengen. Hierbij worden maatregelen die in de invloedssfeer van de gemeente liggen, voortvarend geïmplementeerd. Deze maatregelen worden vaak in één of enkele keren behandeld. Complexere maatregelen met externe partners of maatschappelijke verdeeldheid, zoals de realisatie van windturbines, worden vaker behandeld. De besluitvorming over deze trajecten duurt langer waardoor de originele planning vaker niet gehaald wordt. Ten opzichte van andere gemeentes, duren deze trajecten echter niet langer dan gebruikelijk.

DEEL 3 BIJLAGEN

BIJLAGE 1 DEELVRAGEN

Om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd door de rekenkamer:

1. Welke ambities heeft de gemeente ten aanzien van duurzaamheid als onderdeel van de energietransitie?
2. Welke instrumenten zet de gemeente in om het energieverbruik onder haar inwoners en bedrijven te verlagen en duurzaam energie op te wekken, en welke onderbouwing ten aanzien van de werking van deze instrumenten is beschikbaar?
3. In welke mate wordt bij het opstellen van beleid rekening gehouden met verschillende doelgroepen en zijn deze doelgroepen op de hoogte van regelingen waarvan zij gebruik kunnen maken?
4. In hoeverre maken inwoners en bedrijven in de gemeente gebruik van de gemeentelijke regelingen ?
5. Hoe gaat de gemeente om met de initiatieven van bewoners en bedrijven om energie op te wekken of te besparen?
6. In hoeverre is ondersteuning van de gemeente (o.a.) financieel doorslaggevend voor het verduurzamen van woningen en bedrijven?
7. In hoeverre bestaat er samenhang tussen de verschillende regelingen?
8. Hoe wordt de voortgang en effectiviteit van duurzaamheidsmaatregelen gemeten en geëvalueerd in de gemeente?
9. Wat is de omvang van de middelen (zowel capaciteit en budget) die zijn ingezet om de ambities te realiseren?
10. Hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende rol ingevuld?
11. Hoe uitvoerbaar zijn de duurzaamheidsmaatregelen en -instrumenten voor bewoners, bedrijven en de gemeente?
12. Worden de verwachte effecten van de maatregelen en instrumenten gerealiseerd?

BIJLAGE 2 NORMENKADER

Het toetsen van de bevindingen aan het normenkader resulteert in een overzicht waarin wordt aangegeven in welke mate in de praktijk aan de normen wordt voldaan.

Norm	Van toepassing op deelvraag
De doelen van het beleid zijn SMART geformuleerd.	1, 2
De instrumenten zijn te herleiden tot de doelen.	1, 2, 3
Het college heeft de (verwachte) werking van de instrumenten gemotiveerd.	1, 2, 3
De rollen, taken en verantwoordelijkheden van het college, raadsleden, bedrijven, inwoners en andere betrokkenen zijn duidelijk verwoord.	1, 2, 3, 4
De instrumenten dragen bij aan het realiseren van de doelen.	2, 4, 12
De gemeente, bedrijven en inwoners hebben inzicht in hun energieverbruik- en opwek.	2, 8, 12
De instrumenten hebben effect op- en zijn te gebruiken door alle doelgroepen van de gemeente.	3, 4
Bedrijven, inwoners en andere betrokkenen zijn bekend met de instrumenten van de gemeente.	3, 4
Bedrijven, inwoners en andere betrokkenen maken gebruik van de instrumenten van de gemeente.	4, 12
De vastgestelde capaciteit van de instrumenten wordt ten volle benut.	4, 12
Het college heeft instrumenten ter verduurzaming ontwikkeld als gevolg van bewoner initiatieven.	5
Het college heeft een proces ingericht om burgerinitiatieven te faciliteren.	5
Zonder de instrumenten van de gemeente zouden inwoners, bedrijven en andere betrokkenen niet of later verduurzaamd hebben.	6
De instrumenten adresseren alle (relevante) aspecten van isoleren en van energie opwekken, besparen en slim gebruiken.	7
De instrumenten hebben onderling of in relatie tot andere beleidsterreinen geen tegenstrijdige effecten.	7
Het college evalueert de werking van de instrumenten periodiek.	8
De besteedde middelen van de gemeente staan in verhouding tot de gerealiseerde resultaten.	9
De informatiepositie van- en informatievoorziening aan de raad is volledig en actueel.	10
De besluitvorming in college en raad verloopt volgens planning en ondersteunt de voortgang.	10
De uitvoering van de instrumenten is haalbaar voor de gemeentelijke organisatie.	11
De uitvoering van de instrumenten loopt volgens planning.	11

BIJLAGE 3 ONDERZOEKSOPZET EN VERANTWOORDING

Het rekenkameronderzoek kent zes fasen: afstemming met de klankbordgroep van raadsleden, de aankondiging, de inventarisatie, de verdieping, de analyse en rapportage, en tot slot hoor en wederhoor.

Fase 0: Klankbordgroep raadsleden

De rekenkamer werkt met een klankbordgroep van raadsleden. Voor dit onderzoek zijn vijf raadsleden uit de commissie Omgeving bereid gevonden om deel te nemen aan de klankbordgroep. De klankbordgroep heeft eerst meegedacht over de onderzoeksvragen en -aanpak. Vervolgens heeft de klankbordgroep ook feedback gegeven op het plan van aanpak.

Fase 1: Aankondiging

Het onderzoek begon met een aankondigingsgesprek van dit onderzoek bij de portefeuillehouder en de twee ambtelijk contactpersonen van het onderzoek. Na het aankondigingsgesprek zijn er afspraken gemaakt met de ambtelijk contactpersonen over het verkrijgen van relevante informatie, de lijst met te interviewen ambtelijk betrokkenen, de te interviewen externe actoren en overige zaken.

Fase 2: Inventarisatie

In de tweede fase zijn relevante beleidsdocumenten van de gemeente Amersfoort geraadpleegd over het duurzaamheidsbeleid. Er is geïnventariseerd welke (tussen)doelen de gemeente gesteld heeft in het kader van de energietransitie, welke maatregelen en instrumenten hiervoor voorzien zijn en welke middelen beschikbaar gesteld zijn. Op basis hiervan is er een volledige beschrijving opgesteld van het duurzaamheidsbeleid van de gemeente.

Relevante beleidsdocumenten zijn het coalitieakkoord Amersfoort 2022-2026, de Omgevingsvisie Amersfoort 2030-2040, raadsinformatiebrieven, begrotingen, en agenda's van raadsvergaderingen. Een overzicht van de geraadpleegde documenten is opgenomen in Bijlage 4.

In deze fase zijn tevens enkele verkennende interviews uitgevoerd met relevante ambtelijke betrokkenen om documentatie en doorvertalingen naar uitvoeringsprogramma's op te halen. Een overzicht van de geïnterviewden in de inventarisatiefase is opgenomen in Bijlage 5.

Fase 3: Verdieping

In deze fase zijn de maatregelen en instrumenten van de gemeente dieper uitgewerkt wat betreft werking, het bereik, de effectiviteit en de uitvoeringsstatus van de maatregelen. Hiervoor zijn interviews gehouden met ambtelijk en bestuurlijk betrokkenen en met externe actoren. Het gaat om ambtelijk betrokkenen op het gebied van duurzaamheid, de wethouder Wonen en Energietransitie, en programmamanagers Energietransitie. Daarnaast zijn externe actoren geïnterviewd. Een overzicht van de geïnterviewden is opgenomen in Bijlage 5.

Daarnaast is, om het inwonerperspectief te betrekken in het onderzoek, een aantal vragen over het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Amersfoort toegevoegd aan het AmersfoortPanel. De vragenlijst is opgenomen in Bijlage 6. Het aantal respondenten was 3.064. Het aantal respondenten per wijk is uitgezet in Tabel 9

Tabel 9 Aantal respondenten per wijk in Amersfoort

Wijk	Aantal respondenten
Bosgebied	10
Buitengebied-Oost	8
Calveen	6
De Berg-Noord	110
De Berg-Zuid	173
De Hoef	1
De Koppel	87
Eemkwartier	5
Hoogland	200
Hooglanderveen	79
Hoogland-West	5
Kattenbroek	211
Kruiskamp	105
Leusderkwartier	130
Liendert	98
Nederberg	39
Nieuwland	210
Randenbroek	116
Rustenburg	88
Schothorst-Noord	151
Schothorst-Zuid	114
Schuilenburg	75
Soesterkwartier	173
Stadskern	143
Vathorst- De Laak	102
Vathorst-Centrum	62
Vathorst-De Bron	64
Vathorst-De Velden	87
Vermeerkwartier	165
Zielhorst	147
Geen antwoord	100
Totaal	3.064

Naast de verdiepende interviews en de respons van het AmersfoortPanel, zijn verschillende onderzoeken geraadpleegd om de effectiviteit van de duurzaamheidsmaatregelen na te gaan. Een overzicht van de gebruikte bronnen is opgenomen in bijlage 4.

Fase 4: Analyse en rapportage

In deze fase zijn de uitkomsten van het onderzoek geanalyseerd om te komen tot de beantwoording van de onderzoeksvragen. De bevindingen zijn getoetst aan het normenkader en beschreven in een conceptrapport.

Fase 5: Hoor en wederhoor

De rekenkamer maakt een onderscheid tussen technisch en bestuurlijk wederhoor. Het conceptrapport is door de rekenkamer voor technisch wederhoor naar de betrokkenen gestuurd voor een check op feitelijke onjuistheden. Vervolgens zijn, na aanpassingen uit het technisch wederhoor, de conclusies en aanbevelingen toegevoegd aan het rapport. Daarna is het volledige rapport aan het college aangeboden en is verzocht om een bestuurlijke reactie. Bij het onderzoek is een infographic beschikbaar die in één oogopslag de resultaten van het onderzoek weergeeft.

Fase 6: Raadsbehandeling

De behandeling van het onderzoek door de raad vindt op twee momenten plaats. In eerste instantie wordt in een informatiebijeenkomst het onderzoek gepresenteerd en kunnen er feitelijke vragen gesteld worden over het onderzoek. Vervolgens vindt in de raadscommissie het debat plaats tussen raadsleden en de portefeuillehouder over de uitkomsten en aanbevelingen van het onderzoek. De onderzoeksbegeleider van de rekenkamer en Ecorys zijn in de desbetreffende vergaderingen aanwezig om toelichting te verschaffen op het rapport.

BIJLAGE 4 OVERZICHT GEBRUIKTE DOCUMENTEN

Gemeente Amersfoort

- Aanbestedingsleidraad energieloket
- Aangepast DINS voor programmaplan Energie
- CO₂-beleid gemeente Amersfoort
- Coalitieakkoord 2018-2022
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Gemeente Amersfoort in Cijfers CO₂-uitstoot
- Meerjarenbegroting 2022-2025
- Meerjarenbegroting 2023-2026
- Meerjarenbegroting 2024-2027
- Meerjarenbegroting 2025-2028
- Omgevingsvisie Amersfoort 2030-2040
- Onderzoek Duurzaam-Huis-Lening 2022
- Overzicht financiën van het programma Energietransitie
- Presentatie Energie Besparing Isolatie
- Raadsinformatiebrieven, directiebesluiten, overeenkomsten, moties, beleidskaders met onderwerpen:
 - Isolatie
 - Energietoeslag
 - Energiebesparing
 - Energieopwekking
 - Energieloket
 - RES
 - Erfgoeddeal
- Besluitenlijsten college van B&W in de periode september 2023 tot en met februari 2025.
- Agenda's raadsvergaderingen in de periode september 2023 tot en met februari 2025.
- Commissievergadering Omgeving in de periode september 2023 tot en met februari 2025.
- Stadspeiling duurzaamheid
- Zonnepact Amersfoort ondertekend
- Benadering CO₂ doelen 2030 voor het programmaplan Energietransitie

RES Regio Amersfoort

- Regionale Energie Strategie 1.0 Regio Amersfoort
- Voortgangsrapportage RES 2.0 Deel A Regio Amersfoort

Algemeen

- Meta-analyse Energietransitie (voor Vereniging van Rekenkamers door Dialogic, 2024).
- Monitor RES 2024. [link](#)
- Metadossier Energietransitie (voor Vereniging van Rekenkamers, door Corine Baarda, 2024).
- Regionale Klimaatmonitor (2025). [link](#)

BIJLAGE 5 LIJST MET INTERVIEWS

Tabel 10 Lijst met interviews

	Onderzoeksfase	Organisatie	Functie
1	Inventarisatie & verdieping	Gemeente Amersfoort	Programmamanager Energietransitie, portefeuilles energieopwekking, bedrijven en energiesysteem
2	Inventarisatie & verdieping	Gemeente Amersfoort	Programma Energietransitie, portefeuilles energiebesparing, warmte en inwoners
3	Inventarisatie	Gemeente Amersfoort	Fractievoorzitter ChristenUnie gemeente Amersfoort
4	Verdieping	Gemeente Amersfoort	Wethouder Wonen en Energietransitie
5	Verdieping	Gemeente Amersfoort	Projectmanager duurzaamheid, toekomstfonds voor duurzame ontwikkeling
6	Verdieping	Gemeente Amersfoort	Bouwmanager verduurzaming maatschappelijk vastgoed
7	Verdieping	Gemeente Amersfoort	Adviseur facilitaire dienstverlening bij Gemeente Amersfoort
8	Verdieping	Energiecoöperatie Zon op Hoogland	Voorzitter
9	Verdieping	Stedin	Gebiedsmanager energietransitie
10	Verdieping	Woningcorporatie de Alliantie	Adviseur duurzaamheid
11	Verdieping	Stichting Duurzaam Amersfoort-Zuid	Voorzitter
12	Verdieping	Duurzaam Netwerk Amersfoort	Aanjager
13	Verdieping	Amersfoort Duurzaam	Duurzaamheidsambassadeur

BIJLAGE 6 VRAGENLIJST AMERSFOORTPANEL

Rekenkameronderzoek

De volgende vragen worden gesteld voor een onderzoek van de Amersfoortse Rekenkamer. Het onderzoek van de rekenkamer gaat over de hulp die de gemeente biedt bij het verduurzamen van je huis. De rekenkamer wil weten of je gebruik maakt van die hulp en wat de gemeente kan verbeteren.

Vraag 1: Woon je in een:

- Koophuis
- Koophuis in een Vereniging van Eigenaren (VvE)
- Huurhuis bij een woningcorporatie (sociale huur)
- Huurhuis bij een particuliere verhuurder (commerciële huur)
- Anders, namelijk...
- Weet ik niet, geen mening

Vraag 2: De gemeente Amersfoort biedt verschillende diensten, subsidies en hulp bij het verduurzamen van je huis. Heb je hier sinds 2018 gebruik van gemaakt?

Denk bijvoorbeeld aan: fixteams, subsidie voor isolatie, energieloket, gratis energieadviezen of Amersfoort Duurzaam.

- Ja
- Nee
- Weet niet / geen mening

Vraag 3: Welke diensten, subsidies en/of hulp heb je gebruikt?

- Fixteams of FIXbrigade
- Subsidie of Duurzaam-huislening
- Energieloket
- Gratis energieadvies aan huis
- Informatieplatform Amersfoort Duurzaam
- Anders, namelijk...

Vraag 4: Hoe makkelijk was het om deze diensten, subsidies en/of hulp te gebruiken?

- Zeer makkelijk
- Makkelijk
- Neutraal
- Moeilijk
- Zeer moeilijk
- Weet niet / geen mening

Vraag 5: Kun je dat toelichten?

Vraag 6: Zou je zonder deze hulp van de gemeente je huis ook verduurzaamd hebben?

- Ja
- Nee
- Weet niet / geen mening

Vraag 7: Kun je dat toelichten?

Vraag 8: Vind je dat de informatievoorziening van de gemeente over beschikbare ondersteuning bij het verduurzamen van je huis voldoende is?

- Ja
- Nee
- Weet niet / geen mening

Vraag 9: Kun je dat toelichten?

Vraag 10: Wat zou de gemeente nog kunnen toevoegen aan bestaande regelingen om je beter te helpen met het verduurzamen van je huis?

BIJLAGE 7 DUURZAAMHEIDSMATREGELEN

Tabel 11 **Overzicht duurzaamheidsmaatregelen gemeente Amersfoort**

Titel	Subdoel (1a of 1b)	Type instrument	Onderdeel van beleid	Doelgroep	Inzet per project	Inzet totaal in periode	Voortgang (o.b.v. documentatie)	Wijze van meten
Subsidieregeling monumenten Amersfoort	1a	Financiële ondersteuning	Coalitieakkoord Amersfoort 2022-2026	Monumenten	Max. € 1.000,- voor onderzoeken; Max. € 6.000,- voor de werkzaamheden per categorie.	€ 70.110,- voor verduurzaming in 2024; € 75.344,- voor restauratie in 2024.	n.b.	n.b.
Isolatieactie voor koopwoningen	1a	Financiële ondersteuning	Coalitieakkoord Amersfoort 2022-2026	Woning-eigenaren met laag inkomen	Max. 2 slecht geïsoleerde bouwdelen.	€500.000 voor 2023, €250.000 in 2024-2025; €3.000.000 voor 2025-2026 (incl. SPUK (€ 1.990.000), inzet overschot energietoeslag (€ 450.000) en isolatievouchers (€ 60.000).	Nov. 2023 tot juni 2024: 129 woningen geïsoleerd, 80 aanvragen ontvangen voor een inkomenstoets van woningeigenaren met lage inkomens, bij 800 woningen in Rustenburg is een warmtescan uitgevoerd, en er zijn 72 adviezen gegeven aan woningeigenaren. Daarnaast hebben 200 huishoudens van het aanbod gebruik gemaakt om een gratis spouwmuur-, vloer- of bodemisolatie te krijgen van de gemeente (RIB 25 juni 2024).	Aantallen diensten (adviezen, isolatieacties) uitgevoerd, aanvragen ontvangen voor warmtescan.

Titel	Subdoel (1a of 1b)	Type instrument	Onderdeel van beleid	Doelgroep	Inzet per project	Inzet totaal in periode	Voortgang (o.b.v. documentatie)	Wijze van meten
CO ₂ prestatieladder	1a	Informereren	CO ₂ -beleid	Gemeente Amersfoort				
Milieubarometer	1a	Informereren	CO ₂ -beleid	Ondernemers	n.b.	n.b.	n.v.t.	n.v.t.
FIXbrigade en advies bij huishoudens	1a	Praktische ondersteuning	Coalitieakkoord Amersfoort 2022-2026	Woningeigenaren met laag inkomen	€200.000 per aanvraag voor één gebied	€400.000 voor 2024-2026	Sinds nov. 2023 tot juni 2024 zijn er 93 woningen gefixt. Er zijn 334 brieven gestuurd naar bewoners van de alliantie en Portaal. Dit is een pilot in De Witte Vlinder in Kruiskamp Koppel (RIB 24 juni 2024).	Aantal woningen gefixt.
Verplichting energielabel C voor kantoorgebouwen van 100 m2 of groter	1a	Richtlijnen en normen	Wet milieubeheer-inrichting	Commerciële verhuurders	n.b.	n.b.	In 2024 is gestart met de handhaving bij de 50 adressen die nog niet voldoen aan de verplichting (raadsinformatiebrief verduurzaming bedrijven 5 november 2024)	Handhaving
Witgoedregeling	1a	Financiële ondersteuning		Woningeigenaren met laag inkomen	1 apparaat per kalenderjaar per huishouden	n.b.	De regeling is nog niet van start gegaan.	Aantal apparaten vervangen.
Energiecoach van Energiebox	1a	Praktische ondersteuning	Coalitieakkoord Amersfoort 2018-2022	Huurders	n.b.	n.b.	> 2000 huishoudens maakten gebruik van energiecoaches, 600 huishoudens maakten gebruik van tweede bezoek, >800 installatieservice energiebesparende	Aantal bezoeken van energiecoaches aan bewoners. Aantal installatieservices van energiebesparende producten.

Titel	Subdoel (1a of 1b)	Type instrument	Onderdeel van beleid	Doelgroep	Inzet per project	Inzet totaal in periode	Voortgang (o.b.v. documentatie)	Wijze van meten
							producten. Bij 210 woningen is de CV energiezuiniger ingesteld (RIB 24 juni 2024).	
Buurt Energie Aanpak	1a	Praktische ondersteuning		Woningeigenaren	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Ontzorgings-aanpak voor (kleinere) horeca- en retailondernemers	1a	Praktische ondersteuning		Ondernemers	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Waardenkaart	1b	Informereren		Monumenten	n.b.	n.b.	n.v.t.	n.v.t.
Actualisering zonnepanelen-beleid binnenstad	1b	Richtlijnen en normen	Coalitieakkoord Amersfoort 2018-2022	Woningeigenaren	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gratis advies over zonnepanelen van Soft Energy	1b	Informereren		Ondernemers	n.b.	n.b.	Beperkte animo	Aantal adviezen gegeven aan ondernemers.
Zonnepact	1b	Faciliteren en stimuleren van (lokale) samenwerkingen		Ondernemers en maatschappelijke organisaties	n.b.	n.b.	Loopt sinds april 2024.	Aantal zonneprojecten gerealiseerd.
Natuur en Milieu Utrecht (NMU)	1b	Faciliteren en stimuleren van (lokale) samenwerkingen		Bewonersinitiatieven	n.b.	0.30 / inwoner / jaar, waarvan de provincie Utrecht 50% cofinanciert.	Aantal deelnemers wordt bijgehouden.	Aantal deelnemers.
Energiepunt	1a en 1b	Informereren		Alle inwoners	n.b.	n.b.	Gaat medio 2025 van start.	n.v.t.
Toekomstfonds	1a en	Financiële		Alle inwoners	Max. €50.000	€200.000 per jaar	Aan de voorkant	Contactmomenten

Titel	Subdoel (1a of 1b)	Type instrument	Onderdeel van beleid	Doelgroep	Inzet per project	Inzet totaal in periode	Voortgang (o.b.v. documentatie)	Wijze van meten
voor duurzame ontwikkeling	1b	ondersteuning			per project		worden projecten beoordeeld op de beoogde CO ₂ -besparing. De gemeente heeft geen hard doel vanuit het Toekomstfonds wat betreft CO ₂ -besparing. De doelen daadwerkelijk behaald worden, gaat wat informeler. De collectieven hebben geen verplichting om aan eind te rapporteren.	n tijdens de loop van het project, met tussenstanden. De eindstand van de projecten is wanneer 20% van de subsidie nog verstrekt moet worden.
Subsidieregeling collectieve ondersteuning wijkbewoners bij energietransitie	1a en 1b	Faciliteren en stimuleren van (lokale) samenwerking en	CO ₂ -beleid en Coalitieakkoord 2022-2026	Alle inwoners	Max. €5.000,- per bewonersgroep	€150.000 in 2024-2026	Aantal aanvragen zijn bekend, de gemeente wil de beweging aanjagen, maar harde impact is moeilijk te bepalen.	Aantal aanvragen.
Leningen voor verduurzaming (isoleren, zonnepanelen aanleggen)	1a en 1b	Financiële ondersteuning	Coalitieakkoord Amersfoort 2018-2022 en vergrote mogelijkheid in Coalitieakkoord 2022-2026	Woningeigenaren	Min. €2.500,- Max. €7.500,- inclusief BTW	€250.000 in 2022	Mensen zijn positief over de ontvangen lening, zonder de lening had een deel van de ontvangers hun huis niet kunnen verduurzamen. Een ander deel had het van spaargeld moeten financieren.	Onderzoeksrapport geeft effectiviteit van de maatregel weer.
Amersfoort Duurzaam	1a en 1b	Informeren	Coalitieakkoord Amersfoort 2022-2026	Alle inwoners	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Duurzaam	1a en	Informeren		Ondernemers				

Titel	Subdoel (1a of 1b)	Type instrument	Onderdeel van beleid	Doelgroep	Inzet per project	Inzet totaal in periode	Voortgang (o.b.v. documentatie)	Wijze van meten
ondernemen	1b							
Energieadviezen	1a en 1b	Informereren	Coalitieakkoord Amersfoort 2022-2026	Ondernemers	n.b.	n.b.	Tussen april 2023 en april 2024 zijn er 239 adviezen gegeven, waarvan 43 bedrijven (18%) meteen actie heeft ondernomen. (raadsinformatiebrief verduurzaming bedrijven 5 november 2024). De ondernemers moeten wel de materialen betalen maar de gemeente ontzorgt het werk. Dit gaan ze actief aan de man brengen. Bedrijven kunnen nu nog steeds gratis energieadvies krijgen via de website.	Tussentijdse peilingen.
Subsidieloket verduurzaming	1a en 1b	Informereren		Ondernemers	n.b.	n.b.	Er wordt tot nu toe weinig gebruik van gemaakt (raadsinformatiebrief verduurzaming bedrijven 5 november 2024).	n.b.
Duurzaam Netwerk Amersfoort (DNA)	1a en 1b	Faciliteren en stimuleren van (lokale) samenwerking en		Ondernemers	n.b.	n.b.	Verkenning rol gemeente binnen nieuwe vorm DNA.	n.v.t.
Regionaal energieloket voor	1a en 1b	Informereren		Ondernemers	n.b.	n.b.	Het doel is het energieloket in 2025 te	n.v.t.

Titel	Subdoel (1a of 1b)	Type instrument	Onderdeel van beleid	Doelgroep	Inzet per project	Inzet totaal in periode	Voortgang (o.b.v. documentatie)	Wijze van meten
bedrijven							starten.	
Duurzaamheidsloket / duurzaam bouwloket	1a en 1b	Informereren	Coalitieakkoord Amersfoort 2018-2022	Alle inwoners	n.v.t.	€150.000 beschikbaar vanaf juni 2023 tot eind 2024.	n.b.	n.b.
Subsidieregeling Soesterkwartier	1a en 1b	Financiële ondersteuning	Vanuit provinciesubsidie 'Vitale wijken'.	Wijkbewoners en organisaties in het Soesterkwartier				
Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	1a en 1b	Financiële ondersteuning		Gemeente Amersfoort	n.v.t.	€60.000.000 voor de periode 2024-2030.	De besparing van 11 verduurzaamde gebouwen is gemiddeld 83%. Het aantal verduurzaamde gebouwen en de CO ₂ -besparing wordt gerapporteerd. Dit is niet geschaald naar de grootte van de gebouwen. Niet bij alle gebouwen lukt het om volledig energieneutraal te worden.	Er wordt niet gebudgetteerd en gerapporteerd op gebouwniveau. Er wordt geschoven met budgetten tussen gebouwen. De gemeente kiest een scenario met de aannemer met een berekening met de beoogde CO ₂ -besparing. De aannemer is tot 3 jaar na de oplevering verantwoordelijk voor het energieverbruik van het gebouw.

BIJLAGE 8 ENERGIE-OPWEK PROJECTEN

Tabel 12 Overzicht projecten energie-opwek gemeente Amersfoort

Titel	Projecttype	Samenwerkingspartners	Status
Wieken Vinkenhoef	Smart energie hub	Provincie Utrecht, Gemeente Amersfoort, Parkmanagement de Wieken Vinkenhoef	Verkenningfase
Calveen	Smart energie hub	Gemeente Amersfoort, Provincie Utrecht	Verkenningfase
De Hoef en Isselt	Aardgasvrij bedrijventerrein	Gemeente Amersfoort, bedrijven op bedrijventerrein de Hoef en Isselt	Verkenningfase
Wind op Isselt	Wind	De gemeenten Utrecht, De Bilt, Zeist, Soest, Leusden en Amersfoort, provincie Utrecht, Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf, RVO, Defensie en ProRail	Vervolgfase en -onderzoek
Vlasakkers	Wind	De gemeenten Utrecht, De Bilt, Zeist, Soest, Leusden en Amersfoort, provincie Utrecht, Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf, RVO, Defensie en ProRail	Niet mogelijk
Leusderheide (A28)	Wind	De gemeenten Utrecht, De Bilt, Zeist, Soest, Leusden en Amersfoort, provincie Utrecht, Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf, RVO, Defensie en ProRail	Niet mogelijk
Knooppunt Hoevelaken	Wind	De gemeenten Utrecht, De Bilt, Zeist, Soest, Leusden en Amersfoort, provincie Utrecht, Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf, RVO, Defensie en ProRail	Ontwikkeling gestopt
Zonnepact	Zon	De gemeente Amersfoort, energiecoöperatie Zon op Hoogland, energiecoöperatie Frisia Zonnestroom, koepelorganisatie Energie van Utrecht, bedrijvenpark De Wieken Vinkenhoef, en maatschappelijke organisaties zoals Samenfoort PO.	Actief
Zon langs de A28	Zon	De gemeenten Utrecht, De Bilt, Zeist, Soest, Leusden en Amersfoort, provincie Utrecht, Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf, RVO, Defensie en ProRail	Vervolgfase en -onderzoek
Solar carports	Zon	Dierenpark Amersfoort, Groenleven	Gerealiseerd
A1 Utrecht	Zon	OER-project Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Provincie Utrecht, gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes	Verkenningfase
Zonneveld Maatweg	Zon	Gemeente Amersfoort, Profin	Gerealiseerd
Zonneveld Hoevenlakense beek	Zon	Gemeente Amersfoort, Nationaal Zonne-Energie Fonds	Gerealiseerd
Zonneveld Neonweg	Zon	Gemeente Amersfoort	Gerealiseerd

Het concept programmaplan geeft de inspanningen voor doel 1a aan voor 3 categorieën: 0.02-0.03 TWh zon op veld, 0.13-0.22 TWh zon op vlak, en 0.02-0.09TWh windenergie. De projecten die bijdragen aan het behalen van deze doelen zijn staan in Tabel 13.

Tabel 13 Doelen energie-opwek en bijbehorende projecten

Zon	Zon	Wind
0.02-0.03 TWh zon op veld	0.13-0.22 TWh zon op vlak	0.02-0.09 TWh windenergie
A1 Utrecht	Kleinschalige zonprojecten: 1 hectare solarcarports (waarvan 1 in openbare ruimte)	2 windturbines op Isselt (0,02-0,04 TWh)
Zon langs de A28	Kleinschalige zonprojecten: Zonnepact (10 collectieve daken)	0-3 windturbines Leusderheide (A28) (tot 0,06 TWh)
Zonneveld Maatweg	Kleinschalige zonprojecten: Zon op maatschappelijk- en gemeentelijk vastgoed	1 (kleine) windturbine De Hoef (0,01 TWh)
Zonneveld Hoevenlakense beek	Zon op grote daken: Soft energy advies	
Zonneveld Neonweg	Zon op grote daken: Ondersteuning en ontwikkeling e-hubs (Calveen, Wieken Vinkenhoef, Isselt)	
	Zon op particulier vlak: VVE-aanpak	
	Zon op particulier vlak: Buurtenergie aanpak	

BIJLAGE 9: ENERGIEBESPARINGSREGELINGEN PER DOELGROEP

Huishoudens	Ondernemers	Maatschappelijke organisaties
Campagnes/voorlichting	Energieadviezen	Samenwerking met provincie voortzetten
Ontzorging	Ontzorging retail- en horecaondernemers	Aanpak opzetten voor verschillende doelgroepen
Subsidiereregelingen (grondgebonden woningen, VVE's, biobased, energiearmoede, FIXbrigade)	Regionaal energieloket ondernemers	Opbouwen van informatie- en kennisuitwisselingsnetwerk
Wijk aanpak – directe relatie warmte	Handhavingstrajecten VTH en RUD	Regionaal energieloket maatschappelijke organisaties
Energieloket Woning (fysiek en digitaal)	Bovenwettelijke inspanningen RUD	Monitor energiebesparing op basis van SBI-codering
Activiteiten in de wijk (bijv. warmtescans)	Subsidieloket	
Plan van aanpak particuliere verhuurders	Bedrijfsnetwerken faciliteren ten behoeve van energiebesparing	
	Technisch advies zonnepanelen/optimalisatie energiebesparing	